NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

BEREDSKAPS-
HÅNDBOK
FOR KRAFT-
FORSYNINGEN

BEREDSKAPSHÅNDBOK FOR KRAFTFORSYNINGEN

Norges vassdrags- og energiverk
Februar 1997

FORORD

Utviklingen innen beredskaps- og sikkerhetsarbeidet i kraftforsyningen har gjort det nødvendig å gjennomføre omfattende endringer i den tidligere utgave av Beredskapshåndbok for kraftforsyningen.
Innholdet i den gule perm, merket FEB '94, skal derfor i sin helhet skiftes ut med den nye tekst, merket Februar 1997.

Beredskapshåndboken inneholder grunnleggende bestemmelser for beredskaps- og sikkerhetsarbeidet i kraftforsyningen. Det er viktig at alle som har ansvar og oppgaver i denne virksomhet gjør seg godt kjent med bokens innhold.

Norges vassdrags- og energiverk
Februar 1997

Erling Diesen
Vassdrags- og energidirektør

Februar 1997

INNHOLD

1 LOV OG INSTRUKS 1:1
1.1 Kraftforsyningsberedskap - tilbakeblikk 1:2
1.2 Beredskapsrådet for kraftforsyningen 1:3
1.3 Lover og instrukser 1:3
1.3.1 Innledning 1:3
1.3.2 Energiloven kapittel 6 Beredskap 1:3
1.3.3 Lov om forsynings- og beredskapstiltak 1:4
1.3.4 Andre instrukser 1:4
1.3.5 Sivil Hovedomleggingsplan 1:5
1.3.6 Direktiv for varsling og iverksettelse av omleggingstiltak 1:5
1.3.7 Instruks for KBO - beredskapsoppgaver 1:6
1.3.8 Sikkerhetshåndbok for vassdragsanlegg 1:6

2 FREDSBEREDSKAP OG KRIGSBEREDSKAP 2:1
2.1 Beredskap må planlegges 2:2
2.2 Ansvar og myndighet, fred - krig 2:2
2.2.1 Norges vassdrags- og energiverk 2:2
2.2.2 Regionsnivå. Regionsjefens oppgaver og ansvar 2:3
2.2.3 Fylkesnivå. Fylkesrepresentantens oppgaver og ansvar 2:4
2.2.4 Kraftforsyningens regionsjefer og fylkes-representanters særlige stilling 2:5
2.2.5 Regionsjefers og fylkesrepresentanters stab 2:6
2.2.6 Fordelingsverk og rasjonering 2:7
2.3 Krigsberedskap og knapphetssituasjoner i fredstid 2:7

3 RETNINGSLINJER FOR BEREDSKAPSVIRKSOMHETEN 3:1
3.1 Kraftselskapets beredskapsorganisasjon 3:2
3.2 Personellbehovet i krig 3:2
3.3 Registrering av personell 3:3
3.4 Personlig utstyr og kjennetegn 3:3
3.5 Fritaks-/utsettelsesordninger 3:4
3.5.1 Utsettelse med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering 3:4
3.5.2 Fritak for tjeneste i Sivilforsvaret og Politireserven 3:4
3.5.3 Utskriving av sivil arbeidskraft 3:4

Vedlegg 1 Sivilt krigstjenestekort 3:5
Vedlegg 2 Verne- og beredskapsutstyr 3:6
Vedlegg 3 Fritak/utsettelse med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering 3:8
Vedlegg 4 Utfylling av blankett 4071 Eksempel på utfylt blankett 3:10
Vedlegg 5 Blankett 4072 - Klage over avslag på søknad om utsettelse (GR 2B) med frem møte i Forsvaret ved mobilisering. 3:14
Vedlegg 6 Blankett HA 2031 - Arbeidskraftplan 3:15

4 BEREDSKAPSPLANER 4:1
4.1 Innledning 4:2
4.2 Utarbeidelse av beredskapsplan 4:2
4.2.1 Formål 4:2
4.2.2 Innhold 4:2
4.2.3 Redigering 4:3
4.3 Samband 4:17
4.4 Bygningsmessige sikringstiltak-beredskapsrom 4:19
4.5 Bygg og Anleggsberedskap (tidligere ERU) 4:19
4.6 Revidering av beredskapsplanen 4:20

5 SIKKERHETSTJENESTE 5:1
5.1 Innledning 5:2
5.2 Ledelse og organisasjon 5:3
5.3 Sikkerhetsklarering og autorisasjon av personell 5:4
5.3.1 Sikkerhetsklarering/autorisasjon 5:4
5.3.2 Sikkerhetsavtale 5:6
5.3.3 Begrenset anbudsinnbydelse 5:6
5.4 Ansettelse av utlendinger 5:6
5.5 Beskyttelse av opplysninger 5:7
5.5.1 Sikkerhetsgraderte opplysninger 5:7
5.5.2 Inntegning av kraftforsyningsanlegg på offentlig tilgjengelige kart 5:8
5.5.3 Driftssentraler m m 5:9
5.5.4 Beskyttelsesinstruksen 5:10
5.5.5 Opplysninger unntatt fra offentlighet 5:10
5.5.6 Forvaltningsloven 5:11
5.5.7 Personregister 5:11
5.5.8 Lov om forsvarshemmeligheter 5:11

5.6 Datasikkerhet 5:12
5.6.1 Generelt 5:12
5.6.2. Datasikkerhetsdirektivet 5:12
5.6.3 Eksterne tilknytninger 5:13
5.6.4 Databaser 5:14
5.6.5 Sikkerhetskopier 5:14
5.7 Adgangskontroll 5:15
5.8 Besøksrestriksjoner 5:15
5.9 Rapportering av spesielle hendelser 5:16
5.10 Feltposttjeneste 5:16
5.10.1 Målsetting 5:16
5.10.2 Etablering 5:17
5.10.3 Regler for bruk av feltposttjenesten 5:17

6 TRANSPORTBEREDSKAP 6:1
6.1 Forberedt rekvirering av sivile kjøretøyer 6:2
6.2 Bruk av kjøretøy ved krigsberedskap 6:2
6.3 Egne drivstoffanlegg 6:3
6.4 Transportberedskapsorganisasjonen 6:3
6.5 Rekvirering av transportytelser 6:4
6.5.1 Retningslinjer for tungtransport i kraftforsyningen 6:4
6.5.2 Sjøtransport 6:5
6.6 Den sivile kjøretøyreparasjonstjenesten 6:6

7 LOVER - FORSKRIFTER - INSTRUKSER 7:1
7.1 Energiloven 7:2
7.2 Forskrift til Energiloven 7:7
7.3 Instruks for KBO 7:11
7.4 Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen 7:28
7.5 Direktiv for sikkerhetsmessig kontroll av utenlandske statsborgere som er tenkt nyttet i den sivile del av statsforvaltningen 7:34
7.6 Instruks for fylkesmennenes beredskapsarbeid 7:38
7.7 Retningslinjer for tildeling av kjøretillatelser/ fartsbøker mv 7:43
7.8 Forskrift om mørklegging 7:48
7.9 Tilskudd til anskaffelse av reservemateriell i kraftforsyningen. Regler for tildeling og forvaltning 7:53

KAPITTEL 1

LOV OG INSTRUKS

Kraftforsyningsberedskap - bakgrunn

Beredskapsrådet for kraftforsyningen

Lover og instrukser

- Innledning
- Energiloven kapittel 6 Beredskap
- Lov om forsynings- og beredskapstiltak
- Andre instrukser
- Sivil Hovedomleggingsplan
- Direktiv for varsling og iverksettelse av omleggingstiltak
- Instruks for Kraftforsyningens beredskaps-organisasjon
- Sikkerhetshåndbok for vassdragsanlegg

1.1 Kraftforsyningsberedskap - tilbakeblikk

Fra å være en virksomhet som utelukkende skulle forberede kraftforsyningen på å møte de påkjenninger en krig kunne føre med seg, er kraftforsyningsberedskap blitt et fagområde som har som hovedmål:

* å gjøre anleggene for produksjon, overføring og fordeling av kraft driftssikre og motstandsdyktige mot skader og påkjenninger som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller påførte ødeleggelser i fred og krig
* å etablere og øve en beredskapsorganisasjon som effektivt kan håndtere alle typer krisesituasjoner.

Denne endring har skjedd gradvis.
I 1948 ble det vedtatt en lov som ga grunnlag for "forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen". Myndighetene kunne kreve at det ved viktige kraftforsyningsanlegg ble gjennomført sikrings- og beskyttelsestiltak mot krigshandlinger og sabotasje. Fram til 1986 var det en egen nemnd - Kraftforsyningens sivilforsvarsnemnd (KFSN) - som var bemyndiget til å utferdige de pålegg om sikringstiltak nemnda fant påkrevet. I 1986 ble KFSN avviklet, mens nemndas sekretariat fortsatte som beredskapsavdeling i Norges vassdrags- og energiverk (NVE). Ved omorganiseringen av NVE i 1989 ble Beredskapsavdelingen omgjort til Beredskapsseksjon, den ene av to seksjoner i NVE/Sikkerhetsavdelingen.

I energiloven - som trådte i kraft 1 januar 1991 - inngår kraftforsyningsberedskap som et eget kapittel - kapittel 6. Kapitlet erstattet den tidligere lov av 1948 om forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen. Energiloven utvidet i vesentlig grad den tidligere ramme for beredskapsarbeidet innen kraftforsyningen, ved at beskyttelses- og sikringstiltakene nå også skulle omfatte tiltak mot fredshendelser som sabotasje, terroraksjoner og andre kriminelle handlinger. Loven omhandlet imidlertid fortsatt kun sikringstiltak mot menneskepåførte skader, ikke mot skader som skyldes naturgitte forhold og teknisk svikt.
Med virkning fra 11 juni 1993 ble loven utvidet til å omfatte også disse forhold. Utvidelsen ga NVE og beredskapsleddene på regional og fylkesnivå myndighet til å pålegge tiltak og foreta kontroller for å bedre kraftforsyningens muligheter til å forebygge og håndtere krisesituasjoner i fredstid.

Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) skal benyttes aktivt når skader og ulykker har inntruffet. KBO med de *regionale og fylkesvise* ledd kan primært ta seg av oppgaver som koordinering av innsats og ressursbruk under hjelpearbeidet.

1.2 Beredskapsrådet for kraftforsyningen

Til støtte for NVEs beredskapsarbeid har Olje- og energidepartementet (OED) oppnevnt et beredskapsråd, hvor offentlige og private kraftselskaper, Forsvarets overkommando og Direktoratet for sivilt beredskap er representert. Rådets leder skal fylle vilkårene for å være herreds- eller byrettsdommer. Beredskapsrådet er et rådgivende organ for NVE, og skal gi råd om planlegging og gjennomføring av beredskapsarbeid innen kraftforsyningen. Rådet skal stå til disposisjon for Vassdrags- og energidirektøren.

NVE skal forelegge for beredskapsrådet til uttalelse saker som omfattes av energilovens kapittel 6 Beredskap, og som anses viktige og prinsipielle for beredskapen innen kraftforsyningen. Sikkerhetsavdelingen ved Beredskapsseksjonen forbereder sakene for behandling i Beredskapsrådet og utøver sekretariatsfunksjoner. Det er utarbeidet egen instruks for Beredskapsrådet.

1.3 Lover og instrukser

1.3.1 Innledning

Beredskapsvirksomhetens viktigste lover, bestemmelser og instrukser er:

* Energiloven av 29 juli 1990 med endringer, sist ved lov av 11 juni 1993 nr 98, med forskrift.
* Lov av 14 desember 1956 om forsynings- og beredskapstiltak, med *senere endringer*.
* Instruks for Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon.
* Sivil Hovedomleggingsplan (SHOP).
* Direktiv for varsling og iverksettelse av omleggingstiltak - KBO.

1.3.2 Energiloven kapittel 6 Beredskap

I medhold av energiloven kan NVE treffe vedtak om beredskaps- og sikringstiltak ved følgende kraftforsyningsanlegg:

a. Kraftverk med generatoreffekt på minst 15.000 kVA.

b. Transformator- eller koblingsstasjon med gjennomgangseffekt på minst 10.000 kVA, og omformerstasjon med gjennomgangseffekt på minst 2.000 kVA.
c. Elektrisk kraftledning, beregnet på minst 132 kV nominell spenning.
d. Damanlegg eller andre reguleringsanlegg, som kan magasinere minst 5 millioner kubikkmeter vann.
e. Fjernvarmeanlegg som har en ytelse på minst 10 MJ/s (10.000 kW).
f. Driftssentraler.

Energiloven gir også den lovmessige hjemmel for KBO, og for tiltak som skal sikre kraftforsyningens ledelse og drift.

1.3.3 Lov om forsynings- og beredskapstiltak

Staten kan ved krig, krigsfare eller andre ekstraordinære kriseforhold kreve avstått til det offentlige eiendomsrett, bruksrett eller annen særlig rådighet over blant annet elektrisk kraft og kraftforsyningsanlegg med tilhørende reguleringsanlegg, ledninger mv.
Lov om forsynings- og beredskapstiltak (Forsyningsloven) av 14 desember 1956 danner basis for en rekke instrukser og bestemmelser som regulerer planlegging og gjennomføring av beredskapstiltak innen den sivile del av totalforsvaret.

1.3.4 Andre instrukser

Av andre instrukser og bestemmelser som berører kraftforsyningen og som helt eller delvis har sin basis i Forsyningsloven, nevnes:

"Retningslinjer for etablering og forhåndsutskrivning av personell til det sivile ledelsesapparat i krig"
Innen Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) gjelder disse retningslinjer for forhåndsutskrivning av personell til følgende krigstidsoppsetninger:

* Kraftforsyningens sentrale ledelse (KSL)
* Kraftforsyningens regionsjefer (KRS)
* Kraftforsyningens fylkesrepresentanter (KFR)

"Føresegner om førebuing i fredstid av utskriving av arbeidskraft under krig, krigsfare og liknende forhold"
Forskriftene gir Arbeidsdirektoratet myndighet til i fred å forberede utskrivning av arbeidskraft til sivile formål ved beredskap og i krig. Med hjemmel i disse registrerer fylkesarbeidskontorene blant annet

personell som skal inngå i kraftselskapenes interne beredskapsorganisasjon (KBO-personell).

"Bestemmelser om oljerasjonering i krigstid"
Forskriftene har som formål å sikre oljeprodukter til dekning av livs- og krigsviktige behov. Med hjemmel i disse bestemmelser fastsetter OED blant annet hvilke myndigheter som i krig vil få adgang til å foreta egentildeling av drivstoff og smøremidler til motorkjøretøyer. Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon er blant de myndigheter som er prioritert på sistnevnte måte.

"Reglement for rekvisisjoner til sivile formål ved beredskap og i krig"
Reglementet angir blant annet hvilke myndigheter som har rekvisisjonsrett og rekvisisjonsrettens omfang.
Myndigheter og organer som ikke er tillagt selvstendig rekvisisjonsrett - blant dem Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon - må få sine behov dekket gjennom den rekvisisjonsrett som er tillagt departement, fylkesmennene eller ordførerne.

1.3.5 Sivil Hovedomleggingsplan

I tilfelle sikkerhetspolitiske kriser og krigsberedskap er regjeringens forberedte beredskapsordre til departementer, direktorater, fylkesmenn, kommuner og de beredskapmessig underlagte organer,etater og bransjer samlet i planverket Sivil Hovedomleggingsplan (SHOP). Direktoratet for sivilt beredskap (DSB) forestår utarbeidelse og ajourhold av planen i samråd med Statsministerens kontor, departementene og andre sentrale organer.
Hensikten med SHOP er å ha et system for forberedte tiltak som den sivile administrasjon i en krisesituasjon kan iverksette raskt og diskret. Alle sivile beredskaps-/omleggingsplaner for omstilling fra fred til krig skal bygge på SHOP. SHOP og de øvrige beredskapsplaner utgjør det sivile beredskapssystem.

1.3.6 Direktiv for varsling og iverksettelse av omleggingstiltak

Direktivet bygger på det reviderte sivile beredskapssystem nedlagt i Sivil Hovedomleggingsplan, og danner grunnlag for den del av kraftforsyningens beredskapsplaner som skal dekke ulike sikkerhetspolitiske krisesituasjoner og overgangen fra fred til krigsberedskap. Direktivet gir også regler for beredskapsvarslingen, herunder instruks for gjennomføring av varslingsøvelsen "Budstikke".

1.3.7 Instruks for Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO). Beredskapsoppgaver

KBO-instruksen - fastsatt av daværende Nærings- og energidepartement med virkning fra 15 august 1993 - gir regler for organisasjon og administrasjon av Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon for freds- og krigsberedskap.
Tilleggsinstruksen BEREDSKAPSOPPGAVER utdyper og spesifiserer KBO-leddenes oppgaver innen freds- og krigsberedskap.

1.3.8 Sikkerhetshåndbok for vassdragsanlegg

NVE utgir en rekke retningslinjer innenfor feltet sikkerhet av vassdragsanlegg. Retningslinjene utdyper kravene hjemlet i vassdragslovgivingen.
Retningslinjene er samlet i blå perm "Sikkerhetshåndbok for vassdragsanlegg".

KAPITTEL 2

FREDSBEREDSKAP OG KRIGSBEREDSKAP

Beredskap må planlegges

Ansvar og myndighet

Krigsberedskap

2.1 Beredskap må planlegges

Samfunnet er avhengig av elektrisk kraft for å opprettholde de fleste virksomheter. Kraftforsyningens hovedoppgave er derfor en stabil leveranse uten avbrudd. Skulle avbrudd forekomme pga ulykker eller skader, må beredskapen være så god at konsekvensene blir så små som mulig.
Beredskap må planlegges. Med unntak av noen få tiltak er fredsberedskap og krigsberedskap innen kraftforsyningen mye av det samme, eller sagt med andre ord - god fredsberedskap vil også gi god krigsberedskap.
Ved fare for sikkerhetspolitiske krisesituasjoner og krig - i det etterfølgende kalt krigsberedskap - vil staten kunne gripe inn og styre kraftforsyningen når viktige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Dette blir bestemt av regjeringen, og styringen vil skje etter bestemmelsene i "Instruks for Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon".

Alle ledd innen KBO har plikt til å planlegge nødvendig beredskap for de unormale situasjoner som kan oppstå innen deres ansvarsområder.

2.2 Ansvar og myndighet , fred - krig

2.2.1 Norges vassdrags- og energiverk (NVE)

NVE skal lede landets kraftforsyning i krig. *I fred* går NVEs beredskapsvirksomhet først og fremst ut på å samordne beredskapsplanleggingen innen kraftforsyningen. NVE utarbeider de instrukser og retningslinjer virksomheten krever. Videre skal NVE være pådriver, *koordinere opplærings- og øvelsesvirksomhet*, og kontrollere og følge opp beredskapsarbeidets utførelse og kvalitet på de forskjellige nivåer.
NVE skal til enhver tid være informert om forhold som har betydning for kraftoppdekningen. Hvis kraftrasjonering er iverksatt, skal NVE overvåke gjennomføringen. NVE har fullmakt til å fastsette retningslinjer for rekvirering av kraft og tvangsmessige leveringsinnskrenkninger ved rasjonering. NVE har også myndighet til å treffe vedtak og gi pålegg om gjennomføring av sikringstiltak ved de enkelte kraftselskaper/energiverk. Tiltakene kan omfatte både personell-, materiell- og bygningsmessig sikring.

2.2.2 Regionsnivå. Regionsjefens oppgaver og ansvar

Den landsomfattende beredskapsorganisasjon har en inndeling som svarer til Statnetts regionale inndeling i tre regioner. Statnetts tre regionsjefer er av NVE oppnevnt som *Kraftforsyningens regionsjefer (KRS),* og er i beredskapssammenheng gitt ansvar og oppgaver som øverste KBO-leder innen regionen.

Ved krigsberedskap skal regionsjefen utøve aktiv ledelse av kraftforsyningen innen regionen, i samsvar med direktiver fra Kraftforsyningens sentrale ledelse og de respektive landsdelsberedskapsfylkesmenns prioriteringer.

Slik er det ikke i fred. Regionsjefens ansvar og oppgaver er da begrenset til å være koordinator i beredskapssaker, og bidra til at kraftforsyningens ressurser innen regionen blir brukt på den mest hensiktsmessige måte.

I KBO-instruksen er dette uttrykt slik:

"Uten å gripe inn i det enkelte kraftselskaps administrasjon og ansvar, og i samråd med fylkesrepresentanten, bidra til at kraftforsyningens ressurser innen regionen blir benyttet på en hensiktsmessig måte ved oppgaver som varsling og koordinering av hjelpearbeidet under større ulykker/katastrofer: Holde NVE underrettet."

Statnett disponerer et landsomfattende kontroll- og styringsapparat for optimal utnyttelse av produksjons- og overføringssystemet. Ved driftsforstyrrelser og feil i hovednettet har Statnett mulighet for å samordne inngrep i nettet for å holde driften gående med minst mulige skadevirkninger og for å gjenopprette normale driftsforhold. Denne operative kapasitet vil regionsjefen og hans stab kunne benytte seg av i unormale situasjoner.

I forskrift til energiloven § 3-8 heter det at Statnett har adgang til å innføre rasjonering på kort varsel. Søknad om iverksettelse av rasjonering skal straks sendes departementet. Rasjonering vil som regel føre til at grupper av abonnenter innen regionen blir uten strøm, og det kan bli nødvendig å prioritere enkelte forbrukere fremfor andre. Ansvaret for koordinering og gjennomføring av rasjoneringstiltak påhviler regionsjefen dersom flere fylker innen regionen rammes av en knapphetssituasjon. Gjennomføringen foretas i samråd med fylkesrepresentanter, fylkesmenn, involverte energiverk og andre relevante beredskapsledd innen regionen.

Når større nettskader eller knapphetssituasjoner fører til at større grupper av forbrukere kan bli uten strøm over lengre tid, skal alltid NVE informeres om årsak, hvor mange og hvem som rammes,

iverksetting av tiltak, antatt tid for reparasjoner mv. NVE holder departementet underrettet. I alvorlige tilfelle vil NVE - i samråd med de politiske myndigheter - legge fram sitt syn på hvordan situasjonen skal håndteres.
Det kan også oppstå andre skader og ulykker innen regionen som utløser beredskap og som regionsjefen må forholde seg til, f eks flom som rammer flere fylker innen regionen. Da vil det være blant regionsjefens oppgaver å delta i samordning av hjelpearbeidet innen kraftforsyningen i regionen, f eks ved å kanalisere kraftforsyningens ressurser til de flomrammede områder.

Andre oppgaver som hører inn under regionsjefens ansvarsområde er:

* **Varsle fylkesrepresentantene innen regionen om beredskapsituasjoner.**
* **Legge til rette for et nært samarbeid mellom de forskjellige beredskapsorganer innen regionen.**
* **Vurdere beredskaps- og sikkerhetsmessige forhold ved kraftutbygging innen regionen.**
* **Gjøre seg kjent med de ressurser innen regionen som har betydning for kraftforsyningsberedskapen.**
* **Utarbeide beredskapsplan, og medvirke til at fylkesrepresentantene følger reglene for utarbeidelse og bruk av beredskapsplaner.**

2.2.3 Fylkesnivå. Kraftforsyningens fylkesrepresentanter - oppgaver og ansvar

Det er oppnevnt Kraftforsyningens fylkesrepresentanter i alle fylker. **Ved krigsberedskap skal fylkesrepresentanten *lede* kraftforsyningen i fylket i samsvar med gjeldende instruks og direktiver fra overordnet myndighet innen KBO, hvilket vil si Kraftforsyningens sentrale ledelse og regionsjef.**

Slik er det ikke i fred. I likhet med regionsjefen har ikke fylkesrepresentanten direkte kommandomyndighet i fred. KFRs ansvar og oppgaver er begrenset til å være koordinator i beredskapssaker innen fylket. Formuleringen i KBO-instruksen lyder som følger:
"Uten å gripe inn i det enkelte kraftselskaps administrasjon og ansvar, og i samråd med regionsjefen, bidra til at kraftforsyningens ressurser innen fylket blir benyttet på en hensiktsmessig måte ved

oppgaver som varsling og koordinering av hjelpearbeidet under større ulykker/katastrofer. Holde NVE og KRS underrettet."
Fylkesrepresentanten vil som regel ha et annet forhold til kraftforsyningsenhetene i fylket enn hva regionsjefen har på regionalplanet. Det geografiske ansvarsområdet er mindre, og han kjenner den enkelte virksomhet og de som arbeider der på en annen og mer inngående måte. KFR er pålagt den viktige oppgave å utvikle godt samarbeid mellom kraftselskapene i fylket for hjelp og assistanse i krisesituasjoner. Det forutsettes at energiverkene i fylket bistår hverandre når naturkrefter eller andre skadeårsaker skaper problemer for kraftforsyningen - på tvers av konkurransemessige forhold. For at en slik "nabohjelp" skal virke effektivt må energiverkene ha forberedt beredskapsplaner/innsatsplaner, ressursoversikter og varslingsordninger. For å teste beredskapsopplegget bør det innen hvert fylke regelmessig gjennomføres beredskapsøvelser, hvor realistiske situasjoner blir simulert og drøftet.
Fylkesrepresentanten skal skaffe seg oversikt over virksomheter innen fylket som bør gis prioritet og virksomheter som kan utkobles i en knapphetssituasjon. I dette ligger at KFR i samråd med regionsjef, fylkesmann og energiverkene skal forberede ordninger for rasjonering - f eks utkobling av bestemte abonnenter ved kraftknapphet. Ved uttak av slike abonnenter må de som ivaretar liv og helse samt samfunnsviktige funksjoner, prioriteres og søkes unntatt fra utkobling eller rasjonering. Om det skulle oppstå en knapphetssituasjon som omfatter deler av fylket - og som gjør det nødvendig å gjennomføre en omfattende utkobling - er det opp til fylkesrepresentanten i samråd med de involverte energiverk å ta ut hvilke abonnenter som må utkobles eller redusere sitt strømforbruk. I samråd med regionsjefen kan rasjonering iverksettes på kort varsel.
Som beredskapskoordinator innen fylket har fylkesrepresentanten myndighet til å pålegge kraftselskapene/energiverkene i fylket beredskapsmessige oppgaver som å:

* **Etablere en beredskaps- og varslingsorganisasjon.**
* **Vurdere beredskaps- og sikkerhetsmessige forhold ved kraftutbygging innen fylket.**
* **Utarbeide beredskapsplaner.**

2.2.4 Kraftforsyningens regionsjefer og fylkesrepresentanters særlige stilling

Både Kraftforsyningens regionsjefer og Kraftforsyningens fylkesrepresentanter oppnevnes av Vassdrags- og energidirektøren (VED).

Kraftforsyningens regionsjefer er de samme som Statnetts tre regionsjefer. *Kraftforsyningens fylkesrepresentanter* oppnevnes av NVE etter frivillighet. Tradisjonelt har fylkesrepresentanten vært leder for det største kraftselskapet i fylket - fylkesverket.
Som kraftforsyningens regionsjefer og fylkesrepresentanter er de statens representanter innen regionen/fylket. De innehar med andre ord to funksjoner, den ene som administrativ leder for Statnettregion/kraftselskap, den annen som beredskapsleder for den samlede kraftforsyning innen region hhv fylke. I beredskapssituasjoner hvor det kreves opptreden som Kraftforsyningens regionsjef/fylkesrepresentant, kan det oppstå situasjoner som gjør det nødvendig å sette hensynet til den samlede kraftforsyning innen ansvarsområdet foran hensynet til eget kraftselskap.
Hverken regionsjefer eller fylkesrepresentanter mottar lønn eller annen kompensasjon for det arbeid de gjør innen KBO. Vedkommende kraftselskap har imidlertid anledning til å la utgifter til beredskapsvirksomheten inngå i nettariffene.

2.2.5 Regionsjefers og fylkesrepresentanters stab

For å kunne ivareta sine oppgaver og plikter under en unormal situasjon i fred og ved krigsberedskap, skal regionsjefer og fylkesrepresentanter organisere en operativ stab. Staben skal gis utholdenhet og faglig tyngde. De personer som inngår i staben skal være gitt fritak/utsettelse for tjeneste i Forsvaret, Sivilforsvaret eller Politireserven, og være sikkerhetsklarert for HEMMELIG. Staben settes sammen av personer med relevant faglig bakgrunn og erfaring.
Stabens størrelse avhenger til en viss grad av lokale forhold - men bør som regel ikke overskride 10 personer. Som et minimum skal staben inneholde lederens stedfortreder, samt faglige rådgivere fra de deler av virksomheten som antas å ville bli berørt ved skader/ulykker. NVE forestår forhåndsutskriving av personell til KBO og de enkelte kraftselskapers ledelse og nøkkelpersonell. For å gjennomføre den årlige oppdatering av krigsoppsetningsplanene (KOP), skal den enkelte regionsjef/fylkesrepresentant gjennomgå oppsetningsplanen (KOP) for sin stab og sende oppdatert liste til NVE **medio november hvert år.**

2.2.6 Fordelingsverk og rasjonering

I medhold av energilovens forskrifter § 3-8 kan fordelingsverk gjennomføre rasjonering innen konsesjonsområdet i samsvar med egne planer. Energiverket skal ha oversikt over hvilke abonnenter som kan utkobles og hvilke som er mest avhengig av en kontinuerlig krafttilførsel. Ved en akutt oppstått knapphetskrise kan rasjoneringstiltak iverksettes. Søknad om gjennomføring av rasjonering sendes i sam råd med fylkesrepresentanten til departementet.

2.3 Krigsberedskap og knapphetssituasjoner i fredstid

Når kraftforsyningen ved krigsberedskap i medhold av energilovens § 6-1 underlegges KBO, plikter kraftselskapene å rette seg etter direktiver fra overordnet myndighet innen KBO.

Den landsomfattende samdrift av kraftforsyningssystemet som innebærer driftsdisposisjoner på tvers av regions- og fylkesgrense skal søkes opprettholdt så langt råd er. Så lenge det er elektrisk kraft nok til å dekke behovet, skal fordelingen skje iht de avtaler, kontrakter og retningslinjer som gjelder i fred.

Ved krigsberedskap skal disponibel kraft fordeles slik at behov som har betydning for forsvar og befolkning først blir dekket. Tvilsspørsmål i forbindelse med prioritering mellom forbrukere forelegges fylkesmannen. Landsdelsberedskapsfylkesmannen er gitt myndighet til å avgjøre tvister mellom fylkene og fastsette prioriteringer innen landsdelen. Prioritering mellom landsdeler avgjøres av regjeringen. Jfr "Instruks for fylkesmennenes beredskapsarbeid" i kapittel 7.

Fordelingsverkene skal i samarbeide med fylke og kommune skaffe seg oversikt over viktige forbrukere som skal gis prioritet i en knapphetssituasjon - i fred som ved krigsberedskap - og over virksomheter/ forbrukere som om nødvendig kan kobles ut.

Eksempler på viktige virksomheter er (innbyrdes prioritering vil være situasjonsavhengig):

- Sykehus
- Syke- og pleiehjem
- Vannforsyning
- Kloakkanlegg
- Viktige bedrifter
- Forsvar/sivilt beredskap/politi
- Samband

Fylkesmennene har i medhold av "Reglement for rekvisisjoner til sivile formål ved beredskap og i krig" rekvisisjonsrett også til elektrisk kraft.
De sambandslinjer som kraftforsyningen benytter i fred utgjør det primære sambandsnett også ved krigsberedskap. Det kan ikke nyttes for sikkerhetsgraderte meldinger. Ledelsesleddene i KBO (f o m fylkesnivå og over) som har behov for å sende og motta sikkerhetsgraderte meldinger, må formidle disse via vedkommende fylkesmanns sambandskontor.

KAPITTEL 3

RETNINGSLINJER FOR BEREDSKAPSVIRKSOMHETEN

Kraftselskapets beredskapsorganisasjon

Personellbehovet i krig

Registrering av personell

Personlig utstyr og kjennetegn

Fritaks-/utsettelsesordninger

Vedlegg

3.1 Kraftselskapets beredskapsorganisasjon

Alle kraftselskaper skal ha en beredskapsleder. Beredskapslederen er den øverste ansvarlige for planlegging og gjennomføring av beredskapsarbeidet ved selskapet. Dette omfatter innsats ved fredsulykker og krigsberedskap.
Beredskapsleder kan være selskapets sjef (daglig leder) eller en som denne utpeker. Selskapets sjef vil imidlertid alltid være ansvarlig overfor myndighetene for beredskapsvirksomheten.
Da krisesituasjoner i fred som i krig vil kunne vedvare over tid, er det et krav at beredskapsorganisasjonens ledelsesoppsetning må være så stor at et utholdende vaktsystem kan bli etablert. Det bør inngå minst tre til fire ansvarlige personer i ledelsesoppsetningen, helst flere. Vedkommende må ha relevant faglig bakgrunn og kjennskap til kraftforsyningen, samt være fysisk og psykisk skikket. Ved kraftselskaper med stor personellstyrke skal det i den utstrekning det er hensiktsmessig øremerkes personell spesielt for brannvern og førstehjelp. Personellet gis tilleggsutdannelse og øvelse på sitt fagfelt.

3.2 Personellbehovet i krig

Ved beregning av krigsberedskapsorganisasjonens størrelse og sammensetning går man ut fra arbeidsstyrken i fred. Utgangspunktet er at det enkelte selskap stort sett vil ha de samme forsyningsmessige oppgaver i krig som i fred. Det enkelte selskap må vurdere hva det trenger av personell for å holde driften gående over lengre tidsrom i krig, herunder også til virksomheter av beredskapsmessig art. Under dette må det tas hensyn til at reparasjonstjeneste, brannvern og førstehjelp kan få økt omfang som følge av krigshandlinger. For å redusere mulighetene for sabotasje kan det også i samarbeid med politiet bli etablert vakthold, og sambandstjenesten vil ofte måtte forsterkes og kreve ekstra personell. Videre skal alle anlegg som normalt er fjernstyrt bemannes ved krigsberedskap.
På enkelte områder vil aktiviteten reduseres, f eks innen bygg- og anlegg og installasjonsvirksomhet, og personell kan omdisponeres til virksomheter som ved krigsberedskap vil få økt personellbehov.
Enkelte av de ansatte er vernepliktige og utskrevet til Forsvaret. Det finnes imidlertid bestemmelser som gir selskapene adgang til å beholde personell som er viktig for driften. Nøkkelpersonell kan også fritas for tjeneste i Sivilforsvaret og Politireserven.

Fritaksbestemmelsene og bestemmelser om adgang til utskrivning av sivil arbeidskraft - som gir selskapene mulighet til å få tilført ekstra personell utenfra - er nærmere beskrevet senere i kapitlet.

Selskapets krigsberedskapsorganisasjon vil være sammensatt av:
- Ikke vernepliktig/tjenestepliktig personell.
- Vernepliktig personell som er gitt utsettelse med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering.
- Tjenestepliktig personell som er gitt fritak for tjeneste i Sivilforsvaret eller Politireserven.
- Personell som tilføres utenfra (utskrevet sivil arbeidskraft).

Tjeneste i KBO innebærer tjenesteplikt og møteplikt ved øvelser og mobilisering for den enkelte på lik linje med annen tjeneste i Totalforsvarets beredskapsorganer.

3.3 Registrering av personell

Driftspersonell øremerket for beredskapsoppgaver og som er fritatt for annen beredskapstjeneste, inngår i Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) og skal registreres ved bruk av "Sivilt krigstjenestekort" (SKTK) (vedlegg 1).

Utfylte SKTK sendes til fylkesarbeidskontoret for underskrift og registrering. Fylkesarbeidskontoret beholder gjenparten og returnerer kortene til selskapet. SKTK fordeles til personellet ved beredskap. Hvis registrert personell går ut av KBO, skal krigstjenestekortet makuleres og melding sendes fylkesarbeidskontoret. Blankett for sivilt krigstjenestekort fås ved henvendelse til NVE Beredskapsseksjonen.

3.4 Personlig utstyr og kjennetegn

Personell som inngår i Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon skal utstyres med personlig utstyr i samsvar med vedlegg 2. NVE er behjelpelig med å formidle bestillinger osv, men kostnadene skal dekkes av det enkelte selskap.
Ved krigsberedskap skal personell som inngår i beredskapsorganisasjonen alltid ha sitt personlige utstyr med seg. Armbindet og det sivile krigstjenestekortet tjener som legitimasjon for at personellet tilhører beredskapsorganisasjonen.

3.5 Fritaks-/utsettelsesordninger

3.5.1 Utsettelse med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering

Personell som er nødvendig for driften av kraftforsyningen i krig, vil etter melding/søknad kunne bli gitt *utsettelse* med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering.

En betingelse for å kunne være med på "fritaksordningen", er at selskapet har utarbeidet beredskapsplan hvor beredskapsorganisasjonen fremgår, og en plan for hvordan arbeidskraftbehovet ved krigsberedskap skal dekkes. Arbeidskraftplaner utarbeides på Arbeidsdirektoratets blankett HA 2031, som fås ved henvendelse til fylkesarbeidskontoret. Blankett HA 2031 skal på oppfordring fylles ut og sendes vedkommende fylkesarbeidskontor. Fritaksbestemmelsene fremgår av vedlegg 3 til dette kapittel.

3.5.2 Fritak for tjeneste i Sivilforsvaret og Politireserven

I henhold til kgl res av 24 mai 1985 kan nøkkelpersonell i kraftforsyningen fritas for tjeneste i Sivilforsvaret. Ordningen er ment å gi fritak for det viktigste og vanskeligst erstattelige personell innen drift, verksted, lager og merkantil avdeling.

Det enkelte kraftselskap sender skriftlig melding til vedkommende sivilforsvarskrets om nøkkelpersonell som ønskes fritatt for tjeneste i Sivilforsvaret. Meldingen skal gi opplysninger om *navn, fødselsnummer (11 siffer) og stilling* i selskapets beredskapsorganisasjon.

Ved fratredelse i fritaksberettiget stilling, plikter både den enkelte og selskapet å underrette sivilforsvarskretsen.

Nøkkelpersonell i kraftforsyningen kan på liknende måte søkes fritatt for tjeneste i Politireserven. Søknaden sendes vedkommende politidistrikt.

3.5.3 Utskriving av sivil arbeidskraft

Med tilleggsloven av 17 mars 1967 til Lov om forsynings- og beredskapstiltak av 14 desember 1956, er det gitt adgang til i fred å foreta registrering av sivil arbeidskraft med pålegg om å møte på angitt sted i en beredskapssituasjon. **Selskaper som har behov for å få tilført personell utenfra ved beredskap og krig må oppgi sitt tilleggsbehov til fylkesarbeidskontoret.** Om mulig bør selskapene gi navnlig forslag, fortrinnsvis basert på frivillighet, over personer man ønsker å knytte til seg ved krigsberedskap. Tildelt personell registreres på samme måte som ansatte i selskapet.

Vedlegg 1 Sivilt krigstjenestekort

SIVILT KRIGSTJENESTEKORT

gjeldende for 19..... og inntil videre

Navn: ..... Personnr.: .....

Skal ved beredskap
og i krig være ved: .....
(selskapets navn)

for tjeneste i Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon [1].

De skal møte ved: .....
(frammøtested)

..... Dato /
(Beredskapsleder)

.....
(Fylkesmannskontorets stempel og underskrift)

Kortet skal bæres ved beredskap og i krig. Tap av kortet skal meldes til selskapets beredskapsleder

1) *For personell som er gift utsettelse med frammøte i Forsvaret ut over 30 dager gjelder tjeneste i KBO inntil eventuell innkalling fra militære myndigheter.*

KVITTERING

Undertegnede er kjent med utstedelsen av dette sivile krigstjenestekortet

Dato /

.....
(underskrift)

Eventuell klage over disponering fremmes NVE.

Vedlegg 2 Verne- og beredskapsutstyr

1 Førstehjelpsutstyr

Førstehjelpsutstyr skal som minimum bestå av det basisutstyr som er nødvendig for å yte førstehjelp ved personskader som følge av brann, krigshandlinger mv .

Det er tre typer førstehjelpsenheter til bruk i kraftforsyningen:
- Stasjonær førstehjelpsenhet (forbruksskap).
- Mobil førstehjelpsenhet (plombert enhet plassert ved stasjonær enhet).
- Mobil førstehjelpsenhet - "Linjesekk"

For ovennevnte enheters innhold og opplysninger om førstehjelpsutstyr for øvrig vises til: "Brannvern og redningstjeneste i kraftforsyningen".

2 Personlig utstyr

Personell registrert i KBO skal ha personlig utstyr.
Det skal gis opplæring i bruk av utstyret.
Utstyret utleveres ved krigsberedskap etter vedkommende selskaps egen vurdering eller senest på ordre fra høyere ledd i KBO.

Utstyret består av:
- Verne-/gassmaske med bæreveske og 2 filtre.
- Hjelm.
- Enkeltmannspakke.
- Armbind for KBO.
- Sivilt krigstjenestekort for KBO-tjeneste.

a. Verne-/gassmaske type Helly-Hansen LF-62, LFC, LFD, LFG (brillemaske), IMB og Avon NBC FM 12 er alle godkjente og har lang lagringsholdbarhet.
b. Filterpatronene skal være kombinerte gass-/partikkelfiltre av godkjent NATO-standard (NM 21 og FN er godkjent). Tilsvarer sivil industritype B2P3.
   Filtrene (2 stk pr maske) skal være pakket i forseglede aluminiumslaminerte poser. Lagringstiden dersom forseglingen ikke brytes er 15 år - 20 år. Filtre som ikke er forseglet på nevnte måte vil gradvis miste sin virkning pga fuktighet mv. Slike er kun å regne som øvingsfiltre og skal ikke nyttes ved beredskap.

c. Hjelm av vanlig godkjent vernetype skal anskaffes til dem som ikke har hjelm fast utlevert.
d. Armbind skal være av standard type med svart KBO-emblem og beige grunnfarge. Armbind brukes ved beredskap og under øvelser.
e. Sivilt krigstjenestekort (SKTK) skal fylles ut for alt personell med tjenesteplikt i KBO og oversendes fylkesarbeidskontoret for registrering.

Armbind og sivile krigstjenestekort fås vederlagsfritt ved henvendelse til NVE Beredskapsseksjonen.

Vedlegg 3 Fritak/utsettelse med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering

1. Regler om fritak for og utsettelse med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering er gitt i "Tjenestereglement for Forsvaret, gruppe 52, undergruppe 523". Siste revisjon er datert 1 januar 1996.
   Ved mobilsering vil det være virksomheter utenfor det militære forsvar som må opprettholdes for at samfunnet skal kunne fortsette å virke. De er gitt betegnelsen krigstidsoppsetninger. Disse virksomheter vil ved mobilsering være avhengige av å kunne disponere en del av sitt nøkkelpersonell for et kortere eller lengre tidsrom. Forsvarets overkommando kan bestemme at nærmere angitte årsklasser og militære fagkategorier skal være unntatt fra ordningen.
   Fritak og utsettelse innvilges for ett kalenderår (mobiliseringstermin) om gangen. Det er ikke nødvendig å foreta ny innmelding av personer som er godkjent i ordningen det foregående år, dersom ikke spesielle forhold har medført at de på et senere tidspunkt er blitt utelukket.
   Kraftforsyningen er tildelt en kvote som NVE fordeler på grunnlag av innsendte meldinger fra kraftselskapene/energiverkene. Den tildelte kvote er kun ment å dekke det viktigste og mest uerstattelige personell, som driftspersonell og lederne for verksted, lager og den merkantile avdeling.

2. Det personell som kommer inn under ordningen er inndelt i 2 hovedgrupper, gruppe 1 og gruppe 2.

   Gruppe 1 omfatter *spesifiserte samfunnsviktige stillinger og verv* innen offentlig virksomhet som bare kan ivaretas av de personer som innehar funksjonen i fred, eller som er utpekt for funksjonene ved mobilisering. Vernepliktig personell som dette omfatter vil være fritatt for fremmøte i Forsvaret ved mobilisering og for all tjeneste i fred, såfremt melding om forholdet skjer i h t disse regler.
   For kraftforsyningen omfatter denne gruppen visse stillinger i NVE, samt Kraftforsyningens regionsjefer og fylkesrepresentanter med stedfortredere.

   Gruppe 2 omfatter funksjoner innen offentlig eller privat virksomhet hvor det av beredskapsmessige grunner er påkrevet at

et minimum av virksomhetens nøkkelpersonell, ut over de som eventuelt har fritak under Gruppe 1, kan fortsette i sine fredsfunksjoner, eller til utpekte funksjoner ved mobilisering.
Vernepliktig personell som dette omfatter kan gis *utsettelse* med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering for et nærmere avtalt tidsrom eller inntil videre. Etter utgangen av det år de fyller 30, vil de samtidig være fritatt for repetisjonsøvinger, heimevernsøvinger o l i fred.
Kraftforsyningens driftspersonell og andre nøkkelpersoner som ikke kan unnværes ved beredskap og krig, kommer inn under Gruppe 2.

4. Gruppe 2 er inndelt i 2 undergrupper, gruppe 2A og 2B.

Gruppe 2A omfatter korporaler (tilsvarende) og menige.
Det kan søkes om utsettelse innenfor rammen av de tildelte kvoter.

Gruppe 2B omfatter befal. Befal er i denne sammenheng også korporaler (tilsvarende) og menige som er mobiliseringsdisponert som befal. Dette fremgår av krigstjenestekortet (KTK).
Gruppe 2B omfatter dessuten korporaler (tilsvarende) og menige som det er behov for å søke om utsettelse for, men som ikke har fått plass innenfor rammen av de gitte kvoter under gruppe 2A.
Utsettelse under Gruppe 2B vil bli gitt under forutsetning av at Forsvaret finner å kunne unnvære personellet i sine mobiliseringsoppsetninger.
Avslag kan påklages (ankes).

Vedlegg 4 Utfylling av blankett 4071
Eksempel på utfylt blankett

Utfylling av blankett nr 4071

Blanketten brukes av rapporterende ledd for meldinger/søknader til Vernepliktsverket vedrørende vernepliktige ved egen eller underlagte krigstidsoppsetninger. Blanketten tjener senere som punchegrunnlag og må fylles ut nøyaktig.
Det benyttes TRYKTE tall og bokstaver.
Ved utfyllingen av det enkelte felt skal man *alltid* begynne helt til venstre i feltet. De felt som er inndelt i kolonner må man i tillegg passe på å fylle ut med bare ett tall eller en bokstav i hver kolonne.
Personellet skal føres opp i alfabetisk rekkefølge. Opplysningene om den enkelte skal bare oppta én linje.

Utfylling av det enkelte felt

Felt 1: Fylles ikke ut
Felt 2: Fylles ikke ut
Felt 3: Fylles ikke ut
Feltet: "Til rapporterende ledd" fylles ikke ut
Felt 4: Er utfylt
Felt 5: Fylles ut med en av følgende 3 bokstaver:
- T for tilgang i ordningen
- A for avgang fra ordningen
- E for endring i tidligere innsendte data. Brukes f eks når en person som er og forsatt skal være med på fritaksordningen, har blitt ansatt i et annet kraftselskap (endring av krigsoppsetningskode).

Felt 6: Fylles ut med vedkommendes fødselsnummer (11 siffer). Fødselsnummeret *må* være korrekt.
Felt 7: Feltet skal kun fylles ut for befal med grad av sersjant (tilsvarende) og høyere.

Følgende forkortelser skal brukes:

Admiral	A	Løytnant	L
Fenrik	F	Major	M
General	G	Oberst	O
Kaptein	K	Oberstløytnant	OL
Kapteinløytnant	KL	Orlogskaptein	OK
Kommandør	KM	Rittmester	RITM
Kommandørkaptein	KK	Sersjant	S

Felt 9: Den enkelte bedrifts organisasjonsnummer i enhetsregisteret i Brønnøysundregisteret benyttes.
Kraftforsyningens tjenestestedskode er 22 etterfulgt av vedkommende fylkeskode (2 siffer).

Følgende fylkeskoder gjelder:

01 Østfold	11 Rogaland
02 Akershus	12 Hordaland
03 Oslo	14 Sogn og Fjordane
04 Hedmark	15 Møre og Romsdal
05 Oppland	16 Sør-Trøndelag
06 Buskerud	17 Nord-Trøndelag
07 Vestfold	18 Nordland
08 Telemark	19 Troms
09 Aust-Agder	20 Finnmark
10 Vest-Agder	

Felt 10: Fylles ut med 2A for korporaler og menige når man første gang *innmelder* sitt behov om utsettelse for vedkommende person.
Fylles ut med 2B for befal med grad av sersjant (tilsvarende) og høyere.
2B benyttes også når et selskap finner det nødvendig å søke om utsettelse for en korporal eller menig etterat *innmelding under gruppe 2A* er avslått av Vernepliktsverket (VPV). I sistnevnte tilfelle markerer 2B at dette er en søknad *- ellers ingen endring i utfyllingen av blanketten.*
Felt 10 fylles *ikke* ut ved avgangsmeldinger.

Felt 11: Fylles ut med bokstaven X som markerer at det er behov for utsettelse utover 30 dager. Feltet fylles *ikke* ut ved avgangsmeldinger.

Felt 12: Fylles ut med etternavn først. Fornavn og eventuelle mellomnavn må forkortes hvis plassen i feltet ikke strekker til. Husk at det ikke skal brukes mer enn én linje pr person.

Felt 13: Fylles ut med kraftselskapets/energiverkets navn.

Felt 14: Fylles ut med vedkommendes stilling i selskapet.

Ved avgangsmelding skriver man "SLUTTET" i dette feltet. Hvis vedkommende har fått en stilling i et annet kraftselskap skriver man "SLUTTET/NÅ NN-selskap".

Spørsmål om utfylling av blanketten rettes til NVE Beredskaps-seksjonen.

UTSKRIVNINGSVESENET

EKSEMPEL

Melding/søknad om fritak/utsettelse med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering

1 (9) Rapporterende ledds kode: Etatskode	Tjeledskode	2 (17) Side-nr	3 (22) Meldingen/søknaden gjelder fra: Mnd	År	Til rapporterende ledd (navn)

Felt 1 - 10 kan utfylles med skrivemaskin med 10 tegn pr. tomme.

UNNTATT FRA OFFENTLIGHET JI. Offentlighetsloven § 5A og Forvaltningsloven § 13 I ledd nr 1 NÅR BLANKETTEN ER UTFYLT

4 Linje nr	5 Op.kode	6 Fødselsnummer (samme som skatte kortets løpenr)	7 Grad befal	9 Krigstidsoppsetningskode: Etats-/bedrifts-kode	Tjeneste-stedskode	10 Fritak i utsettelsesgruppe	11 Uts over 30 dager	12 Navn (etternavn, fornavn)	13 Krigstidsoppsetning (Sivil)	14 Stilling/funksjon ved krigstidsoppsetning
24	26	27	38	42	50	58	60			
0,1	T	17,05,51,48,15,0		BQ27,37,08,22,02		2A	x	Alfsen, Alf	DAL ELVERK	Linjemontør
0,2	T	27,08,53,43,12,8	F	BQ27,37,08,22,02		2B	x	Davidsen, Dan	--- " ---	Formann
0,3	T	20,05,47,27,99,3		BQ27,37,08,22,02		2B	x	Evensen, Even	--- " ---	Driftsassistent
0,4	A	16,08,49,49,10,7		BQ27,37,08,22,02				Fransson, Frank	--- " ---	Sluttet/Nå Lier elv.
0,5	E	31,05,60,29,18,7		BQ27,37,08,22,02				Pedersen, Per	--- " ---	Driftsingeniør
0,6										
0,7										
0,8										
0,9										

1,0 FORKLARING:

1,1 Linje nr. 01: En ordinær tilgangsmelding på en korporal eller menig.

1,2 Linje nr. 02: En ordinær tilgangsmelding på et befal. Befal kommer alltid inn under gruppe 2B.

1,3 Linje nr. 03: Eksempel på en korporal eller menig som på grunn av sin spesielle mob.stilling ikke

1,4 fikk utsettelse ved tidligere innmelding under gruppe 2 A. Kraftselskapet har vurdert

1,5 vedkommende til å være så viktig for selskapet at de nå søker om utsettelse.

1,6 Dette gjøres ved å sette vedkommende opp i gruppe 2B.

1,7 Linje nr. 04: En avgangsmelding hvor vedkommende har gått over til et annet kraftselskap.

1,8 Linje nr. 05: En overføring fra et kraftselskap til et annet kraftselskap av en vernepliktig som allerede er med på "fritaksordningen". (Endring av etats/bedriftskode).

BI 4071 (Utg 1-90) 4000,2 90 Vedg.4,3 1,90

Vedlegg 5 Blankett 4072 - Klage over avslag på søknad om utsettelse (GR 2B) med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering.

UTSKRIVNINGSVESENET
Blankett nr 4072 (rev. utg. 1085)

Klage over avslag på søknad om utsettelse (GR 2B) med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering

Til	Fra rapporterende ledd (navn)	Mobiltermin
Generalkrigskommissariatet Oslo mil Akershus 0015 OSLO 1	FYLLES UT AV NVE	

Den påklagedes fødselsnummer	Evt. Befalsgrad	Navn (etternavn, for- og mellomnavn)
11 siffer		

Rulleførende enhet (navn)

Sivil krigstidsoppsetning (navn)
SELSKAPETS NAVN

Stilling funksjon i den sivile krigstidsoppsetning
TITTEL/STILLINGSBENEVNELSE

Opplysninger om bemanningsforholdende ved krigstidsoppsetningen (besvares så nøyaktig som mulig)

1. Hvor mange sysselsatte har krigstidsoppsetningen? TOTALT ANTALL ANSATTE I SELSKAPET
2. Hvor mange av disse er vernepliktige/heimevernspliktige?
3. Hvor mange av de verne-/heimevernspliktige har fritak/utsettelse nå? SE ANTALL PÅ REGISTERUTSKRIFTEN
4. Hvor mange av disse (jfr spørsmål 3) er i samme yrkeskategori som påklagede? ANTALL M/FRITAK I SAMME STILLING SOM PÅKLAGEDE
5. Hvor mange *må* krigstidsoppsetningen i alt disponere ved mobilisering av den kategori påklagede representerer?
6. Hvor mange disponerer krigstidsoppsetningen av denne kategori i fredstid? ANTALL I SAMME STILLING I DAG
7. Krigstidsoppsetningens prioritet i offentlig beredskapsplan (fylles bare ut ved privat virksomhet) FYLLES IKKE UT

Rapporterende ledds redegjørelse om hvorfor funksjonene til den person klagen gjelder ikke kan sikres eller dekkes ved omdisponering av ikke vernepliktig/ikke heimevernspliktig arbeidskraft ved mobilisering

BEGRUNNET REDEGJØRELSE

(Om nødvendig, fortsett på baksiden)

Den sentrale koordinerings- og klagenemnds avgjørelse	Rapporterende ledd	Dato
Stempel: FYLLES UT AV NVE	Underskrift	
	Stilling	

Vedlegg: Blankett 4071 med utfylt tilgangsmelding (T) for den påklagede

FYLLES UT AV SELSKAPET

FYLLES UT AV NVE

Arbeids Formidlingen

ARBEIDSKRAFTPLAN for sivil samfunnsviktig virksomhet som skal opprettholdes eller etableres ved mobilisering

NB! Se orientering på omstående side

Virksomhetens navn: .....

Næring: ..... Tlf.: .....

Adresse: ..... Postnr. og poststed: .....

Fylke: ..... Kommune: .....

Kontaktperson: .....

Underskrift av ansvarlig leder/pers.sjef: ..... Dato: .....

	Yrkeskode (fylles ut av arbeidskontoret	Yrke/fagkategori	Antall sysselsatte i fred (Gj.snitt 3 mnd.)		Arbeidskraftbehov til planlagt virksomhet i krig					Merknader
			Sysselsatte i alt	Herav verne-pl. m.v.	Antatt behov	Disponibelt personell: Vpl. m.v. med mob. fritak/utsettelse	Disponibelt personell: Øvrige disponible	Disponibelt personell: Sum (rubrikk 6 pluss 7)	Disponibelt personell: Underskudd (rubrikk 5 minus 8)	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										
		Sum overf.								

Opplysninger som gis på dette skjema skal behandles FORTROLIG i.h.t. Beskyttelsesinstruksen.

HA-2031

ARBEIDSKRAFTBEREDSKAP – REGISTRERING AV ARBEIDSKRAFTBEHOV OG RESSURSER

I tilfelle krig må alle samfunnsviktige virksomheter holdes i gang for å sikre gjennomføringen av Totalforsvarets oppgaver. Arbeidskraften er i denne sammenheng en sentral faktor, og arbeidskraftmyndighetene er gitt ansvar for at slike virksomheter har til rådighet eller får tilført den arbeidskraft som er nødvendig for deres formål.

For å kunne utføre sin funksjon tilfredsstillende må arbeidskraftmyndighetene allerede i fredstid legge grunnlaget for et arbeidskraftberedskap, ved bl.a. å registrere hvilke arbeidskraftressurser den enkelte virksomhet disponerer, og hvilke behov den forutsetter å få i krigstid. De må dessuten medvirke til at virksomhetene kan få fritatt eller få utsettelse med frammøte i Forsvaret ved mobilisering for uunværlig nøkkelpersonell.

Til registrering av behov og ressurser m.v. har Arbeidsformidlingen tatt i bruk omstående blankett. Det er av vesentlig betydning at de virksomheter som er tildelt oppgaver på de forskjellige sektorer av det økonomiske beredskap, medvirker positivt i etableringen av landets arbeidskraftberedskap, ved å fylle ut blanketten med de aktuelle opplysninger og sende den til nærmeste distrikts- eller fylkesarbeidskontor.

For private virksomheter som søker fritak eller utsettelse for sitt nøkkelpersonell er innsending av Arbeidskraftplan obligatorisk i henhold til regler fastsatt av Forsvarsdepartementet.

Forklaring til de enkelte rubrikker på blanketten

Rubrikk 1 – Yrkeskode (fylles ut av arbeidskontoret):
- yrkeskoden består av tre sifre og bygger på Nordisk yrkesklassifisering (NYK). Første siffer angir yrkesfelt. Første og annet siffer sammen angir hvilket yrkesområde vi har å gjøre med, mens alle tre sifrene til sammen angir yrke.

Rubrikk 2 – Yrke/fagkategori:
- alle ulike yrker/fagkategorier i virksomheten føres opp etter arbeidets art, f.eks. elektriker, kontorist, maskinmontør, kranfører, sjåfør (trailer klasse CE), meieritekniker, lagerbetjent m.v. Det er viktig at denne rubrikken angir arbeidsområdet så fullstendig at misforståelse unngå. Inneholder et yrke arbeidsoppgaver av ulike art, registreres yrket etter hovedfunksjon.

Rubrikk 3 – Sysselsatte i alt:
- antall ansatte av begge kjønn. Er det store variasjoner i arbeidsstokken, benyttes gjennomsnitt siste tre måneder.

Rubrikk 4 – Herav vpl. m.v.:
- antall ansatte som er vernepliktige i Forsvaret (inkludert heimevernet), samt tjenestepliktige i Sivilforsvaret og Politireserven.

Rubrikk 5 – Antatt behov:
- antall personer som virksomhetens ledelse anser nødvendig for å kunne utføre de oppdrag i krigstid som er tildelt av vedkommende offentlige beredskapsorgan.

Rubrikk 6 – Vpl. m.v. med mob.utsettelse/fritak:
- antall ansatte (nøkkelpersonell) som etter søknad er meddelt fritak for/utsettelse med frammøte i Forsvaret ved mobilisering eller er fritatt for tjeneste i Sivilforsvaret eller Politireserven.

Rubrikk 7 – Øvrige disponible:
- antall ansatte av begge kjønn, norske og eventuelle utenlandske, som virksomheten med sikkerhet kan regne med å disponere i tilfelle krig.

Rubrikk 8 – Sum (rubrikk 6 pluss 7):
- antall fredstidsansatte personer som virksomheten regner med å kunne disponere i krigstid.

Rubrikk 9 – Sum (rubrikk 5 minus 8):
- antall personer som virksomheten ønsker tilført fra Arbeidsformidlingen for å kunne utføre pålagte oppdrag i krigstid eventuelt for å kunne fortsette fredsdriften uendret.

Rubrikk 10 – Merknader:
- eventuelle utfyllende opplysninger om yrke/fagkategori eller antatt arbeidskraftbehov m.v.

KAPITTEL 4

BEREDSKAPSPLANER

Innledning

Formål

Innhold

Beredskapsplanens oppbygning

Vedlegg

Planlegging av øvelser

4.1 Innledning

Alle enheter som står for kraftforsyningen - produksjonsverk, fordelingsverk, vassdragsregulanter - inngår i Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO), og er etter loven pliktige til å utarbeide beredskapsplaner for ulykker/skader som kan oppstå som følge av naturgitte forhold, teknisk svikt, terror-/sabotasje-aksjoner og krigshandlinger.

NVE kan forlange beredskapsplanen fremlagt til gjennomsyn.

Skal en beredskapsplan virke etter sin hensikt må den være godt kjent og lett tilgjengelig for alle som skal bruke den. Planen skal derfor ikke sikkerhetsgraderes, **med unntak av den del som inneholder fortegnelse over omleggingstiltak for krig. Denne del graderes BEGRENSET, og oppbevares adskilt fra den ugraderte del. Se også "Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen", pkt 4.**

4.2 Utarbeidelse av beredskapsplan

4.2.1 Formål

Formålet med beredskapsplanen er å:

- **Redusere mulighetene for skader/ulykker.**
- **Sikre etablering av et enhetlig og utholdende ledelses- og innsatsapparat i krisesituasjoner.**
- **Sikre en effektiv utnyttelse av disponible ressurser i en kritisk situasjon.**
- **Minske behovet for improvisasjon.**

4.2.2 Innhold

En beredskapsplan skal omfatte de forberedelser som er gjort og de tiltak og hjelpeaksjoner som det kan være nødvendig å iverksette ved unormale situasjoner i fred og ved krigsberedskap.
Det er viktig at samarbeidende etater og organisasjoner bringes inn under arbeidet med planen. Dette er nødvendig for at alle innsatsplaner skal kunne virke sammen.

For selskaper som har kraftforsyningsanlegg eller sonekontorer på flere steder, og hvor avstanden mellom dem er så stor at de ikke kan

vurderes under ett, kan det i tillegg til en hovedberedskapsplan være nødvendig med en delberedskapsplan for det enkelte anlegg.

I det etterfølgende er gitt veiledning for utarbeidelse av beredskapsplan for ulykker/krisesituasjoner i fred og for krigsberedskap. Veiledningen bør nødvendigvis ikke følges slavisk. Det er viktig at hvert enkelt selskap tar utgangspunkt i egen organisasjon og lokale forhold. Samme beredskapsplan vil sjelden passe for flere selskaper.

4.2.3 Redigering

4.2.3.1 Inndeling

Det er praktisk å inndele beredskapsplanen i følgende deler (punkter):

a. Startfase (veiledning for bruk).
b. Innholdsfortegnelse.
c. Organisasjon og ledelse.
d. Varsling.
e. Innsatsplaner for forskjellige hendelser.
f. Ressurser.
g. Informasjon.
h. Øvelser.
i. Vedlegg.

a. Startfase

Det er svært viktig at beredskapen fungerer tilfredsstillende i startfasen. Startfasen skal gi veiledning om hvordan en innsats skal kunne komme i gang, som f eks:

- Ved varsling om ulykke/krise slå opp på VARSLING.
- Foreta varsling av alle under "skal alltid varsles".
- Iverksett de tiltak som er beskrevet i den aktuelle innsatsplan.
- Skaff personell til å bistå med den videre varslingen (avhengig av skadens art og omfang).

Inntil beredskapsorganisasjonen er på plass vil det være hensiktsmessig å plassere ansvaret for den initielle varsling og startfasens gjennomføring hos **overordnet vakt**.

b. Innholdsfortegnelse.

Innholdsfortegnelsen skal gi en detaljert oversikt over innholdet, og være ordnet slik at det er lett og raskt å finne fram. En egen fordelingsliste skal vise hvilke personer/organer som har mottatt og er holdere av planen.

c. Ledelsesapparat for ulykker og krisesituasjoner

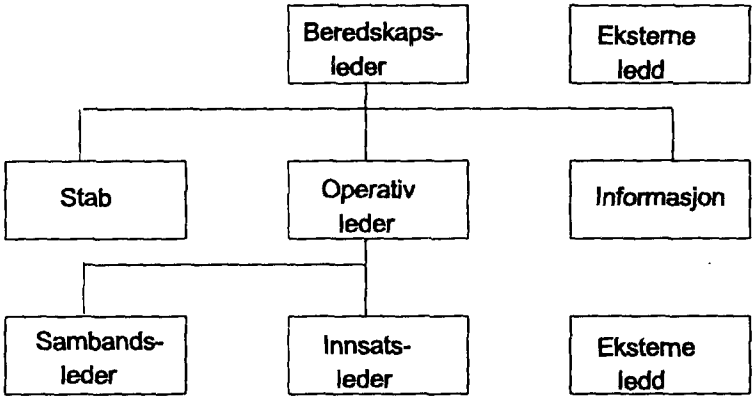

BEREDSKAPSLEDER:

Øverste ansvarlige for beredskapsarbeidet innen kraftselskapet/ everket. Beredskapsleder kan være daglig leder og/eller sakkyndig driftsleder. Beredskapslederen er selskapets kontakt mot KBO og politiet og den lokale redningssentral (LRS) hvis denne er opprettet.

OPERATIVLEDER:

Beredskapsleders assistent. Ansvarlig for koordinering og gjennomføring av det praktiske krisearbeid. Vedkommende gis myndighet til å rekvirere ekstern hjelp etter oppsatt liste og intern hjelp fra stab.

INNSATSLEDER:

Ansvarlig leder for innsats på skadested (kraftverk, linje, transformatorstasjon, damanlegg eller annet). Innsatsleder kan være maskinmester, damvokter e l. Han er kontaktmann til skadestedsleder fra politi (LRS)/lensmann. Rapporterer til operativ leder.

STAB:

Fagpersonell som står til ledelsens disposisjon. Må være i besittelse av kunnskaper og dokumentasjon om anleggsutforming og kapasiteter/parametre. Skal gi faglig og operativ bistand til hele beredskapsorganisasjonen.

INFORMASJONSANSVARLIG:

Utpekt medarbeider med ansvar for utad.

SAMBANDSLEDER:

Ansvarlig for alle sambandsopplegg mellom leder og ledelse. Rapporterer til operativ leder.

EKSTERNE LEDD:

Instanser som kan/skal kobles inn (KBOs regionale ledd, lokal redningssentral (LRS), kommune, brannvesen, lege, forsvar (HV), sivilforsvar, frivillige organisasjoner).

EKSTERN HJELP:

Assistanse utenfra som kalles inn etter en på forhånd utarbeidet og avtalt plan.

Ovenstående ledelsesledd/organer skal i beredskapsplanen angis med navn, telefonnummer, adresse og evt andre relevante data.

For krigsberedskap gjelder spesielt:
Det skal utarbeides en egen fortegnelse over personer som inngår i beredskapsorganisasjonen ved krigsberedskap. Krigsoppsetningen vil kunne avvike fra fredstidsorganisasjonen pga mobiliseringsfordeling til Forsvaret mm.
Krigsoppsetningen må være stor nok til å holde driften gående over lengre tid. Ved vurdering av personellbehovet skal forutsettes at bestemmelser om arbeidstid mv blir opphevet ved beredskap.
I krigsoppsetningen skal inngå fagfolk som har erfaring i å betjene anleggene manuelt.

d. Varsling

Varslingsplanen bør inndeles i to deler:

I **første del** utarbeides fortegnelse over personer som **alltid** skal varsles ved alle typer ulykker/kriser/beredskap.
Fortegnelsen brukes allerede under STARTFASE.

Dette er sentrale personer innen ledelsen, samt personer som har viktige oppgaver som medlemmer av krisestaben, overordnet vakt, og andre nøkkelpersoner. Videre skal eksterne etater og organer med beredskapsansvar varsles, som politi/lensmann, brannvesen, evt sykehus.

I **annen del** gis oversikt over personer innen organisasjonen som har oppgaver ved en ulykkessituasjon, og personer/etater man har et slikt samarbeidsforhold med at de skal varsles. Antall og hvilke personer som skal varsles avgjøres etter vurdering av ulykkens omfang. Varsling av kraftforsyningens fylkesrepresentant (KFR), kraftforsyningens regionsjef (KRS) og NVE vil være aktuelt i denne fase. Det samme gjelder Arbeidstilsynet og Produkt- og Elektrisitetstilsynet.

Det er faste regler for varsling av pårørende gjennom politiet.

Varsling av publikum, f eks ved fare for dambrudd, skal alltid gå gjennom politi/sivilforsvar.

e. Innsatsplaner

i Innhold

En innsatsplan beskriver hvorledes den enkelte skade- eller ulykkessituasjon skal håndteres.

Beredskapsplanen bør inneholde innsatsplaner for de skader/ ulykker som mest sannsynlig kan forekomme innen et kraftselskap, som:

- Generell innsatsplan
- Ulykker med personskader
- Utvidet telefontjeneste
- Skader på nett
- Skader/ulykker i kraftstasjoner (brann, eksplosjon, oversvømmelse osv)
- Skader/ulykker i transformatorstasjoner (brann, eksplosjon osv)
- Skader/ulykker i vassdrag (flom, dambrudd, rørbrudd osv)
- Sikkerhetspolitiske krisesituasjoner/krig.

Aktuelle avsnitt i den enkelte innsatsplan er:

- Beskrivelse av situasjonen
- Selskapets/everkets oppgave

- Gjennomføring av oppgaven herunder:
  - ledelse
  - bruk av ressurser
  - rasjonering/prioriteringsopplegg
  - samband
  - informasjon.

ii Analyse

Som grunnlag for de enkelte innsatsplaner gjennomføres en analyse av forhold som kan utløse/føre til at ulykkes- og krisesituasjoner kan inntreffe. Analysen foretas av selskapets ledelse, sammen med rådgivere fra de forskjellige fagområder innen virksomheten.

Det bør også samarbeides med representanter fra de organisasjoner, etater eller private firmaer (politi, brannvesen, kommunale myndigheter, hjelpekorps, Sivilforsvaret, HV m fl.), som har ressurser som kan anvendes ved en eventuell aksjon og ved øvelser.

Analysen deles i to hoveddeler:
- Analyse av risikofaktorer
- Analyse av ressurser

*** Analyse av risikofaktorer**

Ved utarbeidelse av anlysen vurderes:
- faregrad (omfanget av en ulykke hvis den inntreffer)
- situasjonsanalyse (hvor stor sannsynlighet det er for at et uhell kan inntreffe)
- mulighet til å påvirke utviklingen (skadereduserende og forhindrende tiltak)
- tidsvurdering
- skadeutvikling
- andre faktorer

Følgende forhold inngår i analysen:

Sannsynlighet: Anslag av hvor hyppig hendelsen kan forventes å inntreffe. Vurderingen må bygge på kjennskap til lokale forhold, erfaringer og annen relevant informasjon.Sannsynligheten for ulike hendelser kan rangeres etter forventet hyppighet.

Konsekvens: Forventet skadeomfang. Kan f eks måles i kroner pr driftsforstyrrelse. I andre sammenhenger kan konsekvens måles i antall skadede eller døde pr ulykke.

Risiko: Uttrykk for sannsynlighet og konsekvens av en skade/ulykke. Kan uttrykkes som produktet av sannsynlighet og konsekvens.

Med utgangspunkt i analysen kan det utarbeides en risikogradering for mulige skader/hendelser ved de forskjellige anlegg innen et kraftselskap.

iii Utvidet telefontjeneste

Dersom en kritisk situasjon er under utvikling, bør sentralbordet bemannes slik at det blir i stand til å besvare og registrere henvendelser fra publikum på en tilfredsstillende måte.

En plan for slik tjeneste kan inneholde følgende tre punkter:

a) Bemanningsplan (navn/tlf nr) på sentralbordbetjening.
b) Oversikt over muligheter for ekstra telefonlinjer.
c) Registreringsskjema for inngående samtaler.

Eksempel på registreringsskjema for inngående samtaler:

Navn på innringer:_____

Telefon:_____ Tidspunkt:_____

Ringer for å få informasjon om:

Skadeomfang
Varighet
Årsak
Personalopplysninger
Annet

Ringer for å gi informasjon om:

_____

Satt videre til:

Beredskapsleder
Operativ leder
Informasjonsleder
Stab
Andre (satt videre til): _____

Verdien av et slikt registreringssystem ligger i at det blir mulig til en viss grad å rekonstruere hendelsesforløpet etter at normaltilstand er gjenopprettet.

iv Retningslinjer for rasjonering/prioritering

Ved store skader som medfører driftsavbrudd/unormale driftsforhold for større deler av forsyningsområdet i lengre tid (> ett døgn), vil det kunne forekomme at tilgjengelig kraftmengde ikke er tilstrekkelig til å opprettholde normal forsyning for kunder som ikke er direkte berørt av skadene.
For slike tilfelle skal det forberedes ulike tiltak som :

* **Frivillig sparing**

Erfaringer har vist at det for kortere perioder er mulig å oppnå ganske god effekt av frivillig sparing (20 - 30% av normalforbruk). Det forutsetter imidlertid at informasjonsopplegget er godt planlagt, og at selve kampanjen gjennomføres svært systematisk.

Informasjonsleder bør utarbeide planer for en slik sparekampanje, der de viktigste informasjonsmedier er lokalradio, nær-TV og evt aviser hvis det er tale om flere dagers varighet. Løpende informasjon om resultatet av kampanjen er også svært viktig for å kunne holde vedlike "spareeffekten" over lengre tid.

* **Sonevis utkobling**

Dette er en mer drastisk måte å gjennomføre en leveringsinnskrenkning på, men den kan være eneste løsning ved større svikt i strømtilførselen. Planleggingen av sonevis utkobling går i hovedsak ut på å dele inn forsyningsområdet i naturlige delområder som lar seg koble ut og inn uten for store vanskeligheter (fjernbetjente brytere). Det er også viktig å ha kartlagt hvor evt prioriterte abonnenter befinner seg (sykehus, alders-/pleiehjem ol), og om disse har tilfredsstillende nødstrømsforsyning. Samfunnsviktige funksjoner (tele, vann,

matforsyning o l), industri og næringsvirksomhet som rammes særlig hardt ved strømbrudd bør også kartlegges.
Forsyningsområdet deles slik at det kan gjennomføres inntil 75% last-utkobling, dvs minst fire omtrent like delområder. Det er også viktig å være klar over at ved så stor reduksjon vil sammenlagringsfaktoren ved innkobling kunne bli helt opp mot 1,4, ved f eks 1 times innkobling - 3 timers utkobling.

* **Rasjoneringsfullmakt**

Bare departementet (OED) eller den departementet gir fullmakt har myndighet til å iverksette rasjonering. Statnett SF kan etter søknad få fullmakt til å iverksette kraftrasjonering i hele eller deler av landet. Den praktiske gjennomføring planlegges og gjennomføres i samarbeid med de enkelte ledd innen Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO). Rasjoneringsfullmakten innebærer at inngåtte leveringskontrakter og leveringsvilkår om nødvendig kan settes til side. Fullmakten vil gjelde så lenge de ekstraordinære forhold er til stede, eller blir bestemt av annen myndighet.
Ekstraordinære forhold er situasjoner som kraftforsyningen ikke fullt ut kan sikre seg mot, som:

* vannmangel (tilsigssvikt) utenfor normalt statistisk påregnelige grenser, lokalt/nasjonalt.
* teknisk svikt pga naturgitte eller andre forhold i et forsvarlig vedlikeholdt system.
* internasjonale energikriser.
* terror/sabotasje.

* **Prioritering av kundegrupper**

Ved planlegging av utkoblinger kan følgende prioritering av abonnenter/kundegrupper legges til grunn:

1 Liv og helse
2 Viktige samfunnsfunksjoner
3 Industri/næringsliv
4 Virksomheter som kan kobles ut sonevis eller periodisk
5 Uprioriterte virksomheter som kan kobles helt ut

* **Prioritering av reparasjoner**

Det vil oftest være riktig å starte reparasjonene på de høyeste nettnivåene, og så arbeide seg nedover slik at de siste som får reparert sine skader er enkeltabonnenter på lavspentnettet.

For krigsberedskap gjelder spesielt:
I den grad det er mulig skal kraftforsyningen drives på samme måte i krig som i fred. Selskapene er ansvarlige for egen drift og fordeler kraften i henhold til de avtaler, kontrakter og retningslinjer som gjelder i fred så lenge det er elektrisk kraft nok til å dekke alle behov. Hvis tilgangen på elektrisk kraft ikke strekker til på grunn av ødeleggelser eller andre forhold, må det foretas fordeling av disponibel kraft, slik at først og fremst behov som har betydning for landets forsvar og befolkning blir dekket. **Det skal utarbeides fortegnelse over krigs- og livsviktige virksomheter som skal gis prioritet ved fordeling av kraft og lister over abonnenter som kan frakobles uten alvorlige konsekvenser. Se også ovenfor nevnte tiltak som begrenser bruk av elektrisk kraft.**

f. Ressurser
Ressursplanen skal gi oversikt over tilgjengelige hovedressurser. Det er viktig at planen ikke blir for omfattende og at den holdes oppdatert. Ressursene deles inn i følgende hovedgrupper:
- Reserver for viktige komponenter/utstyr (som er i drift).
- Reparasjonsmateriell (for viktige deler av anlegg i drift).
- Førstehjelps-/redningsmateriell (ved personskade/-ulykke).
- Nødstrømsaggregater.
- Tegninger, skjemaer og beskrivelser av viktige anlegg .
- Transportmateriell.

*** Viktige komponenter**
I de fleste kraftanlegg vil det være enkelte anleggsdeler som er svært viktige for å kunne opprettholde normal drift, og da særlig på de høyere spenningsnivåene. Det kan f eks være effektbrytere, store transformatorer, motorer for spesielle formål, kompressorer osv.
Særlig ved lang leveringstid på nytt utstyr må spørsmålet om lagerhold av viktig reservemateriell vurderes nøye. En løsning kan være å ha en avtale med leverandøren, en annen å inngå avtaler med andre everk om gjensidig hjelp.
I medhold av energiloven er det enkelte kraftselskap pålagt å holde lager av vitalt reservemateriell og reparasjonsutstyr som er nødvendig for å avhjelpe og kompensere for skader og havarier.
Økonomisk tilskudd til anskaffelse av viktig reservemateriell kan tildeles everk som gjennom skriftlig søknad kan dokumentere et reelt beredskapsmessig behov for det aktuelle reservemateriell.

Tilskuddets størrelse kan være inntil 50% av anskaffelseskostnadene for materiellet.

* **Reparasjonsmateriell**

Her gjelder det samme som nevnt i punktet ovenfor, men med den forskjell at det tenkes på reparasjon av større anleggsdeler, f eks sjøkabelanlegg, luftledninger av spesiell type/tverrsnitt, kabelskjøter, trafoolje, spesielle master, isolatorer, osv. I slike tilfeller kan det også være hensiktsmessig å samarbeide med andre everk, leverandører o a.

* **Førstehjelps-/redningsmateriell**

Dette er materiell som skal forefinnes og kontrolleres ved faste intervaller. **Beredskapsplanen skal beskrive hvor utstyret er plassert og hvem som er ansvarlig for ettersyn og kontroll. Dette gjelder også for røykdykkerutstyr, slokkeutstyr for brann mv .**

* **Nødstrømsaggregater**

Det er viktig å kjenne til hva som finnes av nødstrømsaggregater hos de mest utsatte abonnentgrupper (sykehus, helseinstitusjoner). Selv om kraftforsyningen juridisk sette ikke er forpliktet til å bistå abonnenter med nødstrømsaggregater, har mange kraftselskaper anskaffet aggregater som kan settes inn ved kritiske situasjoner

* **Tegninger, skjemaer, beskrivelser**

Beredskapsplanen skal inneholde fortegnelse over de tegninger, koblingsskjemaer, oversiktstablåer mv til bruk for drift, vedlikehold og reparasjoner av selskapets anlegg som skal medbringes når ledelsen eventuelt flytter til beredskapskvarter. Det skal også angis hvem som har ansvar for å utføre dette.

* **Kjøretøyer**

Her listes kjøretøyer og transportutstyr selskapet disponerer selv, samt eventuelle eksterne muligheter av beredskapsmessig betydning. Det er også av interesse å ha oversikt over eventuelt spesialutstyr, som f eks terrenggående kjøretøyer (evt disponert i fellesskap med andre), mobilkraner osv, og som kan bidra til å bedre den regionale beredskapen.

Beredskapslager av drivstoff og smøremidler skal inngå i planen som en del av krigsberedskapen.

For krigsberedskap gjelder spesielt:
Beredskapsutstyr skal anskaffes i ht pålegg gitt i kapittel 3. Utstyret kontrolleres hvert år. Personlig verneutstyr utleveres ved krigsberedskap.
For opprettholdelse av driften i en krigssituasjon er kraftforsyningen avhengig av transportkapasitet. Selskapets kjøretøyer er fritatt for forberedt rekvisisjon av Forsvaret/Sivilforsvaret. Det samme gjelder kjøretøy tilhørende ansatt i kraftselskapet som har tjenstlig behov for det ved beredskap. Når det gjelder drivstoff og smøremidler vil selskapene ved krigsberedskap ha myndighet til å foreta egentildeling. Med egentildeling menes at man kan tildele for eget bruk drivstoff- og oljemengde som anses nødvendig for å utføre livs- og krigsviktige oppdrag, uten rasjoneringsmyndighetens direkte medvirkning.
Selskapene forutsettes å påse at:
- Oppdragene er strengt nødvendige.
- Oppdragene planlegges og gjennomføres slik at forbruket blir minst mulig.

Transportleder skal føre kontroll med at gjeldende bestemmelser vedrørende rasjonering og kjøretillatelser følges. Av beredskapsplanen skal det fremgå hvilke motorkjøretøy som selskapet disponerer ved beredskap.

g. Informasjon
Behovet for god og entydig intern og ekstern informasjon vil være stort hvis en større skade/ulykke inntreffer. Erfaringer har vist at en plan for dette arbeidet kan forebygge misforståelser, begrense skadevirkningene og derved også legge forholdene bedre til rette for å gjenopprette normale tilstander snarest mulig.

En informasjonsplan kan inneholde følgende punkter:
- Informasjon til publikum gjennom de forskjellige media.
- Råd til brukerne (abonnentene) om forholdsregler.

I enhver krisestab bør det inngå en eller flere medarbeidere som har forberedt seg på å gi informasjon ved ulykke/krise. Vedkommende bør nødvendigvis ikke være heldags informasjonskonsulent e.l, men ha godt kjennskap både til de forskjellige informasjonsmetoder og kraftselskapets organisasjon og drift. Se også vedlegg "Informasjonsplan".

* **Ansvarsforhold**

En INFORMASJONSLEDER bør ha ansvaret for planleggingen og den praktiske gjennomføringen av intern og ekstern informasjon. Administrativt bør vedkommende være underlagt BEREDSKAPS-LEDER og ha nødvendige fullmakter til å svare på alle henvendelser. Dermed oppnår en også å "skjerme" beredskapsorganisasjonen mot avbrytelser i arbeidet.

* **Lokaler**

Det vil oppstå behov for lokaler der representanter for mediene kan tas hånd om og hjelpes til rette (pressesenter). Det bør opprettes enkle arbeidsplasser (skrivebord, adgang til telefon o l), og lokalene bør ligge slik til at forbindelsen mellom INFORMASJONSLEDEREN og ledelsen av beredskapsorganisasjonen er best mulig.

* **Kommunikasjonsmidler**

De normale kommunikasjonskanalene (telefon) vil fort kunne bli overbelastet. Derfor bør informasjonsplanen omfatte alternative kommunikasjonsmidler.

* **Kontakt til medier**

Oversikt over aktuelle lokale medier (inkl. kontaktperson(er)s telefonnummer) og de viktigste riksdekkende medier er av stor betydning. Særlig nyttig har lokalradioer vist seg å være når det gjelder å holde publikum informert under langvarige driftsavbrudd. Også aviser, lokal-TV og riksdekkende radio- og TV-kanaler bør inngå i en slik oversikt.

Energiverk som ikke har egne (profesjonelle) infomedarbeidere, kan ha fordel av å søke ekstern bistand i planlegging av sin informasjonsberedskap. Energiforsyningens Informasjonstjeneste (ENI) har utarbeidet et hefte kalt "Informasjonberedskap i energiforsyningen" som kan være til nytte.

h. Øvelser

* **Testing av beredskapsplanen foretas ved øvelser**

- Man skal forsøke å finne de bakenforliggende årsaker til at ting ikke fungerer fremfor å kritisere enkeltpersoner.
- Oppdatering må skje kontinuerlig, og planen revideres hvert år.
- Varslingsdelen er svært personavhengig, og det er av stor betydning at den til enhver tid er oppdatert.
- Hvert annet år bør det foretas en ny analyse.

* **Analyse**

Selskapets ledelse skal analysere hva som må øves ut fra:

- beredskaps-/katastrofeplan
- ulykkeshendelser og "nestenulykker" som har avdekket behov for trening og øvelser
- tidligere gjennomførte øvelser

* **Målformuleringer**

Ut fra de lokale forhold settes det opp et hovedformål for gjennomføringen. Dette hovedformålet skal dekke:

- hva personellet til enhver tid skal kunne utføre
- under hvilke forhold dette skal kunne utføres
- hvilke krav som skal stilles til utførelsen

Det settes opp mål for hva som skal gjennomføres av øvelser pr år.

* **Øvingsledelse**

Det nedsettes en ledelse/komite som skal stå for den praktiske planleggingen av øvelsen(e). Øvingsledelsen bør bestå av personer som har erfaring fra koordinerings- og planleggingsarbeid (f eks representanter fra energiverkets ledelse, maskinmester/stasjonsleder). Disse skal ikke delta i øvelsen. Hvis eksterne ledd som politi og brannvesen skal delta i øvelsen bør øvingsledelsen også ha med representanter fra disse.

Øvingsledelsen bør knytte til seg en gruppe som kan ta seg av den praktiske tilretteleggingen av skadestedet (øvelsesapparatet) og evt sminking av markører. De frivillige organisasjoner har mange steder spesialisert seg på dette arbeidet og bør benyttes. Dette vil også ha stor betydning for deres motivasjon og fremtidige deltakelse i virkelige situasjoner.

* **Planlegging**

Selskapets ledelse sammen med øvingsledelsen lager en øvelsesplan for et lengre tidsrom. Samtidig bør det utarbeides en fremdriftsplan. Fremdriftsplanen bør beskrive hva som skal øves, når og hvilken øvelsesmodell som skal benyttes.

Planleggingen av hver enkelt øvelse bør starte umiddelbart etter at foregående øvelse er avsluttet. Dette betyr at hver øvelse skal avsluttes med en evaluering hvor de svakheter som avdekkes under evalueringen må korrigeres i planverket og testes ved neste øvelse.

Momenter ved planleggingen:
- erfaringer fra forrige og andre øvelser
- rammefaktorer (personell, sted, ressurser, eksterne ledd osv)

* **Gjennomføring**

Gjennomføringen foretas i henhold til framdriftsplanen. Det er av stor betydning at denne blir fulgt, slik at en øvelse bygger på erfaringer fra foregående øvelse eller analyse.

* **Evaluering**

Etter hver øvelse skal det foretas en evaluering av gjennomføringen. Følgende momenter evalueres:
- øvelsesopplegget
- praktisk gjennomføring av øvelsen
- innsats og ledelse
- koordinering og varsling
- samband
- sikring og merking
- tidsdisponering/bruk
- kritiske faser

i. Vedlegg til beredskapsplanen

* **Krigsberedskap**

Beredskapsplanen skal for å dekke ulike sikkerhetspolitiske krisesituasjoner suppleres med en BEGRENSET fortegnelse over de omleggingstiltak man skal være forberedt på å kunne iverksette. "Direktiv for varsling og iverksettelse av omleggingstiltak" (NVE, desember 1995) skal legges til grunn og tilpasses de lokale forhold.

* ***Politi/militær bevoktning.***

Allerede i en tidlig fase av en væpnet konflikt kan kraftforsyningen bli forsøkt lammet gjennom sabotasjeaksjoner o l. Det kan heller ikke ses bort fra sabotasje og terrorhandlinger i fredstid eller forut for en konflikt. Bygningsmessige sikringstiltak vil ikke alene kunne stoppe en sabotasjeaksjon eller terrorhandling. Trusselen må også møtes med væpnet vakthold - av politi i fred og militære styrker (HV) ved krigsberedskap.

En rekke viktige kraftforsyningsanlegg er prioritert for bevoktning. Ved slike anlegg skal det være gjort forberedelser i form av tiltak som kan effektivisere og lette vaktholdet. Disse

nok å ha med navn og telefonnummer på kontaktperson i politiet og Forsvaret (lokal HV-avdeling).
For øvrig vises det her til direktivet "Objektsikring - vakthold og sikring av kraftforsyningsanlegg" og "Direktiv for øvelser m m ved kraftforsyningsanlegg", begge utgitt av NVE.

* **Sikkerhetstiltak**
Det vises til det etterfølgende kapittel Sikkerhetstjeneste. I tillegg til bygningsmessige sikringstiltak og bevoktning av politi eller forsvar, skal kraftselskapet selv stå for opplegg og gjennomføring av sikkerhetstiltak.
Sikkerhetstjeneste er et sjefsansvar. Til å hjelpe seg med den daglige oppfølging bør imidlertid selskapets leder utpeke en eller flere sikkerhetsmedarbeidere. I en beredskapssituasjon vil denne/disse få utvidede sikkerhetsmessige oppgaver. Den som er utpekt må få den nødvendige myndighet og være tilstrekkelig forberedt på disse oppgaver.

De sikkerhetstiltakene som skal iverksettes i en gitt situasjon innarbeides i beredskapsplanen, herunder:
- Årvåkenhet, observasjon og rapportering av mistenkelige/uvanlige personer og hendelser.
- Særlig varsomhet mot å gi følsomme opplysninger til uvedkommende og innskjerpelse av dokument-, data- og sambandssikkerhet.
- Skjerpede rutiner for adgangskontroll, låsing mv .
- Vaktordning for overvåking og hyppige inspeksjoner av kraftforsyningsanleggene - herunder kraftlinjer mv .
- Kontrollordninger for å hindre ulike former for skjult eller forberedt sabotasje mot f eks data/sambandssystemer og andre tekniske installasjoner.
- Sikkerhetssamarbeid med andre etater/myndigheter.

4.3 Samband

Ved driftsavbrudd vil gode og sikre samband mellom de ulike aktørene være avgjørende for en effektiv gjenoppretting av driften. Strømbrudd kan i seg selv ofte forårsake feilfunksjoner, som f eks at telefonforbindelser og leide samband på telenettet faller ut. Telenor er derfor en viktig part i spørsmål om hvordan sambandsfunksjoner best skal kunne sikres.

Derfor har NVE stilt en rekke krav til de samband som betjener kraftforsyningen. Det vises her til "Retningslinjer for sikring av kraftforsyningsanlegg".

* **Sambandsplan**

Det utarbeides en SAMBANDSPLAN/-OVERSIKT som omfatter alle de sambandsmidler everket disponerer. Det er også viktig at planen dekker behovene om ett eller flere samband skulle falle ut, og at den inneholder regler for hvordan og hvor ofte utstyret skal testes. Det føres loggbok som viser når utstyret er prøvd og resultatet av prøven.

* **Sambandsutstyr**

Det bør utarbeides en oversikt (liste) over det sambandsutstyret selskapet disponerer. Oversikten kan omfatte følgende informasjon:

- tekniske spesifikasjoner
- behov/områder som dekkes
- alternative sambandsmuligheter
- planer for en akutt/kritisk situasjon
- evt kommentarer/planer om forbedringer

* **Telenor**

For de fleste selskaper er Telenor en viktig part i spørsmål som gjelder leide eller offentlige/administrative samband. Derfor bør kontakt med ansvarlig personell etableres for å utrede spørsmål av felles interesse.

Forhold som bør avklares er f eks:

- sikkerhet på de ulike samband (linjer)
- prioritet på viktige telefonlinjer (VPT) - i samarbeid med KBO
- prioritet ved feilretting (gjensidig)
- feilmelding i en kritisk situasjon (ved blokkering av offentlige kanaler)
- reserveforsyning til sentraler/linkstasjoner

For krigsberedskap gjelder spesielt:

På grunn av de store ødeleggelser og forstyrrelser av sambandet som kan forventes i krig, er det viktig at alle ledd innen kraftforsyningen har alternative sambandsmuligheter. I tilfelle ødeleggelse av sentrale styringsorganer (driftssentraler) må anleggene kunne betjenes manuelt. Det landsomfattende sambandsnett kan også svikte. Regionsjefer og fylkesrepresentanter må være forberedt på å kunne drive kraftforsyningen regionsvis/fylkesvis.

4.4 Bygningsmessige sikringstiltak-beredskapsrom

Bygningsmessige tiltak for å sikre vitale deler av kraftforsyningsanlegg gjennomføres som regel i forbindelse med bygging av anleggene. Publikasjonen "Retningslinjer for sikring av kraftforsyningsanlegg" inneholder detaljerte krav til dimensjonering og utførelse. Av beredskapsplanen skal det fremgå hvilke sikringstiltak som skal gjennomføres ved beredskap.
Det skal ved en del kraftselskaper være forberedt beredskapsom for ledelse og driftspersonell. De skal være utstyrt med sambandsmidler og utstyr det vil være behov for ved beredskap. Ledelsen av selskapet skal foregå fra de ordinære kontorer så lenge situasjonen tillater det. Eventuell flytting til beredskapsrom ved krigsberedskap skal gjennomføres etter pålegg fra høyere myndighet, eller den lokale situasjon kan gjøre flytting nødvendig.
Av beredskapsplanen skal det fremgå hvem som skal oppholde seg i beredskapsrommet. Det skal utarbeides fortegnelse over inventar og utstyr som skal bringes med til beredskapsrommet og hvem som har ansvar for at utstyret kommer på plass.

* **Disponering av lokaler/kontorer**
Beredskapsorganisasjonen vil ha behov for egnede lokaler/kontorer som i tilstrekkelig grad fyller behovene for kommunikasjon, forbindelser med driftsfunksjoner (f eks driftssentral), plass (f eks pressesenter) osv. I første rekke gjelder det BEREDSKAPSLEDER, OPERATIV LEDER, INFORMASJON, STAB og INNSATSGRUPPER. Planen skal inneholde informasjon om hvordan behovene for krigsberedskap vil bli dekket.
For Kraftforsyningens sentrale ledelse, Kraftforsyningens regionsjefer og Kraftforsyningens fylkesrepresentanter benevnes beredskapsrommene gjerne "krigskvarter". Dette for å nytte samme terminologi som øvrige deler av den sivile beredskap.

4.5 Bygg og Anleggsberedskap (tidligere ERU)

Ansvarlig for Bygg og Anleggsberedskap (BA-beredskap) for krig er de samme myndigheter som har ansvar for bygge- og anleggsvirksomheten i fred.

Kommunikasjonsetatene og Forsvaret vil ha størst behov for anleggsarbeider. Anlegg/bygg som gir vern mot våpenvirkninger vil det være ubegrenset behov for. Det kan bli behov for boligbygging i enkelte tilflytningsområder. Som en følge av krigshandlinger kan det bli meget stort behov for reparasjon av bygg og anlegg. Det vil omfatte alle typer livs- og krigsviktige bygg/anlegg.
Ingen offentlige etater har tilstrekkelige ressurser for dekning av egne behov. Næringslivet har de største ressursene for å utføre arbeidene og for å forsyne virksomheten med nødvendige byggevarer mv. Målet for beredskapsplanleggingen er å forberede hurtig innsats og effektiv utnyttelse av alle tilgjengelige ressurser til de høyest prioriterte oppgaver.
Sentralt er det opprettet et beredskapsråd for BA-beredskap. Rådets sekretariat er knyttet til Direktoratet for sivilt beredskap (DSB).
Planleggingen gjelder faglig ledelse, bygge- og anleggsteknikk/ingeniørtjeneste og tilhørende forsyninger. Byggherrene kartlegger sine behov. Behovene vurderes og sammenholdes med tilgjengelige ressurser. Både offentlige og private ressurser er med i vurderingene. Tekniske etater og utpekte private entreprenørbedrifter skal holdes funksjonsdyktige etter mobilisering. Det innebærer at nøkkelpersoner, kjøretøyer mv beholdes og at planer for forsyninger, arbeidskraft og transport utarbeides. For krigsviktige anlegg som er under arbeid i fred skal det utarbeides planer for forsering ved beredskap.
Fylkesmannen vil ved krigsberedskap opprette et eget kontor for BA-beredskap. Kontoret vil ha oversikt over disponible entreprenørressurser og de forhåndsavtaler som er inngått om deres anvendelse i krig. Fylkesmannen har myndighet til å prioritere aktuelle oppdrag.

Hvorledes et eventuelt behov for entreprenørressurser i krig blir dekket skal fremgå av kraftselskapets beredskapsplan. Maskinelt reparasjonsutstyr som selskapet selv eier og hvor det er lagret skal også tas med i planen.

4.6 Revidering av beredskapsplanen

All innsats og planlegging skal følge de retningslinjer som er beskrevet i planen. **Det er derfor viktig at man etter øvelser og reelle aksjoner går inn i planen med det analysegrunnlaget man hadde ved evalueringen, og vurderer om det er nødvendig å revurdere hele eller (mest vanlig) deler av planen. Hensikten med dette er at planen til enhver tid skal være best mulig oppdatert.**

KAPITTEL 5

SIKKERHETSTJENESTE

Innledning

Ledelse og organisasjon

Sikkerhetsklarering og autorisasjon av personell

Ansettelse av utlendinger

Beskyttelse av opplysninger

Datasikkerhet

Adgangskontroll

Besøksrestriksjoner

Rapportering av spesielle hendelser

Feltposttjeneste

5.1 Innledning

Sikkerhetstjenesten innen kraftforsyningen skal:

* **Redusere uvedkommendes anledning til å skaffe seg informasjon om og adgang til kraftforsyningsanlegg i den hensikt å forstyrre eller ødelegge virksomheten både i fred og ved beredskap/krig**
* **Sikre kvalitet og tilgjengelighet til informasjon og ressurser av betydning for kraftforsyningens drift og rehabiliteringsevne.**

Følgende dokumenter inneholder bestemmelser og retningslinjer for de forskjellige områder innen sikkerhetstjenesten:

* "Sikkerhetsbestemmelser for Kraftforsyningen", fastsatt ved kronprinsregentens res av 11 januar 1991.

* "Sikkerhetsinstruksen" med utfyllende bestemmelser og "Beskyttelsesinstruksen", fastsatt ved kgl res av 17 mars 1972, sist endret ved kgl res av 7 oktober 1988.

* "Direktiv for personellsikkerhetstjenesten og personkontrolltjenesten innen den sivile forvaltning", gitt ved kronprinsreg res av 4 november 1984.

* "Direktiv for sikkerhetsmessig kontroll av utenlandske statsborgere som er tenkt nyttet i den sivile del av statsforvaltningen", gitt ved kgl res av 6 juni 1975.

* "Direktiv for sikring av ADB-system og datanett gradert etter Sikkerhetsinstruksen eller Beskyttelsesinstruksen", utgitt av Forsvarets overkommando 1 desember 1989 ("Datasikkerhetsdirektivet")

* "Direktiv for sikring og bruk av fiberoptiske kabelsystem for transport av informasjon gradert etter Sikkerhetsinstruksen eller Beskyttelsesinstruksen", utgitt av Forsvarets overkommando i mai 1993 ("Fiberoptikkdirektivet") .

Ovennevnte direktiver har full gyldighet innen alle deler av kraftforsyningen, uansett selskapets eller kraftanleggets organisasjonsmessige struktur eller eierforhold.

I en del tilfeller kan det også komme til anvendelse lovverk som:

* Offentlighetsloven (lov av 19 juni 1970 m/senere endringer)
* Forvaltningsloven (lov av 10 februar 1967 med senere endringer)
* Personregisterloven (lov av 9 juni 1978 med senere endringer)
* Lov om forsvarshemmeligheter (lov av 18 august 1914)

Med utgangspunkt i disse direktiver og bestemmelser er det i den daglige virksomhet nødvendig å legge særlig vekt på sikringstiltak som:

* Ledelse og organisasjon.
* *Sikkerhetsklarering og autorisasjon av personell.*
* Tilsetting o l av personell.
* Beskyttelse av opplysninger.
* Datasikkerhet.
* Adgangskontroll.
* Besøksrestriksjoner.
* Rapportering av spesielle hendelser.

Det er innført internkontroll på området sikkerhet. Ovennevnte nasjonale sikkerhetsbestemmelser, gjelder foran eventuelle motstridende krav i EØS-avtalen/EU-direktiv.

5.2 Ledelse og organisasjon

Innen kraftforsyningen er det vedkommende selskaps/enhets daglige leder (adm. direktør, everksjef o l) som er ansvarlig for at ovennevnte sikkerhetsbestemmelser og andre sikkerhetskrav i ht dette regelverk blir fulgt. Denne skal sørge for å etablere og følge opp organisasjon, rutiner, instrukser m m som er nødvendig for å ivareta dette ansvar.

Alle ledere i kraftforsyningen er ansvarlige for sikkerheten innen sin organisasjon (linjeansvar). De skal gi de nødvendige instrukser og opprette kontrollrutiner (jfr internkontroll). I tillegg til å følge opp

relevante krav og anbefalinger fra offentlig myndigheter, har alle selskap og øvrige ledd innen Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) et selvstendig ansvar for å foreta løpende totalvurdering av egen sikkerhet og beredskap, og foreta nødvendige forberedelser og tiltak. Personellsikkerhet/-kontroll, fysiske og elektroniske/ systemtekniske sikringstiltak må sees i sammenheng.
Alt personell er ansvarlig for å følge sikkerhetsbestemmelsene og medvirke til en effektiv sikkerhetstjeneste. I større selskaper bør det utpekes en sikkerhetsleder, som kan bistå selskapets sjef med sikkerheten. Særlig gjelder dette sikkerheten ved større driftssentraler og dataanlegg.
Det gjelder de samme krav til sikkerhet o l for innleide personer som for vedkommende kraftselskaps egne fast ansatte i tilsvarende arbeid. Det må her tas hensyn til både personsikkerhet (faren for ulykker o l), konfidensialitet (sensitive opplysninger o l) og risikoen for infiltrasjon, sabotasje o l.

5.3 Sikkerhetsklarering og autorisasjon av personell

5.3.1 Sikkerhetsklarering/autorisasjon

Personell som må ha adgang til opplysninger med beskyttelsesgrad KONFIDENSIELT eller høyere skal være sikkerhetsklarert og autorisert. Personell som gis adgang til opplysninger gradert BEGRENSET autoriseres for dette uten forutgående sikkerhetsklarering.

For å redusere spredning av sikkerhetsgraderte opplysninger skal kun personer som har tjenstlige behov gis adgang til slike opplysninger. NVE avgjør hvem som skal være sikkerhetsklarert innen kraftforsyningen. Innen et selskap skal som norm øverste leder og beredskapsleder være sikkerhetsklarert og autorisert for HEMMELIG.
Øvrig personell som har med beredskaps- og sikkerhetssaker å gjøre, personell som har adgang til informasjon gradert BEGRENSET (f eks kart over hovednett) og alle som her tjeneste ved driftssentral, skal autoriseres for BEGRENSET i ht Sikkerhetsinstruksen. Annet personell (f eks post, forværelse, ren- og vedlikehold) som tilfeldig kan komme over gradert eller sensitiv informasjon uten å ha tjenstlig behov for tilgang til dette, undertegner "Taushetserklæring" uten at de gis autorisasjon.

Sikkerhetsklarering og autorisasjon for beskyttelsesgradene HEMMELIG og KONFIDENSIELT gjennomføres av NVE, bl a på bakgrunn av utfylt personelloplysningsblankett fra den enkelte.

Adgang til dokumenter og opplysninger gradert BEGRENSET kan i h t Direktiv for personellsikkerhetstjenesten og personellkontrolltjenesten innen den sivile forvaltning, gis av vedkommende autorisasjonsmyndighet uten forutgående sikkerhetsklarering og uten at personkontroll er foretatt. Vurdering av hvorvidt autorisasjon skal gis skjer på grunnlag av de opplysninger som vedkommende institusjon sitter inne med.

NVE vil normalt ikke være i besittelse av gode nok opplysninger om personer det kan være nødvendig å autorisere innen et selskap. "Vedkommende institusjon" er derfor å forstå som det enkelte kraftselskap, som i medhold av ovennevnte direktiv skal forestå autorisasjon av personell som gis adgang til BEGRENSET materiale (intern autorisasjon, se nedenfor). Autorisasjonen gis av selskapets leder.

En intern autorisasjon består av følgende deler:

- Vurdering av om vedkommende er sikkerhetsmessig skikket ut fra de opplysninger selskapet har.
- Vurdering av vedkommendes tjenstlige behov for adgang til dokumentene/informasjonen.
- Vedkommende undertegner taushetserklæring på fastsatt blankett X-0138 B/N (kan fås hos NVE).
- Vedkommende setter seg inn i "Sikkerhetsinstruksen".
- Det gjennomføres sikkerhetssamtale med vedkommende (Direktiv for personellsikkerhetstjenesten).

Utlevering av informasjon gradert BEGRENSET til andre brukere som f eks andre etater, bedrifter, og forskningsinstitusjoner, kan skje ut fra en vurdering av tjenstlige behov. Det er vedkommende kraftselskaps ansvar å foreta denne vurderingen og avkreve taushetserklæring fra ansvarlige personer ved vedkommende institusjon. NVE bistår ved behov.

Merk! Ovennevnte gjelder kun norske statsborgere. For utenlandske statsborgere gjelder egne regler. Bl a kan disse ikke autoriseres av selskapets leder.

5.3.2 Sikkerhetsavtale

Leverandører og konsulenter kan for å gjennomføre oppdrag for kraftforsyningen ha behov for tilgang til opplysninger og dokumentasjon sikkerhetsgradert BEGRENSET. I slike tilfeller skal det mellom NVE og vedkommende firma inngås en sikkerhetsavtale. Her skal firmaet stå ansvarlig for at alle som kommer i befatning med oppdraget - blir gjort kjent med og handler i samsvar med - reglene for en sikkerhetsmessig korrekt behandling av BEGRENSET og annen sensitiv informasjon. Avtalen omfatter avgivelse av en forpliktelseserklæring fra firmaet og en taushetserklæring for dem i firmaet som har direkte befatning med oppdraget.

5.3.3 Begrenset anbudsinnbydelse

Begrenset anbudsinnbydelse skal benyttes når det av sikkerhetsmessige grunner er påkrevd.

I enkelte tilfeller er det nødvendig å benytte begrenset anbudsinnbydelse for å hindre at graderte opplysninger om f eks kraftsystemet eller viktige sambands-/styresystemer i praksis blir offentlig tilgjengelig gjennom anbudsdokumentene. Dette kan gjelde større driftssentraler o l.

Begrenset anbudsinnbydelse innebærer at det kun er et begrenset antall prekvalifiserte leverandører o l, som får tilsendt anbudsdokumentene. Disse avgir en forpliktelseserklæring på et av NVE fastsatt skjema. NVE gir nærmere opplysninger.

5.4 Ansettelse av utlendinger

Det skal alltid foretas en sikkerhetsmessig vurdering ved ansettelser og annen bruk av utenlandske statsborgere. Hvis utlendinger må benyttes ved utførelse av oppdrag som betinger adgang til sikkerhetsgraderte opplysninger, er det en forutsetning at vedkommende blir sikkerhetsklarert/autorisert før oppdraget påbegynnes.

Pga den samfunnsmessige og totalforsvarsmessige betydning kraftforsyningen har er det fastsatt at "Direktiv for sikkerhetsmessig kontroll av utenlandske statsborgere som er tenkt nyttet i den sivile del av statsforvaltningen" (gitt ved kgl res av 6 juni 1975), skal benyttes for hele kraftforsyningen.

I ht dette direktiv skal det vises sikkerhetsmessig varsomhet ved ansettelse av utenlandske statsborgere, samt norske statsborgere som har oppnådd statsborgerskap ved bevilling eller naturalisasjon. Utenlandske statsborgere skal normalt ikke settes til tjeneste som forutsetter adgang til graderte opplysninger, dersom det er mulig å få arbeidet utført av norske borgere. Utenlandske spesialister kan nyttes når det er absolutt påkrevet, og nordmenn med tilsvarende kompetanse ikke er tilgjengelig.

Sikkerhetsklarering/autorisasjon må baseres på forutgående undersøkelse i samsvar med gjeldende bestemmelser. Dette innebærer bl a at sikkerhetsmessig beskyttede oppdrag vanskelig kan gis utlending som stammer fra - eller har tilbrakt en betydelig del av sitt liv - i land hvor man er avskåret fra å få innhentet pålitelige opplysninger om vedkommende selv og hans/hennes eventuelle nære pårørende.

Dersom det i forbindelse med spesielle ansettelsessaker oppstår tvil om anvendelse av bestemmelsene skal NVE underrettes. Klareringer o l av utenlandske statsborgere sendes tjenestevei via NVE/Sikkerhetsavdelingen til Olje- og energidepartementet som her er klarerings- og autorisasjonsmyndighet.

5.5 Beskyttelse av opplysninger

5.5.1 Sikkerhetsgraderte opplysninger

"Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen" gir regler for <u>hvilke</u> opplysninger om kraftforsyningen som skal være sikkerhetsgraderte. "Sikkerhetsinstruksen" fastsetter krav til <u>hvordan</u> sikkerhetsgradert informasjon skal behandles og oppbevares.

Opplysninger vedrørende kraftforsyningen skal på noen områder være sikkerhetsgradert. Dette gjelder bl a:

* **Detaljerte oversikter over kraftforsyningssystemet** - dvs kart, tabeller o l over sentralnett og regionalnett/hovedfordelingsnett hvor det er angitt:
  - transformeringskapasiteter innen intervallet 420 kV - 33 kV
  - kraftlinjer innen intervallet 420 kV - 110 kV når spenningsnivå og/eller linjekapasiteter (tverrsnitt) er angitt

* **Et kraftanleggs betydning for levering av kraft, særlig til viktige forsvarsanlegg, krigsviktig industri, jernbane, drivstoff- og havneanlegg o l** - dvs oversikter over relevant hoved- og lokalfordeling med innmatingspunkter til nevnte anlegg.

* **Viktige sambands- og kontrollsystemer** - dvs oversikter over kraftforsyningens landsnett, viktige regionalnett samt beredskapssamband (dersom det her ikke brukes høyere graderinger). Det samme gjelder sensitive data vedrørende driftssentraler.

Det er som regel tilstrekkelig å bruke graderingen **BEGRENSET i ht Sikkerhetsinstruksen.** "Sikkerhetsinstruksen" gir regler for behandling, oppbevaring mv av dokumenter/opplysninger som - dersom de blir kjent for uvedkommende - kan skade hensynet til rikets sikkerhet og landets forsvar, herunder kraftforsyningen som er en del av Totalforsvaret.
Som dokumenter regnes alle skrevne/trykte medier- herunder også - tegninger, kart, foto/ film, samt alle lagringsmedier - også elektroniske - hvor det er registrert data.
BEGRENSET er den laveste beskyttelsesgrad etter "Sikkerhetsinstruksen", og nyttes for opplysninger hvor spredning utover tjenstlige behov kan være skadelig. Når det gjelder de konkrete bestemmelser for behandling og oppbevaring som her gjelder for de ulike sikkerhetsgraderinger vises det til selve instruksen.

I mange sammenhenger (f eks beredskapsplaner, kraftsystemplaner og internkontrollsystem) er det kun en del av informasjonen som skal være sikkerhetsgradert. For å lette håndtering og tilgjengelighet, kan den graderte informasjonen med fordel samles i et eget gradert vedlegg.

5.5.2 Inntegning av kraftforsyningsanlegg på offentlig tilgjengelige kart

Ved inntegning av kraftforsyningsanlegg på offentlig tilgjengelige kart i målestokk 1:10.000 - 1:1.000.000, er det fastsatt følgende regler.

* **Kraftledninger**
  Alle kraftledninger - uansett fysiske og elektriske egenskaper - gis en enhetlig utforming (markeres som en enkel svart strek, evt m/stilisert mastesymbol).

Det skilles ikke - verken med symboler/farger/tekst/tall - mellom ulike størrelser, konstruksjoner, spenningsnivå, overførings-kapasiteter/ tverrsnitt eller antall kurser. Parallelle kraftlinjer som går i samme trasé angis som en linje.
Unntak:
- *Fjordspenn o l som kan representere en fare for luftfart eller skipstrafikk markeres med eget enhetlig symbol for dette, eventuelt med høydeangivelse.*
- *Sjøkabler som kan representere en fare for skipsfarten (v/ankring o l) markeres med eget enhetlig symbol - eventuelt med angivelse av dybde.*
  Kabelendemuffer eller hus for disse markeres ikke.

* **Transformatorstasjoner, strømretter- og koblingsanlegg**
  Disse angis ikke med egne symboler. Ingen opplysninger i form av navn, tekst eller tall tillates angitt. Må de markeres brukes symbol som for hus eller bedrift, uten symbolikk for faktisk form, størrelse eller utstrekning. Vegetasjon o l angis som normalt.

* **Kraftstasjoner**
  Innarbeidet enhetlig symbol (for vedkommende kartserie) benyttes. Plassering av bygninger, koblingsanlegg o l og øvrige opplysninger i form av tall eller tekst unngås. Det er ikke tillatt å detaljer som kabelhus/-føringer, ventilasjonssjakter/-hus, tverr-slag/-porter o l.

* **Dammer/magasiner**
  Innarbeidet symboler for dam (tykk svart strek o l) - evt med navn - benyttes. Det skilles ikke mellom ulike konstruksjonstyper. Det er ikke tillatt å angi detaljer som inntak, luker, omløps-tunneler, nødtappeløp, sprengbare felt o l.
  Vanlige opplysninger om magasiner som HRV, LRV, vanndybder o l kan angis.

* **Driftssentraler, data- og sambandsinstallasjoner**
  Ingen av disse installasjoner tillates angitt.
  Unntak:
  - *Tårn (enhetlig symbol) som kan representere en fare for lufttrafikken med angivelse av høyde.*

5.5.3 Driftssentraler m m

For driftssentraler skal følgende opplysninger begrenses mest mulig:

- **Om hvilke kraftforsyningsanlegg som overvåkes eller styres fra driftssentralen i form av større nettbilder, koblingsmuligheter og alternative rutingsmuligheter.**
- **Om forhold vedrørende vaktordninger, bemanning mv .**
- **Om forhold som vedrører svakheter og sårbare punkter samt f eks nødstrøm og kjøling.**
- **Andre måter/steder å utøve driftssentralfunksjonen fra.**
- **Om samband.**
- **Om sikkerhetsprosedyrer og sikringstiltak.**

Når det gjelder krav til sikkerhet og sikringstiltak ved driftssentraler, sambandssystemer o l, vises det også til krav stilt i "Retningslinjer for sikring av kraftforsyningsanlegg (RSK)" og nedenstående pkt om datasikkerhet og besøksrestriksjoner.

5.5.4 Beskyttelsesinstruksen

"Beskyttelsesinstruksen" (forvaltes av Statsministerens kontor) gir regler for behandling, oppbevaring mv av dokumenter/informasjon som kan skade personer, bedrifter eller offentlige etater, dersom de blir kjent for uvedkommende.

5.5.5 Opplysninger unntatt fra offentlighet

I ht Offentlighetsloven (lov av 19 juni 1970 m/senere endringer) er alle dokumenter som enten er **utstedt av eller framlagt for** et organ for stat, fylke eller kommune i utgangspunktet offentlige. Enkelte dokumenter kan imidlertid på grunn av sitt innhold unntas fra offentlighet. Pkt 5 i "Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen" gir bl a adgang til å unnta sensitive opplysninger om kraftforsyningen fra offentlighet etter Offentlighetslovens § 6.1 - hensyn til rikets sikkerhet.

Unntaksreglene i Offentlighetsloven opphever allmennhetens rett til innsyn i vedkommende opplysninger, men setter i seg selv ingen krav til behandling og oppbevaring.

NVE forutsetter imidlertid at opplysninger om kraftforsyningssystemet som skal være unntatt fra offentlighet, blir behandlet og oppbevart slik at intensjonene i regelverket om å avskjerme opplysningene for uvedkommende blir etterlevd. Dette gjøres ved at det føres kontroll med hvem som får tilgang til hvilke opplysninger og at det ikke utleveres større mengder opplysninger enn det vedkommende kan dokumentere et reelt behov for.

5.5.6 Forvaltningsloven

Forvaltningsloven (lov av 10 februar 1967 med senere endringer) som omfatter organ for stat eller kommune, skal ivareta interessene til partene i en forvaltningssak, og har bl a bestemmelser om partenes adgang til å gjøre seg kjent med dokumentene i en sak.

Forvaltningsloven har bestemmelser om taushetsplikt som innebærer at enhver som får opplysninger i forbindelse med arbeid/ tjeneste for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang til/kunnskap om slike opplysninger vedrørende bl a:

* **personlige forhold**
* **tekniske innretninger/framgangsmåter, drifts- og forretningsforhold av konkurransemessig betydning.**

Loven krever at dokumenter/opplysninger underlagt taushetsplikt oppbevares på en betryggende måte.

5.5.7 Personregister

Personregisterloven (lov av 9 juni 1978 med senere endringer) omfatter alle registre med opplysninger som kan føres tilbake identifiserbare enkeltpersoner, stiftelser o l. Datatilsynet setter en rekke krav til behandling og oppbevaring av opplysninger om så vel fysiske som juridiske personer.

Det kreves konsesjon for å opprette databaser med sensitive personopplysninger (helse, økonomi, straffbare forhold o l). Konsesjon gis på betingelse av at visse minimumskrav til sikkerhet er oppfylt.

5.5.8 Lov om forsvarshemmeligheter

Lov om forsvarshemmeligheter (lov av 18 august 1914) gir hjemmel for å nekte fotografering og andre former for informasjonsinnsamling ved kraftforsyningsanlegg.
Loven gir også hjemmel for adgangsforbud ved kraftforsyningsanlegg. Egne skilt er utformet for formålet. Hensiktsmessigheten i å sette opp slike må vurderes i hvert enkelt tilfelle.

5.6 Datasikkerhet

5.6.1 Generelt

Nesten all nyere informasjon (dokumenter) frambringes og lagres på ADB-systemer (automatisk databehandling). I tillegg brukes ADB-baserte systemer for kontroll og overvåkning av kraftsystemet. Disse systemer inngår i økende grad i større integrerte datanett med både interne og eksterne forbindelser. Den kriminelle virksomheten på området er betydelig og økende. Av hensyn til beredskap, personsikkerhet og kommersielle forhold, må det stilles store krav til ADB-sikkerhet ved den enkelte virksomhet innen kraftforsyningen.

Det enkelte selskap/enhet plikter å foreta en løpende helhetlig vurdering av ADB-sikkerhet og etablere og vedlikeholde nødvendige tiltak og administrative rutiner.

For å kunne oppfylle angitte krav og intensjonene bak disse, påligger det kraftselskapene å foreta en helhetlig sikkerhetsmessig gjennomgang og vurdering av dataanlegg/-systemer, organisasjon, administrative rutiner og kontroll/kvalitetssikringssystemer. Her er bare redegjort for enkelte slike.
Noen ytterligere stikkord kan være: logging av all virksomhet, alarm ved forsøk på uautorisert innlogging/inntrengning, automatisk viruskontroll, automatisk utlogging, kryptering, krav til/sikkerhets- og serviceavtaler med leverandører, UPS osv.

For dataanlegg som tilknyttet driftssentraler eller betjener slike gjelder her egne krav.

5.6.2. Datasikkerhetsdirektivet

Datasikkerhetsdirektivet skal følges i forbindelse med all ADB av gradert informasjon.
Av direktivet er i det etterfølgende trukket ut noen av de regler som skal følges innen kraftforsyningen ved automatisk databehandling (ADB) av dokumenter gradert BEGRENSET i ht Sikkerhetsinstruksen. Dette direktivet kan med fordel følges også når det gjelder beskyttelse av annen sensitiv informasjon.
Det utpekes en egen datakyndig ADB-sikkerhetsleder, denne bistår øverste ledere med ADB-sikkerheten.
Dataanlegg skal plasseres slik at mulighetene for sabotasje/hærverk blir minst mulig. ADB-systemer for behandling og

lagring av BEGRENSET informasjon krever ingen spesielle bygningstekniske sikringstiltak.

Dersom utstyret er uten tilsyn skal graderte datalagringsmedia m m holdes avlåst, alternativt slettes.

Til avlåsing regnes:
- **nedlåsing i skap eller skuff**
- **avlåsing av rom**
- **nøkkellås/kortlås e l på utstyr.**
- **passord.**

Låsanordningene skal være av akseptabel kvalitet, og det skal føres kontroll med hvem som har tilgang til nøkler o l. For passord gjelder nærmere fastsatte regler.

Skjermbilder, utskrifter o l som inneholder gradert informasjon skal beskyttes mot innsyn fra uautorisert personell.

Et datalagringsmedium som inneholder gradert informasjon beholder sin gradering inntil:
- All informasjon som er eller har vært lagret på mediet er ned-/ avgradert.
- Godkjente slette- eller tilintetgjøringsmetoder er benyttet.

Godkjent sletting av lagringsmedia gradert BEGRENSET skjer ved 7 ganger overskriving (annen hver gang med binære 0 og 1 tre ganger, deretter en gang med ugradert tekst).
Det finnes egne program for dette, eller det kan benyttes godkjent degausser. Tilintetgjøring skjer ved brenning eller makulering (ingen rester over 2 mm i tverrmål).

Hvor fiberoptikk anvendes ved behandling/overføring av graderte data gjelder i tillegg "Fiberoptikkdirektivet".

5.6.3 Eksterne tilknytninger

Det skal ikke være mulig for uvedkommende å skaffe seg tilgang til driftssentralers datasystemer eller datasystemer innholdene sensitive opplysninger, via eksterne terminaler, eget samband eller offentlig telenettet. Datasystemet skal sikres med aksesskontroller av tilstrekkelig høy kvalitet.

En utvikling mot økende systemintegrasjon så vel internt som eksternt, bruk av ISDN-tjenester, tilknytting til "Internett", kommersiell utnyttelse av kraftforsyningens data- og sambandssystemer, bruk av eksterne firma, konsulenter m m, representerer en sikkerhetsmessig risiko og utfordring.
Tilkoblinger mot offentlig nett eller nett utenfor eget sikkerhetsområde, vil eksponere virksomheten for uautorisert inntrengning (f eks "hacker"- virksomhet). Det er her nødvendig å skille ekstern uautorisert trafikk fra kraftforsyningens vitale kontroll- og datasystemer. En løsning på dette problem kan være anskaffelse av en såkalt "brannmur". Denne må i tilfelle tilfredsstille kravene til systemteknisk sikkerhet for BEGRENSET - dvs sikkerhetsklasse B 1 i ht "Datasikkerhetsdirektivet"

5.6.4 Databaser

Sensitive data om kraftforsyningen skal ikke bli tilgjengelig for uvedkommende gjennom felles/integrerte databaser.

Enkelte steder kan det være ønskelig for kraftforsyningen å samarbeide med andre etater o l om felles databaser. Dersom det skal oppnås en sikkerhetsmessig tilfredsstillende løsning for databaser med kraftforsyningsdata som ikke skal være offentlig tilgjengelig, må det da avklares:

* **hvilke data som skal legges inn og hva som kan tas ut (genereres) av basen**
* **hvem som skal ha legal tilgang til hvilke opplysninger**
* **om eksterne brukere skal ha direkte tilgang til systemet**
* **krav til bl a fysiske, systemtekniske og administrative sikringstiltak**

Det må tas hensyn til at data som hver for seg er av sikkerhetsmessig liten betydning, vil kunne hentes fram, sammenstilles, bearbeides - og eventuelt kombineres - med opplysninger fra andre databaser, slik at resultatet må regnes som ikke offentlige eller graderte opplysninger.

5.6.5 Sikkerhetskopier

Det skal til enhver tid foreligge oppdaterte sikkerhetskopier av data, oversikter og eventuelt dataprogrammer som er av vesentlig betydning for driften. Nødvendige oversikter, linje/kabelkart,

tegninger o l som lagres på datamedia, må også foreligge som oppdaterte utskrifter.

Kopi av viktige programmer og informasjon bør også lagres i form av et fjernlager i tilfelle brann o l

5.7 Adgangskontroll

Alle kraftforsyningsanlegg skal være sikret mot ukontrollert adgang for uvedkommende, enten ved vakthold eller at de holdes stengt. Dette gjelder også administrasjonsbygg.

I anleggsfasen skal det etableres adgangskontroll senest fra det tidspunkt installasjonsarbeidene begynner. Alle faste adgangsberettigede utstyres med adgangskort. Tilfeldige arbeidstakere, leverandører og besøkende gis tidsbegrensede adgangskort. Private kjøretøyer skal være utstyrt med parkeringstillatelse.

Når det gjelder driftssentraler bør den del av bygningen som driftssentralen ligger i defineres som sikkerhetssone som skal holdes avlåst. Sikkerhetssonen utstyres med avsperrings-/avlåsings-/adgangskontrollsystemer av en slik kvalitet at de ikke kan forseres uten at det foretas et synlig innbrudd. En praktisk og hensiktsmessig ordning er å utstyre sikkerhetssonen med kortleserstyrte dører, som gjør det mulig for adgangsberettigede personale å låse seg inn ved bruk av magnetkort. Selve driftssentralen gis særlig sikring ved kortleserstyrte dører som krever egne magnetkort for det personell som er spesielt autorisert for adgang til driftssentralen.

5.8 Besøksrestriksjoner

Ved besøk til kraftforsyningsanlegg med besøksrestriksjoner skal pkt 10 i "Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen" følges.

Alle kraftforsyningsanlegg kan dersom eier tillater det motta besøk innenfor de rammer eier og elsikkerhetsforskrifter setter. Ved en del anlegg utpekt av NVE er det av sikkerhetsmessige årsaker lagt restriksjoner på besøk. Selskapene er blitt tilsendt fylkesvis oversikt over slike anlegg.

Alle driftssentraler skal regnes som anlegg pålagt besøks-restriksjoner.

5.9 Rapportering av spesielle hendelser

Innen kraftforsyningen forekommer det fra tid til annen uhell og hendelser som kan tilskrives kriminelle forhold, og som det fra et sikkerhetsmessig synspunkt kan være viktig å vurdere i en større sammenheng. Det tenkes på innbrudd og innbruddsforsøk, hærverk mot kraftlinjer, ulovlig fotografering og andre liknende ulovlige handlinger.

Kraftselskapene skal utarbeide og sende inn melding til NVE om slike hendelser etter følgende retningslinjer:

- **De ansatte ved kraftstasjoner og andre anlegg/installasjoner skal rapportere alle unormale hendelser, herunder overtredelse av fotograferingsforbud, ulovlig inntrenging, tyveri, hærverk og sabotasje eller forsøk på slik virksomhet til selskapets ledelse. Ledelsen melder omgående fra til politi/ lensmann og NVE.**
- **Meldingen skal inneholde kortfattet beskrivelse av det inntrufne med nøyaktig steds- og tidsangivelse, eventuelle skader og hva som er gjort for å begrense skadene.**
- **I forbindelse med overtredelse av fotograferingsforbud, ulovlig inntrengning og uvanlig utspørring skal den som blir oppmerksom på dette søke å bringe vedkommendes formål og identitet på det rene ved direkte henvendelse når dette er mulig.**

5.10 Feltposttjeneste

5.10.1 Målsetting

Målsettingen med feltposttjenesten er at Postverket skal opprettholde en nasjonal og internasjonal posttjeneste ved krise, beredskap og krig. Postformidlingen innen feltposten i inn- og utland skal utføres slik at avdelingens identitet og lokalisering, samt enkeltpersoners oppholdssted, ikke fremgår av forsendelsen.

5.10.2 Etablering

Feltposttjenesten iverksettes på eget tiltak i ht Sivil Hovedomleggingsplan - jfr "Direktiv for varsling og iverksettelse av omleggingstiltak - KBO". Tiltaket er et felles sivilt/militært tiltak.

5.10.3 Regler for bruk av feltposttjenesten

Feltpostreglementet er inntatt i Postverkets administrasjonshåndbok, og gir detaljbestemmelser om feltposttjenesten og Postverkets ansvar.

Adressat

Post til militære myndigheter og sivile organer som inngår i feltpostsystemet skal kun ha vedkommende myndighetsorgans feltpostnummer og adresse.

Adressatens navn, tittel, stilling og geografiske beliggenhet *skal ikke* fremgå av adresseringen.

Post til enkeltpersoner skal ha følgende påskrift:

Fullt navn	Eks:	Ola Nordmann
Feltpostnummer		Feltpostnummer 0000

Post til myndigheter/organer skal *kun* merkes:
Til Feltpost 0000

Avsender

Post fra feltpostadressater **skal** være påført korrekt feltpostadresse som avsenderadresse.

Avsenders navn, tittel, stilling eller geografiske beliggenhet må ikke fremgå.

Post *fra* organer som inngår i feltpostsystemet skal ved feltpoststeder og sivile poststeder kun stemples "Feltpost" og angivelse av dato. Poststedets navn, feltpoststedets nummer eller andre opplysninger som kan røpe avsenderstedet må ikke forekomme på disse postsendinger.
Post fra organer som inngår i feltpostsystemet skal *innleveres* til det feltpostkontor eller sivilt postkontor og *må ikke legges i en postkasse.*

Øvrig

Det vil bli tildelt ett feltpostnummer til hvert krigskvarter. Flere organer kan derfor ha samme feltpostnummer, hvis de har felles krigskvarter.

For kraftforsyningens del vil Kraftforsyningens sentrale ledelse (KSL), Statnetts sentrale driftsledelse, Statkrafts sentrale driftsledelse og Kraftforsyningens regionsjef, Region Sør-Norge ha samme feltpostnummer.

Kraftforsyningens regionsjefer (KRS) og Kraftforsyningens fylkesrepresentanter (KFR) som har opphold hos landsdelsberedskapsfylkesmann eller fylkesmann skal nytte samme feltpostnummer som disse. De organer som inngår i feltpostsystemet vil i den aktuelle situasjon få beskjed om hvilket postkontor som skal betjene dem.

Liste over aktuelle feltpostnumre fåes ved sambandsekspedisjonen hos fylkesmannen.

KAPITTEL 6

TRANSPORTBEREDSKAP

Transportberedskapsorganisasjonen

Rekvirering av transportytelser

Bruk av egne kjøretøyer

Egne drivstoffanlegg

Forberedt rekvirering av sivile kjøretøyer

Den sivile kjøretøyreparasjonstjenesten

6.1 Forberedt rekvirering av sivile kjøretøyer

Forsvaret, Sivilforsvaret og enkelte andre etater innen totalforsvaret kan ved krigsberedskap rekvirere sivile kjøretøyer. Forberedelse til denne rekvirering utføres etter "Håndbok for forberedt rekvirering av sivile kjøretøyer" (TH 100-12), utgitt av Hærens forsyningskommando.

Visse kjøretøyer skal ikke skal tas ut for forberedt rekvirering ved mobilisering hvis behovet kan dekkes på annen måte. Dette forhindrer imidlertid ikke at kjøretøyer som er fritatt for forberedt rekvirering i krig kan bli rekvirert av berettiget myndighet - når krigens tarv gjør dette nødvendig.

Kraftforsyningens kjøretøyer er fritatt for forberedt rekvirering. Dette gjelder kjøretøyer som tilhører kraftselskap/everk og privatbiler tilhørende nøkkelpersonell som av tjenstlige grunner har behov for egen transport. Hjemmel for ordningene er gitt i TH 100-12, hhv. kode 911 og kode 934. Dersom et kjøretøy allikevel blir forhåndsrekvirert, er årsaken som oftest at rekvirerende myndighet ikke er informert om eierforholdet. Kraftselskapet må da ta kontakt med rekvirerende myndighet og avklare eierforholdet, og vise til refererte hjemmel og koder.

Ved registrering av nye kjøretøyer gjøres Biltilsynet oppmerksom på at kjøretøyet skal være fritatt for forberedt rekvirering, slik at det kan bli registrert i kjøretøyregisteret.

6.2 Bruk av kjøretøy ved krigsberedskap

Oljeprodukter vil bli mangelvare ved krigsberedskap. Det vil bli stilt strenge krav til tildeling og forbruk av drivstoff, slik at krigs og livsviktige behov kan bli ivaretatt.
Olje- og energidepartementet (OED) har fastsatt bestemmelser om oljerasjonering i krigstid. Kraftforsyningen tilhører de etater som er gitt myndighet til å foreta egentildeling av drivstoff og smøremidler til egne kjøretøyer når oljerasjonering trer i kraft. Etater/organer som er gitt slik myndighet, trer i rasjoneringsmyndighetenes sted og administrerer rasjoneringen i samsvar med gjeldende forskrifter.

Myndighet til å foreta egentildeling av bestemte oljeprodukter gir ingen automatisk rett til å bruke kjøretøyer eller fartøyer. Bruk av kjøretøyer vil ikke være tillatt uten henholdsvis kjøretillatelse/fartsbok. Kraftforsyningen skal å få utstedt kjøretillatelser og fartsbøker for kjøretøyer og fartøyer i tjenesteoppdrag. Rasjoneringsbøker og kjøretillatelser for kraftforsyningens kjøretøyer blir utlevert ved den kommune kraftselskapet (evt sonekontoret o l) tilhører. Det skal føres kontroll med at tildelte oljeprodukter kun brukes til prioriterte tjenesteoppdrag og at forbruket holdes så lavt som mulig.
Kjøreoppdrag skal begrenses til det som er strengt nødvendig for å opprettholde driften av kraftforsyningen i krig. Kjøreoppdragene skal samordnes så langt det er praktisk mulig. Det føres dagbok over kjøreoppdragene, herunder regnskap med drivstofforbruket. Overtredelse av rasjoneringsbestemmelsene er straffbart og kan føre til inndragelse av adgangen til egentildeling.
Dersom kraftselskaper skulle få vansker med å få tak i drivstoff eller smøremidler, må dette omgående tas opp med KFR som vil bringe problemet frem for fylkesmannen.
Alle selskaper skal ha utpekt en transportleder. Større selskaper må i tillegg ha en transportansvarlig person ved hvert enkelt driftsområde.

6.3 Egne drivstoffanlegg

I en krisesituasjon vil bensinstasjonene kunne gå tomme for drivstoff på grunn av hamstring før rasjoneringsordninger settes i verk. Det er en beredskapsmessig styrke om kraftselskapene har egne drivstoffanlegg. Drivstoff har imidlertid begrenset lagringstid, avhengig bl a av fuktighet og temperatur, og må jevnlig kontrolleres/rulleres.

6.4 Transportberedskapsorganisasjonen

Belastningen på landets transportapparat vil bli stort ved krigsberedskap. Kun krigs- og livsviktige transportoppdrag vil bli prioritert. Det gjelder også for kraftforsyningen som er forutsatt å skulle dekke sitt transportbehov ved hjelp av egne kjøretøyer.
Samferdselsdepartementet har forberedt opprettelse av en landsomfattende sivil transportberedskapsorganisasjon (TBO), som ved beredskap og i krig skal ta seg av all sivil innenlandsk landtransport og sjøtransport langs kysten. TBO vil bestå av en transporthovedsentral (THS), transportfylkessentraler (TFS) og et antall transport-

sentraler (TS) som er underlagt TFS. I de kommuner hvor det ikke er lokal TS, er det utpekt en kontaktperson som er transportsentralens representant i vedkommende kommune.
Transportfylkessentralene i Hedmark, Vest-Agder, Hordaland, Sør-Trøndelag og Nordland har koordinerende landsdelsansvar, og betegnes som TLS/TFS.

6.5 Rekvirering av transportytelser

6.5.1 Retningslinjer for tungtransport i kraftforsyningen

Olje- og energidepartementet har 28 november 1995 fastsatt følgende retningslinjer for tungtransport i kraftforsyningen:

* **Behov for tungtransportberedskap**

Oppbyggingen av kraftforsyningssystemet med viktige knutepunkter som transformatorstasjoner og lange overføringslinjer, gjør at kraftforsyningen ikke fullt ut kan sikres mot ukontrollert strømutfall som følge av skader som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser. Hovedtransformatorene - hvor kraften overføres fra hovednettet til fordelingsnettet - er de mest kritiske ledd. Havarier på disse enheter vil forårsake omfattende utkoblinger og redusert kapasitet, med store samfunnsmessige konsekvenser til følge. For å redusere konsekvensene må de havarerte enheter på kortest mulig tid kunne repareres eller skiftes ut med reserveenheter. Både for en eventuell reparasjon og utskifting er det nødvendig med en beredskap for transport av de tunge enhetene.

* **Statnett SFs rolle**

Som eier av et flertall av landets tunge transformatorer og overføringslinjer og med en landsdekkende transportorganisasjon, skal Statnett SF innen Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) opprettholde en tungtransportberedskap, som på kort varsel skal kunne dekke kraftforsyningens behov for transport av tunge enheter som transformatorer, generatorer og turbiner, i fred, ved beredskap og i krig. Beredskapen skal bare omfatte transportoppdrag innen landets grenser, og skal gjennomføres ved bruk av materiell som befinner seg i landet.

* **Dekning av utgifter**

Statnett SF skal administrere og organisere transportberedskapen og vedlikeholde den maskinpark transportberedskapen omfatter.

Utgifter knyttet til kapitalkostnader og opplæring av personell som skal betjene utstyret, dekkes gjennom Statnett SFs nettariffer. Lagring og vedlikehold av utstyret og øvrige kostnader dekkes gjennom inntekter fra bruken av utstyret.
Statnett SF har ansvar for å foreslå nødvendige nyanskaffelser og oppgraderinger. I tvilstilfelle skal NVE avgjøre hvilke utgifter knyttet til transportberedskapen som skal henføres under beredskap eller forretning.

* **Klargjøringstid**

I fredstid skal Statnett SF kunne iverksette transportoppdrag på kortest mulig tid, bare begrenset av transportmateriellets tilgjengelighet og klargjøring.
Ved beredskap/krig skal transportfunksjoner kunne iverksettes omgående når behov oppstår. Mannskaper som inngår i transportberedskapen skal være fritatt for annen tjeneste i Totalforsvaret.

* **Styring**

I fredstid skal Statnett SFs transportorganisasjon styre bruken av transportmidlene på forretningsmessig grunnlag.
Ved beredskap/krig - etter at kraftforsyningen er underlagt KBO - skal Kraftforsyningens sentrale ledelse (KSL) kunne disponere og koordinere bruken av transportmidlene.

6.5.2 Sjøtransport

Behov for vanlige sjøtransportytelser skal meldes direkte til nærmeste TS/TFS. Oppdrag som bare kan utføres av kraftforsyningens spesialfartøyer skal fremmes gjennom KFR, som vil ta slike saker opp med KSL. KSL vil i forståelse med Samferdselsdepartementet disponere følgende fartøyer:

M/S ELEKTRON	Transport av tungt kraftforsyningsmateriell, uavhengig av vanlige kaianlegg.
M/S SKAGERRAK	Stort sjøkabelfartøy for å legge og reparere sjøkabler over åpne havstrekninger.
M/S STANELCO	Middels stort sjøkabelfartøy for oppdrag i åpne fjorder og sund.
M/S KYSTKABEL	Lite sjøkabelfartøy for oppdrag i trange og grunne farvann.

6.6 Den sivile kjøretøyreparasjonstjenesten

Samferdselsdepartementet har fastsatt instruks for planlegging av kjøretøyreparasjonstjenesten i fred og gjennomføring i krig. Bilverksteder over hele landet er utpekt til å delta i denne tjenesten. Reparasjonstjenesten vil i krig bli tatt hånd om av TBO. Kraftselskaper skal melde sine reparasjonsbehov til nærmeste TFS.
Ved innmelding av reparasjonsbehov skal følgende opplysninger gis:

- Selskapets navn, adresse, telefon og kontaktperson.
- Bilmerke, type, årgang og antall kjøretøyer som skal repareres.
- Reparasjonenes art og omfang.
- Kjøretøyenes beredskapsmessige betydning.

TBO fordeler kjøretøyene på disponible verksteder. Kjøretøyenes brukere underrettes og den videre kontakt skjer deretter direkte mellom bruker og verksted. Når prioriterte reparasjoner ikke kan utføres raskt, tildeles brukeren om mulig erstatningskjøretøy inntil reparasjonen er utført.

Retningsgivende ved prioritering av kjøretøyreparasjoner er:

- Militære behov har som regel prioritet foran sivile behov.
- Kjøretøyets beredskapsmessige betydning.
- Lastebiler, busser og spesialkjøretøyer har normalt prioritet foran andre biler.
- Reparasjonens omfang (reparasjoner som kan utføres raskt, prioriteres normalt foran tidkrevende reparasjoner.

Statnetts reparasjonstjeneste for tungt transportutstyr vil beholdes ved krigsberedskap, da slikt materiell ikke kan påregnes tilfredsstillende reparert og vedlikeholdt ved ordinære verksteder.

KAPITTEL 7

LOVER - FORSKRIFTER - INSTRUKSER

Energiloven

Energiloven - forskrift

Instruks for Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO)

Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen

Direktiv for sikkerhetsmessig kontroll av utenlandske statsborgere som er tenkt nyttet i den sivile del av statsforvaltningen

Instruks for fylkesmennenes beredskapsarbeid

Retningslinjer for tildeling av kjøretillatelser/fartsbøker mv

Forskrift om mørklegging

7.1 Energiloven kapittel 6

LOV OM PRODUKSJON, OMFORMING, OVERFØRING, OMSETNING OG FORDELING AV ENERGI M M (ENERGILOVEN)

Lov av 29 juni 1990 nr 50 med endringer av 11 juni 1993.

Kap. 6. Beredskap

§ 6-1. (Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon)
Kraftforsyningen skal under beredskap og i krig underlegges Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon. I denne organisasjon inngår de enheter som står for kraftforsyningen i fred.

Norges vassdrags- og energiverk skal samordne beredskapsplanleggingen og lede kraftforsyningen under beredskap og i krig.

Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon kan også pålegges oppgaver i fred ved skade på kraftforsyningsanlegg som følge av naturgitte forhold, teknisk svikt, terror- eller sabotasjeaksjoner.

For å gi Norges vassdrags- og energiverk råd om planlegging og gjennomføring av beredskapsarbeidet i fredstid oppnevner departementet et beredskapsråd. Departementet gir instruks for rådet.

§ 6-2. (Vedtaksmyndighet mv)
Etter dette kapittel kan Norges vassdrags- og energiverk treffe vedtak om sikring av kraftforsyningsanlegg mot skade som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser i fred, under beredskap og i krig. Sikringstiltakene kan også omfatte kraftforsyningens ledelse og drift.

Viktige og prinsipielle saker skal Norges vassdrags- og energiverk forelegge for Beredskapsrådet for kraftforsyningen. Rådets standpunkt skal fremgå av saken.

Dersom Norges vassdrags- og energiverk treffer vedtak i strid med Beredskapsrådets anbefalinger, kan et flertall i Rådet bringe saken inn for departementet til overprøving.

Vedtak om tiltak for å sikre organisasjonens ledelse og drift ved beredskap og i krig kan treffes både med hensyn til personell, materiell og bygningstekniske sikringstiltak.

§ 6-3. (Sikringstiltak)
Vedtak etter dette kapittel om sikringstiltak ved kraftforsyningsanlegg kan treffes for bestående anlegg, anlegg under bygging eller planlagte anlegg som er eller trolig vil bli av betydning for landets kraftforsyning.

Ved anlegg som nevnt i første ledd forstås:

a. Kraftverk med generatoreffekt på minst 15.000 kVA.
b. Transformator- eller koblingsstasjon med gjennomgangseffekt på minst 10.000 kVA, og omformerstasjon med gjennomgangseffekt på minst 2.000 kVA.
c. Elektrisk kraftledning, beregnet på minst 132 kV nominell spenning.
d. Damanlegg eller andre reguleringsanlegg, som kan magasinere minst 5 millioner kubikkmeter vann.
e. Fjernvarmeanlegg som har en ytelse på minst 10 MJ/s (10.000 kW).
f. Driftssentraler.

Når særlige forhold tilsier det, kan Norges vassdrags- og energiverk bestemme at også anlegg som ikke fyller de minstekrav som er nevnt i andre ledd, skal anses som anlegg av betydning for landets kraftforsyning.

§ 6-4. (Pålegg)
Selskaper som driver virksomhet som omfattes av dette kapittel, kan pålegges for egen regning å sette i verk de sikringstiltak som Norges vassdrags- og energiverk i hvert enkelt tilfelle finner påkrevd. Medfører gjennomføringen av et pålegg vesentlige utgifter for selskapet som ikke oppveies av motsvarende fordeler, fastsetter Norges vassdrags- og energiverk det vederlag selskapet skal ha.

Når det anses nødvendig og uten hensyn til tidligere pålegg, kan nye eller endrede tiltak kreves satt i verk.

Pålegg kan ikke omfatte anskaffelse av våpen.

§ 6-5. (Fordeling av utgifter og vederlag)
Når et anlegg ikke drives for eierens regning, kan utgifter og vederlag etter § 6-4 fordeles mellom eier og bruker ut fra hva som anses rimelig.

Blir pålegg om sikringstiltak gjennomført vesentlig av hensyn til enkelte avtakere av elektrisk kraft eller varmeenergi, kan de utgifter dette medfører helt eller delvis belastes avtakerne.

§ 6-6. (Meldeplikt)
Den som vil bygge, bygge om, endre eller utvide anlegg som nevnt i § 6-3, skal før arbeidet settes i gang melde fra til Norges vassdrags- og energiverk for å få fastsatt de sikringstiltak som skal gjøres ved anlegget. Meldingen skal være vedlagt de planer, beskrivelser, tegninger og karter som er nødvendige for at vedtak kan treffes.

Eier eller bruker av anlegg er pliktig til å gi departementet, Norges vassdrags- og energiverk og de disse gir fullmakt, de opplysninger de ber om, og adgang til anlegg mot skriftlig legitimasjon.

§ 6-7. (Gebyr til dekning av utgifter)
Kongen kan bestemme at det skal utlignes gebyr til dekning av utgiftene ved Norges vassdrags- og energiverks arbeid med kraftforsyningsberedskap. Utgiftene utlignes på eiere og brukere av de anlegg dette kapittel omfatter.

Kap. 7. Diverse bestemmelser
(utdrag)

§ 7-1. (Kontroll)
Norges vassdrags- og energiverk fører kontroll med at vilkår som er satt i konsesjoner etter denne lov overholdes. Utgiftene til slik kontroll skal betales av konsesjonæren. Norges vassdrags- og energiverk skal kontrollere at pålegg etter kap. 6 i denne lov gjennomføres.

§ 7-3. (Overtredelse av vilkår og pålegg)
For overtredelse av vilkår som er satt i henhold til denne lov kan fastsettes en tvangsmulkt, som enten påløper inntil forholdet er brakt i orden, eller forfaller for hver overtredelse.

Norges vassdrags- og energiverk kan fastsette en bestemt frist for gjennomføringen av pålegg etter kap. 6 og en daglig løpende tvangsmulkt til statskassen dersom fristen oversittes. Blir pålegget ikke etterkommet innen den fastsatte frist, kan NVE la det som pålegget går ut på, utføre på vedkommendes bekostning.

Tvangsmulkt og utgifter for utføring av pålegg er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 7-5. (Straff)
Den som forsettelig overtrer denne lov eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel i inntil 1 år eller begge deler. Medvirkning straffes på samme måte.

Den som uaktsomt overtrer bestemmelser som nevnt i første ledd eller som medvirker til en slik overtredelse, straffes med bøter eller fengsel i inntil 3 måneder eller begge deler.

I bestemmelse gitt i medhold av loven kan det fastsettes at brudd på bestemmelsen ikke medfører straff.

7.2 Forskrift til Energiloven, kapittel 6 Beredskap

FORSKRIFT OM PRODUKSJON, OMFORMING, OVERFØRING, OMSETNING OG FORDELING AV ENERGI M M

Forskrift til Energiloven av 7 desember 1990 nr 959 med endringer, sist av 10 desember 1993 nr 1128.

Kapittel 6. Beredskap

§ 6-1 Formål

Formålet med sikringstiltakene er å hindre eller redusere skadevirkninger som ellers ville følge av naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser i fred, under beredskap og i krig.

§ 6-2 Pålegg om sikringstiltak

Sikringstiltak etter denne forskrift omfatter passive, aktive og administrative tiltak, samt reparasjonsberedskap.

Pålegg om sikringstiltak kan gis ved alle anlegg som omfattes av energilovens § 6-3, og for sambandssystemer og dataanlegg som er nødvendige for driften av kraftforsyningen, eller som overfører, lagrer og behandler sikkerhetsgraderte eller andre følsomme opplysninger om slike anlegg.
Pålegg om sikringstiltak kan også gis ved administrasjonsbygg og kommando- /alarmplasser.

* Passive sikringstiltak
  Det kan gis pålegg om utførelse av tiltak som beskytter kraftforsyningsanlegg og deres personell mot skade som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser i fred, under beredskap og i krig.

* Aktive sikringstiltak
  Det kan gis pålegg om å gjennomføre tiltak og anskaffe materiell for tilretteleggelse av vakthold mot tilsiktede ødeleggelser og kriminalitet.

* Administrative sikringstiltak
  Det kan gis pålegg om å utarbeide beredskapsplaner og instrukser samt gjennomføre opplæring og øvelser.

* Reparasjonsberedskap
  Det kan gis pålegg om å forberede nødvendig reparasjonsberedskap, herunder anskaffelse og lagring av reservemateriell og reparasjonsutstyr som er vitalt for å kunne avhjelpe og kompensere for ødeleggelser i fred, under beredskap og i krig.

Norges vassdrags- og energiverk gir nærmere retningslinjer for hvilke anlegg som skal pålegges sikringstiltak, og for gjennomføring av disse.

§ 6-3 Økonomisk ramme og statlig tilskudd

Den totale økonomiske ramme for pålagte og utførte sikringstiltak skal vurderes mot anleggets betydning i kraftforsyningen og beliggenhet.

Ved nyanlegg bekoster eier alle sikringstiltak innenfor en økonomisk ramme fastsatt av NVE. Ved kostnader utover denne ramme vurderes spørsmål om tilskudd i hvert enkelt tilfelle. Av det overskytende kan det gis inntil 50% statlig tilskudd.

Som nyanlegg regnes også anlegg som ombygges/utvides i en slik grad at dets betydning øker vesentlig, eller som ombygges slik at det får betydelige konsekvenser for tidligere utførte tiltak og bevoktningsplaner.

Ved bestående anlegg kan det gis inntil 50% tilskudd ved pålegg om sikringstiltak. Det kan gis inntil 50% tilskudd ved anskaffelse av reservemateriell og reparasjonsutstyr. NVE gir nærmere retningslinjer for vurdering av økonomisk ramme og statlige tilskudd.

§ 6-4 Vakthold

Norges vassdrags- og energiverk kan gi anbefalinger til sivil og militær myndighet om hvilke kraftforsyningsanlegg som har slik betydning at de bør gis vakthold.

Kraftforsyningens regionsjefer skal gi uttalelse når det gjelder et anleggs betydning for region/landsdel.

På fylkesnivå skal denne oppgave ivaretas av Kraftforsyningens fylkesrepresentanter, som fremmer sine forslag gjennom vedkommende fylkesmann.

§ 6-5 Gebyr

Til dekning av Norges vassdrags- og energiverks utgifter til arbeidet med kraftforsyningsberedskap skal det innkreves et årlig gebyr.

Gebyret fastsettes for det enkelte kraftselskap på grunnlag av installert ytelse i kraftverk, transformatorstasjoner og nettstasjoner pr 1 januar det år gebyret beregnes for. Satsene skal reguleres slik at de samlede gebyrer tilsvarer de faktiske utgifter NVE har med beredskapsarbeidet.

7.3 Instruks for KBO

INSTRUKS

FOR

KRAFTFORSYNINGENS BEREDSKAPSORGANISASJON (KBO)

7:12

Februar 1997

INNHOLDSFORTEGNELSE

INNLEDNING

KBOs OPPBYGNING

- Sentralt nivå
- Regionsnivå
- Fylkesnivå
- Lokalt nivå

ANSVARSOMRÅDE

- Kraftforsyningens sentrale ledelse
- Statnett
- Statkraft
- Den regionale inndeling - regionsjefer
- Den fylkesvise inndeling - fylkesrepresentanter
- Produksjonsselskaper
- Fordelingsverk
- Sonekontorer/underavdelinger

DETALJINSTRUKSER

INSTRUKS FOR KRAFTFORSYNINGENS BEREDSKAPSORGANISASJON (KBO)

Fastsatt av Nærings- og energidepartementet med virkning fra 15 august 1993

1. INNLEDNING

Norges vassdrags- og energiverk (NVE) har ansvaret for å samordne beredskapsplanleggingen, og skal lede landets kraftforsyning i krig. For dette formål er det bygget opp en landsomfattende organisasjon - Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) - bestående av NVE og de virksomheter som står for kraftforsyningen.

Når KBO ved krigsberedskap trer i virksomhet og overtar ansvaret for landets kraftforsyning, plikter alle kraftforsyningsenheter å rette seg etter direktiver fra overordnet myndighet innen KBO. Dette medfører ingen endring i selskapenes eierforhold. Det enkelte selskap er ansvarlig for egen drift og skal sørge for at produksjons- og fordelingssystemet er i best mulig stand.

I tilknytning til Energilovens krav om beredskap mot naturgitte ulykker, teknisk svikt og påførte skader, kan KBO også bli benyttet for å løse oppgaver i fred, i forbindelse med varsling, informasjon og bistand under hjelpearbeid.

2. KBOs OPPBYGNING

2.1 Sentralt nivå

Norges vassdrags- og energiverk med Kraftforsyningens sentrale ledelse (KSL) som utøvende organ.

I KSL skal inngå:
- Vassdrags- og energidirektøren - eller den han bemyndiger - som leder av KBO.
- Adm.direktør for Statnett SF - eller den han bemyndiger.
- Adm. direktør for Statkraft SF - eller den han bemyndiger.
- Stabspersonell fra NVE, Statnett og Statkraft

2.2 Regionsnivå

Kraftforsyningens regionsjefer (KRS).
KRS er KBOs kommandoledd på regionsnivå.
Regionsjefenes geografiske ansvarsområder følger Statnetts region-inndeling, jfr pkt 3.4.

2.3 Fylkesnivå

Kraftforsyningens fylkesrepresentanter (KFR).
KFR er KBOs kommandoledd på fylkesnivå.
Fylkesrepresentantenes geografiske ansvarsområder følger fylkesgrensene, jfr pkt 3.8.

2.4 Lokalt nivå

Produksjonsselskaper, herunder de industriverk som inngår i KBO.

Fordelingsverk.

3. ANSVARSOMRÅDE

3.1 Kraftforsyningens sentrale ledelse

KSL er det utøvende organ for ledelse av landets kraftforsyning i krig. KSL er direkte underlagt Nærings- og energidepartementet. KSL disponerer eget beredskapsanlegg. Anleggets drifts- og vedlikeholds-utgifter fordeles mellom NVE og Statnett.
KSL skal holde Nærings- og energidepartementet underrettet om kraftforsyningssituasjonen, og fremme forslag om erklæring av de beredskapstiltak som situasjonen måtte kreve.
Ved iverksettelse av beredskapstrinn og beredskapstiltak har KSL varslingsansvar overfor den sentrale ledelse i Statnett, Statkraft og Hydro Energi, samt Kraftforsyningens regionsjefer.
Tidspunkt for overtakelse av ledelsen av landets kraftforsyning vil bli bestemt av regjeringen.

3.2 Statnett

Statnett eier størstedelen av landets hovednett og har ansvar for en rasjonell drift og utvikling av nettet.

Når KBO overtar ansvaret for landets kraftforsyning vil Statnett bli direkte underlagt KSL, og være KSLs utøvende organ for regulering av kraftproduksjon- og fordeling. Når det blir nødvendig å disponere kraft på tvers av inngåtte avtaler, skal oppgjør skje etter retningslinjer fastsatt av KSL.
Statnett disponerer et landsomfattende kontroll- og styringsapparat for optimal utnyttelse av produksjons- og overføringssystemet. For å oppnå dette - og for å opprettholde balansen i kraftforsyningssystemet - vil Statnett kunne iverksette endringer i kraftselskapenes produksjonsprogrammer.
Ved driftsforstyrrelser og feil i hovednettet har Statnett som oppgave å samordne inngrep i nettet for å holde driften gående med minst mulige skadevirkninger og for å gjenopprette normale driftsforhold.

3.3 Statkraft

Statkraft er et landsomfattende produksjonsselskap, som med sitt store produksjonspotensiale innehar en særlig rolle i landets kraftforsyning. Forholdene skal legges til rette for at Statkraft kan opprettholde sin landsomfattende driftsorganisasjon også ved krigsberedskap.
Når KBO overtar ansvaret for landets kraftforsyning, vil Statkraft driftsmessig bli direkte underlagt KSL.
Når det gjelder regulering av kraftproduksjon skal Statkraft som andre selskaper rette seg etter anvisninger fra Statnett, som er KSLs utøvende organ på dette felt.
Ved brudd på forbindelsen mellom Statkrafts sentrale driftsledelse og Statkrafts regioner, vil de(n) berørte region(er) driftsmessig bli underlagt Kraftforsyningens regionsjefer (KRS).
Ved brudd også på forbindelsen til KRS vil berørte regioner driftsmessig bli underlagt Kraftforsyningens fylkesrepresentant (KFR) i det fylke hvor regionen har sitt hovedkontor.

3.4 Den regionale inndeling - regionsjefer

KBO har en landsomfattende regional inndeling som tilsvarer Statnetts regionale inndeling i tre regioner. Statnetts tre regionsjefer inngår i KBO, og har i beredskapssammenheng utvidede fullmakter som Kraftforsyningens regionsjefer (KRS).
Kraftforsyningens regionsjefer oppnevnes av NVE.

Region Sør-Norge omfatter Østfold, Oslo, Akershus, Hedmark, Oppland, Buskerud, Telemark, Vestfold, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane.

Region Midt-Norge omfatter Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordland sør for Salten.

Region Nord-Norge omfatter Nordland nord for Salten, Troms og Finnmark.

KRS er KBOs kommandoledd på regionsnivå.
KRS skal ved krigsberedskap lede kraftforsyningen innen sitt ansvarsområde i samsvar med direktiver fra KSL og de respektive landsdelsberedskapsfylkesmenns prioriteringer. Den sentrale ledelse av landets kraftforsyning vil imidlertid bli søkt opprettholdt så lenge som mulig.
Ved iverksettelse av beredskapstiltak har regionsjefene varslingsansvar overfor Kraftforsyningens fylkesrepresentanter. I Nordland fylke - som er delt mellom region Midt-Norge og region Nord-Norge - skal KRS i sistnevnte region varsle fylkesrepresentanten. KRS skal utøve driftsmessige funksjoner gjennom Statnetts regionsentraler.
Uten å gripe inn i det enkelte kraftselskaps administrasjon og ansvar, skal KRS ved større ulykker/katastrofer i fred bidra til at kraftforsyningens ressurser innen regionen blir benyttet på en hensiktsmessig måte i forbindelse med oppgaver som varsling og koordinering av hjelpearbeid (fredsberedskap).

3.5 Den fylkesvise inndeling - fylkesrepresentanter

Det skal oppnevnes Kraftforsyningens fylkesrepresentanter (KFR) i alle fylker. Fylkene Oslo og Akershus - som har felles fylkesmann - skal ha hver sin fylkesrepresentant.
Kraftforsyningens fylkesrepresentanter oppnevnes av NVE.
KFR skal ved krigsberedskap lede kraftforsyningen i fylket i samsvar med direktiver fra overordnet myndighet innen KBO og fylkesmannens prioriteringer. Samordning av produksjon og overføring av kraft skal som i fred foregå sentralt og på regionsnivå så lenge sambandet kan opprettholdes. Når det gjelder fylkesrepresentantenes driftsmessige ansvar og myndighet overfor Statkrafts regioner ved brudd på sambandet fra sentrale ledd, vises til hva som er anført under pkt 3.3 Statkrafts oppgaver.

Ved iverksettelse av beredskapstiltak har KFR varslingsansvar overfor underlagte selskaper, med unntak av Hydros produksjonsverk som varsles gjennom KSL, jfr pkt 3.1.
KFR er KBOs kommandoledd på fylkesnivå.
KFR i de fylker hvor fylkesmannen også er landsdelsberedskapsfylkesmann (LBFM) skal i tillegg til oppgavene som fylkesrepresentant også være regionsjefens forbindelsesledd til LBFM i dennes krigstidsstab.
Uten å gripe inn i det enkelte kraftselskaps administrasjon og ansvar, skal KFR ved større ulykker/katastrofer i fred bidra til at kraftforsyningens ressurser innen fylket blir benyttet på en hensiktsmessig måte i forbindelse med oppgaver som varsling og koordinering av hjelpearbeid (fredsberedskap).

3.6 Produksjonsselskaper

Når KBO overtar ansvaret for landets kraftforsyning, vil alle produksjonsselskaper unntatt Statkraft bli underlagt KFR, og plikter å rette seg etter direktiver fra denne. Statkraft vil som en landsomfattende virksomhet bli direkte underlagt KSL.
Kraftprodusentene skal så langt det er mulig opprettholde normal drift og overholde de avtaler, kontrakter mv som er inngått. Når det blir nødvendig å disponere kraft på tvers av de kontakter/avtaler som er inngått i fred, skal oppgjør skje etter bestemmelser fastlagt av KSL.
For fredsberedskap skal produksjonsselskapene gjennomføre de nødvendige sikringstiltak og beredskapsoppgaver.

3.7 Fordelingsverk

Når KBO overtar ansvaret for landets kraftforsyning, vil fordelingsverkene bli underlagt KFR og plikter å rette seg etter direktiver fra denne.
Fordelingsverkene skal samarbeide med kommunen(e) innen forsyningsområdet og så langt det er praktisk mulig følge den prioritering som blir gitt når det gjelder strømleveranser i en knapphetssituasjon.
Når det er flere kommuner innen forsyningsområdet og deres prioriteringer ikke kan imøtekommes uten interessekonflikt, tas saken opp med KFR som forelegger den for fylkesmannen til avgjørelse.
For fredsberedskap skal fordelingsverkene gjennomføre de nødvendige sikringstiltak og beredskapsoppgaver.

3.8 Sonekontorers/underavdelingers organisasjonsmessige tilknytning

Et kraftselskaps sonekontor eller tilsvarende underavdelinger lokalisert i andre fylker skal i beredskapssammenheng være underlagt Kraftforsyningens fylkesrepresentant i det fylke hvor selskapet har sitt hovedkontor.

4. DETALJINSTRUKSER

NVE kan i medhold av denne instruks utarbeide nødvendige detaljinstrukser. Slike detaljinstrukser skal forelegges Beredskapsrådet for kraftforsyningen.

5. Denne instruks trer i kraft 15 august 1993.

KRAFTFORSYNINGENS BEREDSKAPSORGANISASJON (KBO)

BEREDSKAPSOPPGAVER

7:20

Februar 1997

INNHOLDSFORTEGNELSE

Norges vassdrags- og energiverk

Kraftforsyningens sentrale ledelse

Kraftforsyningens regionsjefer

Kraftforsyningens fylkesrepresentanter

Produksjonsselskaper

Fordelingsverk

Vertikalt integrerte selskaper

KRAFTFORSYNINGENS BEREDSKAPSORGANISASJON (KBO) BEREDSKAPSOPPGAVER

Fastsatt av Norges vassdrags- og energiverk med virkning fra 15 august 1993.

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIVERK (NVE)

* Øve og administrere Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) for freds- og krigsberedskap.

* Arbeide for å øke kraftforsyningens motstandsevne mot skader som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser.

KRAFTFORSYNINGENS SENTRALE LEDELSE (KSL)

* Overta ledelsen av landets kraftforsyning når dette ved krigsberedskap blir bestemt av regjeringen.

* Holde Nærings- og energidepartementet underrettet om kraftsituasjonen. Fremme forslag om erklæring av de beredskapstiltak situasjonen måtte kreve.

* Samordne produksjon og fordeling av disponibel kraft.

* Samordne bruk av reparasjonskapasitet og andre ressurser.

KRAFTFORSYNINGENS REGIONSJEFER (KRS)

Fredsberedskap

* Uten å gripe inn i det enkelte kraftselskaps administrasjon og ansvar, og i samråd med fylkesrepresentantene, bidra til at kraftforsyningens ressurser innen regionen blir benyttet på en hensiktsmessig måte ved oppgaver som varsling og koordinering av hjelpearbeidet under større ulykker/katastrofer. Holde NVE underrettet.

* Varsle fylkesrepresentantene innen regionen om beredskapssituasjoner.

* Legge til rette for et nært samarbeid mellom de forskjellige beredskapsorganer innen regionen.

* Vurdere beredskaps- og sikkerhetsmessige forhold ved kraftutbygging innen regionen.

* Gjøre seg kjent med de ressurser innen regionen som har betydning for kraftforsyningsberedskapen.

* Utarbeide egen beredskapsplan, og medvirke til at fylkesrepresentantene følger reglene for utarbeidelse og bruk av beredskapsplaner.

Krigsberedskap

* Lede kraftforsyningen innen regionen i samsvar med direktiver fra KSL og de respektive landsdelsberedskapsfylkesmenns prioriteringer.

* Varsle underlagte fylkesrepresentanter om iverksettelse av beredskapstiltak.

* Holde KSL og landsdelsberedskapsfylkesmann underrettet om kraftsituasjonen.

* I samråd med KSL samordne produksjon og fordeling av disponibel kraft innen regionen.

* Samordne regionens reparasjonskapasitet og andre ressurser ved utbedring av skader på kraftsystemet.

KRAFTFORSYNINGENS FYLKESREPRESENTANTER (KFR)

Fredsberedskap

* Uten å gripe inn i det enkelte kraftselskaps administrasjon og ansvar, og i samråd med regionsjefen, bidra til at kraftforsyningens ressurser innen fylket blir benyttet på en hensiktsmessig måte ved oppgaver som varsling og koordinering av hjelpearbeidet under større ulykker/katastrofer.
  Holde NVE og KRS underrettet.

* Varsle kraftselskapene i fylket om beredskapssituasjoner.

* Legge til rette for et nært samarbeid mellom kraftselskapene i fylket for hjelp og assistanse i krisesituasjoner.

* Samordne kraftforsyningens beredskapsforberedelser innen fylket med fylkesmann og andre beredskapsorganer.

* Vurdere beredskaps- og sikkerhetsmessige forhold ved kraftutbygging innen fylket.

* *Gjøre seg kjent med de ressurser innen fylket* som har betydning for kraftforsyningsberedskapen.

* Skaffe seg oversikt over virksomheter som bør gis prioritet og virksomheter som kan utkoples i en knapphetssituasjon.

* Medvirke til at utsatte virksomheter anskaffer alternativ kraftforsyning.

* Utarbeide egen beredskapsplan, og medvirke til at selskapene innen fylket følger reglene for utarbeidelse og bruk av beredskapsplaner.

Krigsberedskap

* Lede kraftforsyningen i fylket i samsvar med direktiver fra overordnet myndighet innen KBO og fylkesmannens prioriteringer.

* Varsle underlagte selskaper om iverksettelse av beredskapstiltak.

* *Holde KRS og fylkesmann underrettet om kraftforsynings*situasjonen.

* Medvirke til at prioriterte virksomheter blir tilgodesett med kraft. I samråd med fylkesmann og KRS gi pålegg om å begrense (rasjonere) bruken av kraft.

* Samordne bruken av reparasjonsressursene innen fylket.

* Samordne produksjon og fordeling dersom forbindelsen til overordnet myndighet innen KBO er brutt.

PRODUKSJONSSELSKAPER

Fredsberedskap

* Gjennomføre sikringstiltak mot skader som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser.

* Etablere og øve en fast organisasjon for freds- og krigsberedskap.

* Samordne beredskapsforberedelsene med kommunale og andre beredskapsetater.

* Rapportere ulykker/skader av betydning for kraftforsyningssituasjonen til fylkesrepresentanten.

* Vurdere beredskaps- og sikkerhetsmessige forhold ved utbygging av kraftforsyningsanlegg.

* Sørge for anskaffelse og lagerhold av vitalt reservemateriell.

* Opprettholde kompetanse i manuell betjening av kraftanlegg.

* Utarbeide beredskapsplaner.

Krigsberedskap

* Rette seg etter direktiver fra overordnet myndighet innen KBO.

* Iverksette beredskapstiltak.

* Iverksette nedtapping av magasiner når beordret.

* Bemanne kraftanlegg.

* Holde KFR underrettet om produksjonskapasitet mv .

FORDELINGSVERK

Fredsberedskap

* Gjennomføre sikringstiltak mot skader som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser.

* Etablere og øve en fast organisasjon for freds- og krigsberedskap.

* Samordne beredskapsforberedelsene med kommunale og andre beredskapsetater.

* Rapportere ulykker/skader av betydning for kraftforsyningssituasjonen til fylkesrepresentanten.

* Kartlegge ressurser som har betydning for beredskapen.

* Skaffe seg oversikt over viktige virksomheter som bør få prioritet samt viktige virksomheter som kan utkoples i en knapphetssituasjon.

* Vurdere beredskaps- og sikkerhetsmessige forhold ved utbygging av fordelingsnettet.

* Gi råd vedrørende beredskap hos bruker.

* Sørge for anskaffelse og lagerhold av vitalt reservemateriell.

* Utarbeide beredskapsplaner.

Krigsberedskap

* Rette seg etter direktiver fra overordnet myndighet innen KBO og kommune.

* Iverksette beredskapstiltak.

* Sørge for at prioriterte virksomheter blir tilgodesett med kraft.

* I samråd med KFR iverksette rasjonering når kraftsituasjonen tilsier det.

* Holde KFR og kommuner underrettet om kraftsituasjonen.

VERTIKALT INTEGRERTE SELSKAPER

Vertikalt integrerte selskaper har beredskapsansvar som angitt både for produksjonsselskaper og fordelingsverk.

7.4 Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen

SIKKERHETSBESTEMMELSER FOR KRAFTFORSYNINGEN

Fastsatt ved Kronprinsregentens res. av 11 januar 1991.

GENERELT

1. Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen omhandler tiltak for sikring mot skade ved krigshandling eller sabotasje på bestående anlegg, anlegg under bygging eller planlagte anlegg som er eller trolig vil bli av betydning for landet kraftforsyning.

   Bestemmelsene skal bidra til å hindre uvedkommende i å skaffe seg informasjon om og adgang til kraftforsyningsanlegg i den hensikt å forstyrre eller ødelegge virksomheten.

2. Bestemmelsene gjelder bestående anlegg, anlegg under bygging eller planlagt anlegg av den størrelse som omfattes av Energiloven.

   Ved anlegg forstås:
   - Kraftverk med generatoreffekt på minst 15.000 kVA.
   - Transformator- eller koblingsstasjon med gjennomgangseffekt på minst 10.000 kVA, og omformerstasjon med gjennomgangseffekt på minst 2.000 kVA.
   - Elektrisk kraftledning, beregnet på minst 132 kV nominell spenning.
   - Damanlegg eller andre reguleringsanlegg, som kan magasinere minst 5 millioner kubikkmeter vann.
   - Fjernvarmeanlegg som har en ytelse på minst 10 MJ/s (10.000 kW).
   - Driftssentraler.

   Som anlegg av betydning for landets kraftforsyning anses i denne forbindelse data- og sambandssentraler, jfr Energilovens § 6-3, 3. ledd.

3. Leder for det enkelte selskap er ansvarlig for at sikkerhetsbestemmelsene blir fulgt.

Norges vassdrags- og energiverk (NVE) skal påse at bestemmelsene følges av offentlige og private institusjoner som behandler opplysninger om kraftforsyningen.

BESKYTTELSE AV OPPLYSNINGER

4. Graderte opplysninger

Sikkerhets- og beskyttelsesinstruksene av 17 mars 1972 med senere endringer gjelder ved behandling av alle graderte opplysninger.

Opplysninger som vedrører følgende områder skal normalt være sikkerhetsgradert:

- Et anleggs betydning for levering av kraft, særlig til viktige forsvarsanlegg, krigsviktig industri, jernbane, drivstoff- og havneanlegg o l.
- Militære forsvars- og sikkerhetstiltak.
- Politiets sikringstiltak.
- Kommandoplasser/alarmplasser.
- Viktige sambands- og styresystemer.
- Dambruddsbølgeberegninger.
- Omfattende analyser av skadevirkninger ved strømbrudd.
- Oversikter over reservemateriellagre og reparasjonsmuligheter.
- Detaljerte oversikter over kraftforsyningssystemet.
- Bygningstekniske sikringstiltak ved viktige kraftforsyningsanlegg.

5. Opplysninger som ikke er gradert

Også i ugradert materiale kan det finnes en stor mengde opplysninger som bør beskyttes.

Dokumenter som ikke er gradert, kan unntas fra offentligheten når dette har hjemmel i Offentlighetslovens unntaksbestemmelser (§§ 5, 5a og 6).

Det enkelte selskaps leder kan pålegge ansatte og andre som arbeider for og i et anlegg taushetsplikt.

KONSESJONSSØKNADER

6. I forbindelse med planlegging og konsesjonssøknader gjelder spesielt:

- Henvendelse til NVE om opplysninger/data skal skje skriftlig.
- Formålet med bruken av opplysningene skal oppgis sammen med ansvarlig person.
- En eventuell tillatelse fra NVE vil være tidsbegrenset og inneholde vilkår for bruk og spredning.

BEGRENSET ANBUDSINNBYDELSE

7. Ved kjøp av varer og tjenester eller kontrahering av bygg- og anleggsarbeider kan Nærings- og energidepartementet eller den departementet bemyndiger påby begrenset anbudsinnbydelse etter "Regelverk for Statens anskaffelsesvirksomhet". Med begrenset anbudsinnbydelse forstås skriftlig henvendelse til navngitte firmaer eller personer uten offentlig kunngjøring. Bruk av begrenset anbudsinnbydelse må kun skje der det av sikkerhetsmessige grunner er påkrevet.

8. Den institusjon som har gitt påbudet skal godkjenne de firmaer/personer som ønskes forespurt om arbeidet eller leveransen. Disse skal i anbudsinnbydelsen gjøres oppmerksom på at det gjelder et begrenset anbud og at eventuelle underleverandører må godkjennes.

9. De firmaer som får utlevert anbudsdokumenter skal undertegne en egen forpliktelseserklæring vedrørende sikkerhetsmessig behandling av dokumentene.
   Erklæringen avgis på fastsatt skjema.

INSTRUKS FOR BESØK

10. Ved en del kraftforsyningsanlegg utpekt av NVE er det lagt restriksjoner på besøk på grunnlag av anleggets betydning for landets kraftforsyning. Disse innebærer:

    a. Under besøket skal følges en fastsatt rute. Ved kraftstasjoner skal denne bare omfatte maskinhall, generator- og turbinkjeller, samt eventuelt kontrollrom når dette ikke samtidig er driftssentral.
       Dersom det er ønskelig å legge inn andre områder eller objekter i besøksruten skal dette godkjennes av NVE.

b. Ved øvrige anlegg og installasjoner samt ved driftssentraler skal besøket legges opp slik at det ikke blir gitt detaljerte opplysninger om oppbygning, drift eller andre liknende forhold.

c. Alle omvisninger skal ledes av en erfaren representant for eier som er ansvarlig for at sikkerhetsbestemmelsene overholdes.

d. Ved omvisning av besøkende med spesielt opplysningsbehov som studenter, delegasjoner o l, er eieren bemyndiget til å foreta en tilpasning av orienteringene under utvisning av sikkerhetsmessig forsiktighet. I tvilstilfelle skal NVE konsulteres.

e. Fotografering er forbudt med mindre spesiell tillatelse er innhentet fra eier.

f. Studieopphold og praktikanttjeneste er tillatt for norske borgere. Forespørsler og søknader fra utlendinger skal avgjøres av NVE i hvert enkelt tilfelle.

11. Ved kraftforsyningsanlegg uten besøksrestriksjoner står eieren fritt til å fastlegge besøksrute og informasjonsopplegg.

ANSETTELSE AV UTLENDINGER

12. Ved ansettelse av utlendinger innen kraftforsyningen gjelder regler som gitt i "Direktiv for sikkerhetsmessig kontroll av utenlandske statsborgere som er tenkt nyttet i den sivile del av statsforvaltningen", gitt ved kgl res av 6 juni 1975.

FYSISK SIKRING AV KRAFTFORSYNINGSANLEGG

13. Alle kraftforsyningsanlegg som omfattes av disse sikkerhetsbestemmelser skal være sikret mot ukontrollert adgang for uvedkommende, enten ved vakthold eller at de holdes stengt.

14. I anleggsfasen skal eieren etablere adgangskontroll senest fra det tidspunkt installasjonsarbeidene begynner. Alle faste adgangsberettigede utstyres med adgangskort. Tilfeldige arbeidstakere, leverandører og besøkende gis tidsbegrensede adgangs-

kort. Private kjøretøyer skal være utstyrt med parkeringstillatelse.

TVILSTILFELLE

15. Tvil som måtte oppstå i forbindelse med forståelse eller gjennomføring av disse bestemmelser tas opp gjennom NVE.

16. Disse bestemmelsene trer i kraft fra 15 februar 1991.
Fra samme tidspunkt oppheves "Bestemmelser vedrørende adgang til å tillate besøk ved kraftforsyningsanlegg og til å gi opplysninger om slike anlegg mv ", gitt ved Kronprinsregentens resolusjon av 5 juni 1970.

7.5 Direktiv for sikkerhetsmessig kontroll av utenlandske statsborgere som er tenkt nyttet i den sivile del av statsforvaltningen

DIREKTIV FOR SIKKERHETSMESSIG KONTROLL AV UTENLANDSKE STATSBORGERE SOM ER TENKT NYTTET I DEN SIVILE DEL AV STATSFORVALTNINGEN

Fastsatt ved Kgl. res. av 6 juni 1975.

GENERELT

1. Etterretningsvirksomhet eller spionasje var tidligere nærmest ensbetydende med militærspionasje. Nå søker fremmed etterretningsvirksomhet å samle opplysninger ikke bare om aktuelle forsvars- og beredskapsplaner, men også om politiske forhold, teknikk og vitenskap, næringsliv, kommunikasjoner, helsevesen, sosiale forhold osv.

2. Fremmed etterretningstjeneste er derfor interessert, ikke bare i opplysninger om militære forhold i vårt land, men i informasjoner som gjelder hele totalforsvaret og derved landets forsvarsevne.

3. En rekke administrasjonsgrener på det sentrale, regionale og lokale plan innen totalforsvaret behandler høyt gradert materiale, og er således viktige mål for fremmed etterretningstjeneste.

4. (Opphevet)

SIKKERHETSMESSIG VURDERING

5. Det er vedkommende departement som skal sørge for nødvendig sikkerhetsmessig vurdering før utenlandske statsborgere ansettes/engasjeres eller på annen måte brukes innen departementet eller dets underlagte institusjoner. Det samme gjelder før stipendiater, som bl a plasseres i Norge i forbindelse med kulturavtaler, får begynne sitt studium.

6. I hvert enkelt tilfelle må det tas særlig hensyn til skadevirkninger og problemer som kan oppstå dersom kunnskap om graderte opplysninger uautorisert kommer utenlandsk statsborger i hende. Ved tildeling av arbeidsoppdrag til den enkelte utenlandske statsborger skal det spesielt tas hensyn til disse forhold. Det understrekes at allerede ved ansettelsen av, og senere ved

tildeling av arbeidsoppgaver til utenlandske statsborgere, må det vises høy grad av aktsomhet, slik at rikets sikkerhet ikke blir brakt i fare.

7. Utenlandske statsborgere skal normalt ikke settes til tjeneste som forutsetter adgang til graderte opplysninger, dersom det er mulig å få arbeidet utført av norske borgere. Spesialister kan nyttes når det ansees absolutt påkrevet, og nordmenn med tilsvarende kunnskaper ikke er til gjengelig.

SIKKERHETSKLARERING/AUTORISASJON

8. Hvis utenlandsk statsborger i henhold til pkt 7, 2 punktum må benyttes ved utførelse av oppdrag som betinger adgang til sikkerhetsgraderte opplysninger, er det en ufravikelig forutsetning at vedkommende blir sikkerhetsklarert og autorisert før oppdraget påbegynnes.

9. Sikkerhetsklarering/autorisasjon må baseres på forutgående undersøkelse i samsvar med gjeldende bestemmelser.

10. Sikkerhetsklarering skal gis av det departement som skal bruke den utenlandske statsborger, eller som er overordnet den institusjon som skal bruke vedkommende.

11. Ved innhenting av opplysninger om vedkommende nyttes fastsatt opplysningsblankett. Blanketten sendes Politiets overvåkingstjeneste.

12. Uttalelse fra Politiet skal foreligge før departementet tar avgjørelse angående sikkerhetsklarering av utenlandsk statsborger. I slike klareringssaker skal uttalelse også innhentes fra Forsvarssjefen (Forsvarets overkommando/Sikkerhetsstaben).

13. Før autorisering gis skal sikkerhetsklarering foreligge, vedkommende utenlandske statsborger skal være gjort kjent med sikkerhetsinstruksen (kgl res av 17 mars 1972), og taushetserklæring skal være undertegnet.

14. Den foresatte har plikt til å føre nøye kontroll med at sikkerhetsbestemmelser blir fulgt, og skal ved sikkerhetsbrudd - eller ved forhold som kan ha betydning for sikkerhetsklareringen - straks

underrette vedkommende departements ledelse med forslag om tiltak som bør treffes.

ANSVAR FOR SIKKERHETEN

15. Sjefen for vedkommende departement er innen sitt forvaltningsområde ansvarlig for at den sikkerhetsmessige kontroll av utenlandske statsborgere gjennomføres i samsvar med nærværende direktiv.

- o O o -

Ved kgl res av 17 januar 1997 er det foretatt enkelte endringer i direktivet. Bl a er pkt 4 opphevet.

Merknad:
Dette direktivet gjelder hele kraftforsyningen - jfr "Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen" - hvor tjenesteveien til departementet (jfr direktivets pkt 5 og 10 ff.) går via NVE.

7.6 Instruks for fylkesmennenes beredskapsarbeid

INSTRUKS FOR FYLKESMENNENES BEREDSKAPS-ARBEID

Fastsatt ved Kgl. res. av 21 september 1979.

A. GENERELT

I Fylkesmennene

1. *Fylkesmannen skal:*
   a) Forestå beredskapsplanleggingen og gjennomføre beredskapstiltak innen de sektorer som direkte hører inn under ham.
   b) Samordne og føre tilsyn med all sivil beredskapsplanlegging i fylket. Det gjelder også beredskapsplanlegging som fylkeskommunale og kommunale myndigheter har ansvaret for. I nødvendig utstrekning skal fylkesmannen ta initiativ til å få utført manglende beredskapsplanlegging. Han kan i den forbindelse sette tidsfrister og angi prioriteter for beredskapsplanleggingsarbeidet.
   c) Yte statlige, fylkeskommunale og kommunale organer hjelp med planleggingarbeidet.
   d) Samordne den sivile beredskapsplanlegging med Forsvarets planer og behov og være rådgiver for Forsvaret i sivile spørsmål.
   e) Medvirke ved forberedelse av militære og sivile rekvisisjoner i henhold til gjeldende bestemmelser.
   f) Delta i planleggingen av leveranser av varer og tjenester til militære og sivile myndigheter og av spredning av varebeholdninger fra utsatte områder i henhold til gjeldende bestemmelser.
   g) Hjelpe de sentrale myndigheter ved planlegging og gjennomføring av beredskapstiltak for å sikre og ordne fylkets forsyning med varer og regulere forbruket under knapphetssituasjoner som ikke har sammenheng med krig eller krigsfare.
   h) Gi råd og veiledning i sivile beredskapsspørsmål.

2. Fylkesmannen skal til enhver tid holde seg orientert om det arbeid som pågår innenfor de forskjellige sektorer av sivilt beredskap innen fylket. I den forbindelse kan han innhente de

nødvendige opplysninger fra alle statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter i fylket.

Fylkesmannen skal holde sentraladministrasjonen, landsdelsberedskapsfylkesmannen og de militære myndigheter han har samarbeid med, orientert om situasjonen innen fylket og herunder ta opp spørsmålet som har betydning utover fylkesgrensen.

3. Fylkesmannen skal planlegge og lede beredskapsøvelser og kurs innen fylket. Dersom det gjelder øvelser og kurs som planlegges og ledes av et departement eller direktorat, skal fylkesmannen gis anledning til å delta i planleggingen og ledelsen.

4. Fylkesmannen skal i nødvendig utstrekning - og minst en gang i året - sende DSB rapporter om arbeidet med beredskapsplanleggingen. Gjenparter av rapportene sendes landsdelsberedskapsfylkesmannen (punkt 5).

II Landsdelsberedskapsfylkesmannen skal:

a) ta opp beredskapsoppgaver som berører flere fylker eller krever samlet innsats fra flere fylker. Slike oppgaver forutsettes løst ved samarbeid mellom de interesserte fylker. Landsdelsberedskapsfylkesmannen skal sørge for at slikt samarbeid kommer i stand. Om nødvendig skal han bringe saken inn for overordnet myndighet.
b) formidle samarbeid mellom Forsvaret og den sivile beredskapsorganisasjon om løsninger av beredskapsoppgaver som nevnt under a). Han skal også - i den utstrekning Forsvaret ønsker det - formidle oppdrag som bare gjelder enkelte fylker innen landsdelen.
c) ta seg av de særskilte oppdrag overordnet myndighet pålegger ham som ledd i den nødvendige samordning av det sivile beredskap i landsdelen.
d) gi råd og veiledning i sivile beredskapsspørsmål som berører flere fylker.

III Fylkesberedskapsråd

7. I hvert fylke skal det være et beredskapsråd som skal drøfte beredskapsspørsmål og ellers være et forum for gjensidig orientering om beredskapsarbeidet på de forskjellige områder.

8. Fylkesberedskapsrådet skal ha følgende sammensetning:
   Fylkesmannen (formann)
   Fylkesordføreren
   Fylkesrådmannen
   Fylkeskontorsjefen
   Den daglige leder av beredskapsarbeidet ved fylkesmannens kontor.
   En representant for Sivilforsvaret oppnevnt av fylkesmannen.
   De statlige og fylkeskommunale fagsjefer som har vesentlige beredskapsoppgaver, og inntil videre også fylkesindustrimannen.
   En representant for fylkesforsyningsnemnda.
   Den politimester som er oppnevnt som representant for politiet på fylkestrinnet.
   Representanter for andre organisasjoner mv innkalles etter behov.
   Forsvaret bør normalt være representert.

9. Fylkesmannen innkaller til møte når han finner det nødvendig, dog minst en gang i året.

B. UNDER KRIG, KRIGSFARE O L FORHOLD GJELDER I TILLEGG FØLGENDE:

IV Fylkesmennene

10. *Fylkesmannen skal:*
    a) I samråd med sivile og militære myndigheter samordne den sivile del av totalforsvaret og overvåke hele den sivile virksomhet i fylket.
    b) Sørge for at de militære myndigheter får den hjelp de trenger og arbeide for at forsvarsviljen og forsvarsevnen hos befolkningen blir opprettholdt.
    c) Formidle krav fra de militære myndigheter og planlegge og anvise dekning av deres behov fra sivile kilder.
    d) Sørge for at fylkets ressurser fordeles og utnyttes på en hensiktsmessig måte for den samlede forsvarsinnsats og for dekning av sivilbefolkningens behov. Herunder skal han samordne og prioritere sivile behov.

e) Arbeide for at sivilbefolkningens liv, helse og moral blir opprettholdt.

11. Når fylkesmannen finner at situasjonen gjør det nødvendig, kan han gi direktiver til forvaltningsorganer i fylket og omgjøre deres avgjørelser. Dette gjelder også i forhold til politiet.

12. Dersom fylkesmannen er avskåret fra forbindelse med Regjeringen, eller det på grunn av forholdene er fare ved opphold, skal fylkesmannen - i den utstrekning det er uomgjengelig nødvendig for å ivareta samfunnsviktige interesser - gi bestemmelser og utøve forvaltningsmyndighet som nevnt i lov av 15 desember 1950 om særlige rådgjerder under krig mv (krigsloven) §5 første ledd, jfr §3. Dette gjelder selv om han ikke har fått særskilt fullmakt til slik myndighetsutøvelse.

    Fylkesmannen kan overlate myndighetsutøvelse til andre lokale forvaltningsorganer - herunder militære myndigheter.

13. På krigsskueplass skal fylkesmannen overlate ledelsen av fylkesadministrasjonen til de militære i den utstrekning disse krever det. Jfr krigslovens §6.

V Landsdelsberedskapsfylkesmennene

14. Landsdelsberedskapsfylkesmannen kan avgjøre tvister mellom fylkene og fastsette sivile prioriteter i landsdelen.

15. Dersom det ikke er oppnevnt en spesiell regjeringsrepresentant i området og det skulle være behov for å utøve myndighet på Regjeringens vegne i henhold til avtalen med Sjefen for Nordkommandoen, kan landsdelsberedskapsfylkesmannen - på de vilkår som er nevnt i punkt 12 - utøve denne myndighet.

7.7 Retningslinjer for tildeling av kjøretillatelser/ fartsbøker mv

RETNINGSLINJER FOR TILDELING AV KJØRE-TILLATELSER/ FARTSBØKER ETTER AT DEN SIVILE TRANSPORTBEREDSKAPSORGANISASJONEN ER ETABLERT.

Fastsatt av Samferdselsdepartementet 1 september 1988.
(Revidert 30 januar 1990).

1. Disse retningslinjer gjelder ikke for landbrukstraktorer og registrerte fiskefartøyer som nyttes til sitt egentlige næringsformål. De gjelder heller ikke kjøretøyer registrert med lyse gule kjennemerker på sort bunn.

2. Når Regjeringen har besluttet at den sivile transportberedskapsorganisasjon (TBO) i prinsippet forestå all innenlands veg- og kysttransport, jfr forskrifter av 8 juni 1979 gitt i medhold av kgl. res. av samme dato.

   De kjøretøyer/fartøyer som brukes av TBO vil av organisasjonen bli utstyrt med kjøretillatelse/fartsbøker som også vil være hjemmel for drivstofftildeling.

   Sjef for Transportfylkessentral (TFS) har etter sin instruks adgang til å frita kjøretøyer/fartøyer for tilslutningsplikt til TBO. Dersom disse transportmidler ønskes brukt, må eier/ bruker søke om kjøretillatelse/fartsbok. Søknad skal fortrinnsvis skrives på eget skjema (N-082). Også skjema Y-035/Y-035N og Y-037/Y-037N kan brukes med nødvendige tillempninger.

3. Alle sivile, "ikke-uniformerte" kjøretøyer må ha kjøretillatelser for å kunne nyttes. Med uniformerte kjøretøyer forstår bl a politibiler, brannbiler, ambulanser og Sivilforsvarets kjøretøyer som er merket på en slik måte at de er lett gjenkjennelige på noen avstand. Slike uniformerte kjøretøyer kan nyttes uten kjøretillatelse. Det samme gjelder sivile kjøretøyer rekvirert av Forsvaret.

4. Drivstoffsituasjonen og det forhold at militære styrker, politi og Sivilforsvar til enhver tid må sikres uhindret passasje, gjør at kjøretillatelser på beregnes til krigs- eller livsviktig kjøring, jfr punkt 7 d.

5. Kjøretillatelser/fartsbøker for sivile, "ikke-uniformerte" kjøretøyer og/eller fartøyer utstedes av TBOs lokale transportsentraler (TS) eller av transportfylkessentraler (TFS) eller Transporthovedsentraler (THS). THS og TFS med landsdelsansvar (TALS/TFS) kan utstede kjøretillatelser/ fartsbøker gjeldende for hele landet. TFS kan utstede kjøretillatelser/fartsbøker for egen landsdel og om nødvendig for tilstøtende landsdel. TS kan utstede kjøretillatelser/fartsbøker for eget fylke samt nærmeste nabofylker, selv om nabofylket ligger i annen landsdel.

6. Ved etablering av TBO blir fylkesmennene og kommunene tilstillet et begrenset antall kjøretillatelser og fartsbøker for bruk i tilfeller der det oppstår presserende oppgaver som ikke kan vente. I kommunene skal det utpekes en person fortrinnsvis Transportkontakten, som har ansvaret for slik tildeling. Kjøretillatelser/fartsbøker utstedt av fylkesmenn/ kommuner skal normalt bare gis for eget fylke eller et begrenset antall kommuner.

   Tildelt kjøretillatelse/fartsbok på grunnlag av punkt 5 og 6 innebærer ikke i seg selv noe krav på å bli tildelt drivstoff. Slik tildeling vil bl a avhenge av de lokale rasjoneringsmyndigheter.

7. Disse retningslinjer skal følges ved utstedelse av kjøretillatelser/ fartsbøker:

a. Kjøretillatelser/fartsbøker skal på anmodning utstedes for følgende biler/fartøyer:
   - biler/fartøyer i Kongehusets tjeneste (gjelder hele landet)
   - Stortingets tjenestebiler (gjelder hele landet)
   - Regjeringens tjenestebiler (gjelder hele landet)
   - biler tilhørende alliert eller vennligsinnet nøytral makts diplomatiske representasjon i Norge. NB! Dette gjelder ikke for biler tilhørende norske borgere som er generalkonsuler, konsuler eller visekonsuler for fremmed makt i Norge.
   - Overvåkningspolitiets umerkede biler
   - Drivstoffberedskapsorganisasjonens biler og fartøyer
   - Kraftforsyningens biler og fartøyer
   - biler som nyttes av fylkesmannsembetene i beredskapsøyemed
   - biler tilhørende havneforvaltningene i beredskapsøyemed.

b. Tjenestebiler tilhørende Luftfartsverket, Norges Statsbaner, Postverket, Statens vegvesen og Televerket er av NOE gitt rett til egentildeling av drivstoff. Etatene er tilstillet et antall kjøretillatelser og fartsbøker. Ved eventuelt behov for flere, henvender de seg til nærmeste transportfylkessentral (TFS).

c. Etter søknad kan følgende biler/fartøyer tildeles kjøretillatelse/ fartsbok, jfr pkt 5 og 6 foran:
- lastekjøretøyer registrert i andre NATO-land eller i Sverige for kjøring til nærmeste grensestasjon.
- biler som av sjef TFS er fritatt for tilslutningsplikt til TBO for å ivareta krigs- eller livsviktige egentransporter
- kommunale og statlige spesialkjøretøyer som renovasjonsbiler, brøytebiler mv , samt i strengt nødvendig grad kjøretøyer som brukes til livsviktige foretak (vannverk, pumpestasjoner o l). Privateide biler som brukes til slike formål under langtidskontrakter sidestilles med kommunale og statlige kjøretøyer, forutsatt at de av sjef TFS er fritatt for tilslutningsplikt
- biler som er spesialutstyrt for transport av flere funksjonshemmede samtidig
- biler tilhørende leger, jordmødre og veterinærer i offentlig praksis og med utrykningsplikt
- biler hvis eier/bruker dokumenterer krigs- eller livsviktige oppgaver som det er i totalforsvarets interesse å vareta, og som nødvendiggjør bruk av egen bil
- ambulansebåter og legers/jordmødres/veterinærers skyssbåter
- brannslukningsfartøyer
- taubåter
- båter som brukes av husstander bosatt på øyer uten fast rutegående forbindelse, og uten vegsamband til fastlandet. Tilsvarende gjelder for husstander bosatt på fastlandet uten vegsamband.

d. Med krigs- og livsviktige behov menes:
- tiltak som direkte støtter forsvarsanstrengelsene
- tiltak som sikrer at befolkningen får dekket sine nødvendigste behov, herunder vern av liv og helse
- tiltak som bidrar til opprettholdelse av et organisert samfunn
- tiltak som sikrer størst mulig grad av selvforsyning.

8. Tvilstilfelle forelegges for og avgjøres med endelig virkning av sjef TFS.

   I særlige tilfelle som ikke faller under punkt 7 c. foran, men hvor søker dokumenterer et livsviktig behov, kan sjef TFS innvilge kjøretillatelse/fartsbok for et sterkt begrenset tidsrom.

9. Ved misbruk av kjøretillatelse/fartsbok til formål som ikke er krigs- eller livsviktige, skal tillatelsen straks inndras. Misbruk er dessuten straffbart.

10. Hvis den generelle situasjon gjør det nødvendig, kan tildelte kjøretillatelser/fartsbøker inndras med øyeblikkelig virkning.

7.8 Forskrift om mørklegging

FORSKRIFT OM MØRKLEGGING

Fastsatt ved kgl. res. av 6 april 1984 i medhold av lov om sivilforsvaret av 17 juli 1953 nr 9 §§4, 15 nr 8, 41 og 47.
Fremmet av Justis- og politidepartementet.

Kap. I Alminnelige bestemmelser.

§ 1

Ved mørklegging forstås i disse forskrifter slokking, skjerming eller demping av lyskilder og tildekking av lysåpninger.
Forskriftene gjelder for all sivil virksomhet og for Forsvaret i den utstrekning egne militære mørkleggingsbestemmelser ikke er fastsatt.

§ 2

Mørklegging skal settes i verk fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Dersom forbindelsen til høyere myndighet er brutt, kan fylkesmannen eller sjef for sivilforsvarskrets ved væpnet angrep bestemme at mørklegging settes i verk innen hans område. Før en slik bestemmelse treffes skal fylkesmann eller kretssjef om mulig samrå seg med sivile og militære myndigheter på stedet.
Militære sjef kan kreve mørklegging i områder som er å betrakte som militære operasjonsområder.

§ 3

Kravet til mørklegging gjelder i mørkleggingsperioden, som varer fra solnedgang til soloppgang dersom ikke annet bestemmes.

§ 4

Ansvaret for mørklegging påhviler den som eier, eller på annen måte har rådighet overlyskilden. Ansvaret for avblending av offentlig utendørs belysning påhviler vedkommende kommune.

§ 5

Mørklegging skal skje med de midler som has for hånden eller kan skaffes, og på den måte som er mest effektiv.

Justisdepartementet eller den departementet bestemmer kan fastsette bestemmelser for og krav om godtgjørelse av materiell som bringes i handelen til bruk for mørklegging.

Kap. II Alminnelig belysning.

§ 6

All bebyggelse skal mørklegges slik at lys ikke slipper ut gjennom lysåpninger. På steder der det pågår viktig virksomhet, så som jernbane, havne- og bedriftsområder, kan lyskilder nyttes i nødvendig utstrekning, men disse må avskjermes slik at de ikke gir lys oppad.

§ 7

All vei- og gatebelysning skal slukkes.
Trafikklys som er nødvendig for en forsvarlig trafikkavvikling kan opprettholdes, men skal avskjermes slik at de ikke gir lys oppad.

§ 8

Fyr, fyrlykter og markeringslys for lufttrafikk skal mørklegges eller slukkes i henhold til særskilte regler.

Kap. III Kjøretøyer, tog, fartøyer og fly.

§ 9

Under flyalarm skal kjøretøyer anvende parkeringslys eller annet sterkt neddempet lys. Ellers kan det nyttes samme lysføring som under fredsforhold.

§ 10

Tog og sporvogner skal bare nytte strengt nødvendig kjørelys avskjermet slik at det ikke gir lys oppad. Fartøyer og fly mørklegges i den grad det anses er mulig i henhold til egen sikkerhet.

§ 11

Utrykningskjøretøyer kan bare bruke vanlig fredstidsbelysning når det er nødvendig for en forsvarlig gjennomføring av oppdraget.

Kap. IV Forskjellige bestemmelser.

§ 12

Politiet kan etter søknad gi tillatelse til å opprettholde samme utendørs belysning som under fredsforhold for områder hvor livsviktig virksomhet finner sted. Slik tillatelse skal normalt være betinget av at alle lyskilder slukkes eller avblendes under flyalarm eller på særlige ordre.

§ 13

Med hjemmel i Lov om sivilforsvarets § 48 pålegges Norsk Industriforbund ved Industrivernet å sørge for at mørklegging blir planlagt og forberedt ved alle industrivernpliktige bedrifter.

§ 14

Justisdepartementet eller den departementet bemyndiger kan fastsette lempinger i mørkleggingsforskriftene hvis det anses nødvendig.

§ 15

I fredstid kan Justisdepartementet eller den departementet bemyndiger for øvingsformål i bestemte områder iverksette mørklegging og andre tiltak overensstemmende med disse forskrifter. Utgifter til slike øvelser bæres av den som vil ha ansvaret for en mørklegging, jfr § 4.

§ 16

Tilsynet med iverksettelse og overholdelse av mørkleggingsforskriftene utenfor militært område, militære installasjoner og fartøyer påhviler politiet og Sivilforsvaret.

§ 17

Overtredelse av forskriftene og unnlatelse av å etterkomme pålegg og anvisninger fra politiet og sivilforsvarsmyndighet medfører straffansvar i henhold til Lov om Sivilforsvaret av 17. juli 1953 § 62.

§ 18

Såfremt påbud etter disse forskrifter ikke følges, kan sivilforsvarsmyndighet eller politi la påbud utføre for vedkommendes regning.

§ 19

Disse forskrifter trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrifter av 14 desember 1956 med senere endringer.

7.9 Tilskudd til anskaffelse av reservemateriell i kraftforsyningen. Regler for tildeling og forvaltning

TILSKUDD TIL ANSKAFFELSE AV RESERVE-MATERIELL I KRAFTFORSYNINGEN. REGLER FOR TILDELING OG FORVALTNING

Fastsatt av Nærings- og energidepartementet med virkning fra 22 august 1995.

Tilskudd til anskaffelse av reservemateriell til kraftforsyningen er basert på årlige bevilgninger over statsbudsjettet, kap 992, post 70. Midlene er forutsatt benyttet som tilskudd til everk ved anskaffelse av viktig reservemateriell og reparasjonsutstyr.

1 VILKÅR FOR TILDELING AV MIDLER

a. Tilskudd kan tildeles everk som gjennom skriftlig søknad kan dokumentere et reelt beredskapsmessig behov for det aktuelle reservemateriell. Tilskuddets størrelse kan være inntil 50% av anskaffelseskostnaden for materiellet.

b. Materiell som anskaffes eies av de(t) everk som deltar i finansieringen. Dersom flere everk går sammen om anskaffelsen, skal ansvaret for anskaffelse og administrasjon normalt tillegges et sentralt everk i området.

c. Everk som gis tilskudd påtar seg å skaffe til veie det resterende beløp over egne budsjetter, eventuelt i samarbeid med andre everk. Everket utarbeider nødvendige spesifikasjoner, forestår bestilling, administrasjon, vedlikehold og lagring av materiellet.

d. Ved anskaffelse av reservemateriell skal statens regelverk for offentlige anskaffelser følges. Spesifikasjoner, bestillingskontrakter og finansieringsplan skal på forhånd være godkjent av NVE. Materiellet skal ha størst mulig bruksområde og gi mulighet for fleksibel anvendelse. For eksempel bør transformatorer være av standardiserte typer og omkoblingsbare til flest mulig omsetningsforhold/spenningsverdier på de steder hvor de kan bli benyttet.

e. Eventuelle overskridelser i forhold til godkjent finansieringsplan skal dekkes av de everk som står som eiere av materiellet. NVE

kan i særlige tilfeller gi tilleggsbevilgning for å dekke deler av overskridelsen.

f. Materiellet skal være fullverdiforsikret. Staten har intet økonomisk ansvar utover det tilskuddet som er tildelt.

g. Det vil ikke bli fremsatt krav om tilbakebetaling av tilskuddet i forbindelse med avhendelse eller kassasjon av materiellet. Avhendelse/kassasjon skal godkjennes av NVE.

h. Før sluttutbetaling foretas skal det innsendes sluttregnskap som kan sammenholdes med det kostnadsoverslag som ligger til grunn for finansieringsplanen. Regnskapet skal være attestert av revisor. Det skal være tilfredsstillende kontrollert at materiellet er levert og utført i samsvar med forutsetningene.

i. Norges vassdrags- og energiverk, Nærings- og energidepartementet og Riksrevisjonen har adgang til å iverksette kontroll med at statens tilskudd nyttes etter forutsetningene, jfr Stortingets bevilgningsreglement § 17.

2 FORVALTNING AV MATERIELLET

a. **Plassering**
Materiellet skal lagres på en tilfredsstillende måte, helst kommunikasjonsmessig sentralt i området hvor det er beregnet benyttet. Lagringsstedet skal godkjennes av NVE.

b. **Transport**
Det skal være forberedt plan for rask transport av materiellet.

c. **Beredskapsmessig bruk av materiellet**
Anskaffet materiell skal benyttes som mobilt reservemateriell ved fredskriser, under beredskap og i krig. Materiellet skal kunne lånes ut til everk i en krisesituasjon, der hvor det ut fra en totalvurdering er størst behov for materiellet etter en skade. Eventuelle prioriteringer mellom flere interessenter skal avgjøres av Kraftforsyningens regionsjef (KRS).

Underretning om at materiellet er tatt i bruk skal sendes NVE, med kopi til KRS. Det skal opplyses om årsaken til at materiellet er tatt i bruk, samt hvor lenge det er planlagt benyttet.

d. **Vedlikehold og revisjon**
Materiellet skal holdes i driftsklar stand. Etter bruk skal materiellet om nødvendig overhales/repareres.

Transformatorolje skal kontrolleres etter egne retningslinjer og rulleres etter behov.

e. **Dekning av utgifter**
Utgifter til lagring, forsikring og vedlikehold av materiellet skal dekkes av de everk som har anskaffet materiellet. Dersom andre everk enn de som har deltatt i finansieringen har behov for materiellet, kan eierne kreve godtgjørelse som står i forhold til investert kapital. Utgifter i forbindelse med transport, bruk og evt overhaling/reparasjon etter endt bruk skal dekkes av brukeren.

f. **Varig bruk og salg av materiell, krav om gjenanskaffelse**
Skal materiellet tas i varig bruk eller selges må dette på forhånd være godkjent av NVE. Normalt vil det da bli stilt krav om at tilsvarende materiell (ekvivalenter) gjenanskaffes. Materiell som ikke raskt kan tas ut av bruk, f eks sjøkabler, master, transformatorolje mv må straks gjenanskaffes.

g. **Rapportering**
NVE tilstilles pr 1 januar hvert år rapport om materiellets disponering og tilstand. Eventuelle uregelmessigheter ved materiellet rapporteres omgående. NVE kan kontrollere materiellet ved stikkprøver.